

Επιστημονικόν Βήμα τοῦ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΔΙΔΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ
ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ 15Α — ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 236.547 — 221.316

ΕΤΟΣ ΙΑ' — ΤΕΥΧΟΣ 7ον — 8ον
ΜΑΪΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ 1964

Τιμή τεύχους Δραχ. 5
Συνδρομή διὰ τὰ μέλη « 50

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΤΑΞΙΝ ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ

ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΠΑΝΘΕΪΣΤΙΚΑ ΟΡΑΜΑΤΑ

Υπό ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΣΟΥΡΛΑ

Παιδγωγού

Οἱ θεοὶ καὶ αἱ παραδόσεις, τὰ παραμύθια καὶ αἱ μυθολογικαὶ ἀπεικονίσεις δὲν εἶναι ἄλλο τι, παρὰ αἱ προβολαὶ τῶν αἰσθησιακῶν παραστατικῶν δυνάμεων μὲ τὰς ὑποῖες ὁ λαὸς πιστεύει, βλέπει, καὶ δραματίζεται.

Herder

I

Ἀναγνώστα μου :

Ἐλα νὰ ἐπιχειρήσωμε μαζὺ μιὰ ἀνάβαση στὸ θρυλικὸ βουνό — τὸν Γράμμο — τὸ βουνὸ ποὺ θὰ τολμοῦσα νὰ τὸ βαφτίσω ὡς τὸ «στοιχειωμένο βουνό» τῆς ἱστορικῆς καὶ θρυλικῆς Ἐπαρχίας μου Κονίτσης.

Καὶ ἡ ἀνάβασις στὸν Σμόλιγκα — ποὺ εἶναι αὐτόχρομα θεότης τῆς Ἐπαρχίας μου συνοδεύεται ἀπὸ τὸ συναίσθημα τοῦ δέους τοῦ μεταφυσικοῦ, τὸ ὁποῖον συνέχει τὸ ἄτομον ποὺ ἐπιζεῖ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ συναίσθημα τῆς ἰδίας του σμικρότητος καὶ τὴν συγχώνευσή του μὲ τὴν ιδέαν τοῦ Ἀπείρου, ἡ ἀνάβαση καὶ ἡ παραμονὴ ἀντιθέτως στὶς κορυφές τοῦ Γράμμου γεμίζει τὴν ψυχὴν μὲ ρωμαντικήν διάθεσιν.

Καὶ ἡ καλύτερη συνομιλία τῆς ψυχῆς μας μὲ τὸ περιβάλλον γίνεται τὲς ὥρες, ὅταν μὲ τὸ φεγγάρι πλέκονται ἀσήμια ἀπὸ τὰ ἔλατα, ὅταν τὸ νερὸ τοῦ ρυακίου φλοισβίζει γλυκὰ μέσα στὴν σιγαλιὰ τοῦ δάσους, καὶ γενικά, ὅταν τὰ πάντα ἔχουν ἐξαυλωθῇ κάτω ἀπὸ τοὺς ἀσημένιους πέπλους τῆς Ἑκάτης.

Εἶναι ἡ ὥρα ποὺ ζωντανεύουν, τότε οἱ θρύλοι καὶ αἱ παραδόσεις καὶ οἱ πέριξ λόφοι, τὰ βουνά, τὰ λαγκάδια, αἱ χάράδες, τὰ βάραιθρα.

οἱ κρημνοὶ καὶ τὰ τριγύρω χωριά φαίνονται νὰ μιλοῦν κι' αὐτά, σὰν ἐξαρτήματα τοῦ θρύλου καὶ τῆς ἐξαυλώσεως καὶ σὰν συμπληρωματικὲς νότες μιᾶς παναρμόνιας Μουσικῆς.

Ἐλα, λοιπόν, ὦ ἀναγνώστά μου, νὰ ἐπιχειρήσωμε μαζὺ μιὰ ἀνάβαση στὸ θρυλικὸ αὐτὸ βουνὸ τῆς Ἐπαρχίας μου.

Καὶ ἰδοῦ :

II

A'

Καταπράσινο καὶ μενεξεδένιο ἀπλώνεται τὸ τοπεῖο τριγύρω μας.

Μερικοὶ στερνοὶ πορφυρένιοι τόνοι τοῦ δειλινοῦ, ποὺ σίμωνε πιά, παίζουν πάνω στὸ ταμπλὸ τοῦ ὀρίζοντα.

Ἀπαλή, χαϊδάρα, φθάνει στ' αὐτιά μας ἡ νότα κάποιας μακρυνῆς φλογέρας, ποὺ ταράσσει τὴν ἡσυχία τοῦ τοπεῖου.

Ἐνας ἀνθρώπινος πόνος, ὁ πόνος κάποιου φτωχοῦ τζομπάνη, ζωντανεμένος στὴν ἡρεμὴ ἀρμονία τῆς φλογέρας του, περνάει γύρω ἀπὸ τὸ μεγαλόπρεπο τοπεῖο, σὰν ἀνάλαφρη πνοή

B'

Καὶ σιγοπαιζουν ἄθελα καὶ πέρνουν θέσι στὸ βουβὸ τὸ ψυχικὸ του δράμα, τὰ κουνουνί-

σματα τῶν προβάτων, ποὺ ἀνηφορίζουν ξέγνια-
στα μακρὰ ἀπὸ τὴν ἀχαρῆ πραγματικότητα,
ἀνάμεσα στὰ φειδωτὰ μονοπάτια.

Βαρειά, μονότονα καὶ θλιμμένα σκέπασε πιά
τώρα ἡ αὐλαία τῆς νύχτας τὸ τέλος τῆς ἡμέ-
ρας καὶ ἔσβυσε μαζί της καὶ τῆς φλογέρας τὸ
παράπονο.

Γ'

Γαλήνη... μυστικιστικὴ γαλήνη τρυγύρω
μας, μὰ ἀπόκοσμη γαλήνη κυβερνάει τώρα τὲς
ψυχὲς ὧλων μας, μιὰ γαλήνη ποὺ φθάνει στὰ
κατάβαθα τοῦ εἶναι ὧλων μας.

Γαλήνη στὸ λιμάνι τοῦ πόνου μας, στὲς
σκέψεις μας, στὰ ὄνειρά μας, παντοῦ... θεία
Γαλήνη.

Ἡ σιγὴ ἐπιβάλλει τὴν εὐλάβεια, ὅπως το-
νίζει ὁ Herder, ἡ εὐλάβεια δημιουργεῖ τὴν
ἔκσταση, ἡ ἔκσταση προπαρασκευάζει τὴν ἀπο-
λύτρωση καὶ ἡ ἀπολύτρωση δίδει τὸ συναί-
σθημα τῆς ὁλότητος καὶ τοῦ μετεωρισμοῦ σὲ
ἓνα αὐλον καὶ ἰδανικὸν κόσμον.

Δ'

Ἀκίνητα καὶ βουβὰ μένουν στὲς σπηλιές
τους, ἀκόμη καὶ τὰ στοιχεῖά τοῦ Γράμμου.

Εἶναι μιὰ στιγμή, ποὺ τὸ μυστήριον τῆς
νύχτας μεταβάλλεται σὲ ἀληθινὴ γοητεία, εἶ-
ναι ἡ στιγμή, ποὺ ἡ ψυχὴ συγχωνεύεται μὲ τὸ
Ἄπειρον.

Καὶ μονάχα τὸ πάφλασμα καὶ ὁ φλοῖσβος
τοῦ ρυακίου, ποὺ ἀντηχεῖ ἀρμονικὰ στὴν σι-
γαλιὰ τοῦ δάσους, τῶν αἰωνοβίων ἐλάτων, σὰν
τὸ πέρασμα νεράϊδας ἀνάλαφρης, σὲ ξαναφέρ-
νει ἀπὸ τὴν ἔκσταση καὶ τὴν μαγεία.

Ε'

Τὰ γάρφαρα νερὰ τὰ ἀσημωμένα ἀπὸ τὸ
χλωμὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, κυλᾶνε ἤρεμα καὶ
ἀπαλά, χρόνια γιὰ χρόνια ἕως τώρα ἀμέτρητα,
καὶ χάνονται μέσα σὲ ρεματιὲς καὶ χαράδρες,
παίρνοντας μαζί τους τὸ αἰώνιο μυστικὸ τους.

Σὰν ἀπόκοσμο μυστικὸ παῖδο τραγούδι φθά-
νει στ' αὐτιά μας τὸ μονότονο κελάρισμά του.

Εἶναι ἡ φωνὴ τῆς Αἰωνιότητος!

Εἶναι ἡ φωνὴ τῆς Ζωῆς!

ΣΤ'

Καὶ αἱ χαράδρες, ποὺ συναντᾶει στὸ δρόμο

τοῦ εἶναι τὰ μεγάλα κενὰ τῆς Ζωῆς, ὅπως
σιγὴ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς Ζωῆς κατὰ τὸν Hölderlin.

Ἀλλὰ τὸ τέλος του;

Ἄ! αὐτὸ μονάχα δὲν θὰ τὸ ἰδῇ κανεὶς πο-
τέ, γατὶ ἡ Ζωὴ δὲν ἔχει τέλος, ἡ Ζωὴ εἶναι
αἰώνια.

Τὸ κελάρισμά του ὁμως μοιάζει σὰν τὸ
ὄνειρά μας, καὶ τοὺς πόθους μας σὰν τὲς ἐλ-
πίδες καὶ τὲς νοσταλγίες μας.

Καὶ ἡ ψυχὴ μας στέκεται μὲ κατάνυξη μπρο-
στὰ στὸ φλοῖσβημά του, γιὰ νὰ πάρῃ τὴν εἰ-
κόνα του τὴν ἀσβεστη, τὴν εἰκόνα τῆς ἀνθρώ-
πινης ὑποστάσεως.

Ζ'

Μέσα σ' ἓνα τέτοιο ὄραμα θεϊκό, ποὺ ἀπο-
λαμβάνουν τὰ μάτια μας, ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδιά
μας ἀποζητᾶνε τέτοιες στιγμὲς - ἄθελά - ὅπως
τονίζει ὁ Schubert:

«τὴν μεγάλη φιλία καὶ τὴν ἀγάπη τῆς
ἰδανικῆς»

Ἔτσι δὲ ἐξηγεῖται πῶς οἱ θρύλοι καὶ αἱ
παραδόσεις, τὰ παραμύθια καὶ αἱ μυθολογικὲς
παραστάσεις δὲν εἶναι ἄλλο τίποτε, ὅπως το-
νίζει ὁ Herder, παρὰ ἀπεικονίσεις τῶν αἰσθη-
σιακῶν παραστατικῶν δυνάμεων, μὲ τὰς ὁπο-
ας ὁ λαὸς πιστεύει, βλέπει, ὁραματίζεται.

ΙΙΙ

Ἐτελειώσαμε...

Σὲ κάποιον ἄρθρο μας γύρω ἀπὸ τοὺς ποιη-
τικοὺς Πατριδογνωστικοὺς Σχολασμοὺς τῶν
ποιητῶν, τῆς Σχολῆς τῆς Bordeaux, τελειώσα-
με μὲ τὴν εὐχὴν πῶς πρέπει μὲ τὸ πέρασμα
τοῦ χρόνου νὰ ἀποχτήσωμε καὶ μιὰ Παγκόσμια
Πατριδογνωστικὴ Ἀνθολογία, ποὺ νὰ περι-
λαμβάνει ποιητικὰ πεζὰ τεμάχια.

Οἱ Πατριδογνωστικοὶ στοχασμοί, ποὺ πα-
ραθέσαμε στὸ παρὸν ἄρθρον μας, θὰ φιλοδο-
ξούσαμε, ὅπως συμπεριληθοῦν κατ' ἀρχὴν στὴν
Πατριδογνωστικὴ Ἀναγνωστικὴ τῆς Ἐπαρχί-
ας μας, ἀλλὰ θὰ τολμούσαμε παράλληλα ὅπως
κοσμῇσει καὶ τὶς σελίδες μιᾶς παγκόσμιας Πα-
τριδογνωστικῆς λογοτεχνίας, ποὺ εἶναι κι' αὐτὴ
τὴ αἵτημα τῆς ἐποχῆς μας.

Πότε ὁμως θὰ τὴν ἀποχτήσωμε;

Πότε; ἀλήθεια πότε;

Εὐριπίδης Σούφρας
Παιδαγωγός

Περί τήν συζήτησιν τοῦ προβλήματος τῆς Ἑθνικῆς μας Παιδείας

Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΙΔΕΙΑ

Ι. Α. ΚΙΤΣΑΡΑ

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἀπό τήν μέχρι τοῦδε διερεύνησι τῆς προβληματικῆς «**Η Ε.Ο.Κ. καὶ ἡ Ἑθνικὴ μας Παιδεία**» προκύπτει ἀναμφισβητήτως, ὅτι: Τὸ Σχολεῖον καθίσταται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα νὰ πάρῃ θέσιν ἐν τῷ ἐκείνῳ τῶν νέων κοινωνικῶν προβλημάτων. Ἄλλως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνη. Καὶ μάλιστα ὀφείλει ν' ἀλλάξῃ πρωτίστως αὐτὸ τὸ ἴδιο νοοτροπία, διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς θέσιν νὰ ἐπιδράσῃ παιδευτικῶς, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ εἶδους τῆς μορφώσεως. Διότι:

1. Εἶναι φυσικὸν οἱ γονεῖς νὰ σκέπτονται, πρὶν ἀκοῖν ἀποφοίτησιν τὸ παιδί των τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, διὰ τὴν περαιτέρω μόρφωσίν του. Ἄν δηλαδὴ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ Γυμνάσιον καὶ ποῖον τύπον Γυμνασίου: τὸ Κλασσικόν, τὸ Οἰκονομικόν, τὸ Τεχνικόν κλπ. ἢ μίαν ἐπαγγελματικὴν ἢ τεχνικὴν σχολήν. Ἔτσι:

α) Εἶναι δεσφαίως γνωστὸν, ὅτι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν πρέπει νὰ ὑπολογίζονται μόνον αἱ κοινωνικαὶ ἀπαιτήσεις καὶ ἡ κοινωνικὴ θέσις τῆς οἰκογενείας, εἰς ὅρος τῶν κλίσεων καὶ τῶν ἱκανοτήτων, ἀλλὰ πρέπει νὰ λαμβάνεται σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὴν πατρίδα μας δὲν ἡλλὰξεν ἡ παραπολεμικὴ νοοτροπία, ὅτι κάθε ἄλλο σχολεῖον, ποῦ δὲν εἶναι Γυμνάσιον, εἶναι κατώτερον. Ὅσοι ἐργάζονται εἰς ἐπαγγελματικὰ σχολεῖα, ὅσοι διδάσκουν εἰς τεχνικὰς σχολὰς ζοῦν τὴν κατάστασιν αὐτὴν καὶ ὑποφέρουν.

Ἐπιβάλλεται συνεπῶς νὰ ἀποδοθῇ τὰ τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι. Ἐκαστον εἶδος σχολείου ἔχει τὴν ἀξίαν του. Ἀρκεῖ νὰ εἶναι σχολεῖον.

β) Ἐξ ἄλλου δὲν πρέπει νὰ μένῃ ἀπαρτήρητον, ὅτι τὰ σύγχρονα θεωρητικὰ παιδαγωγικὰ ἀξιώματα σχετικῶς μὲ τὸ σχολεῖον ποῦ πρέπει νὰ ἀκολουθῇ τὸ παιδί μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἀπὸ τὸ Δημοτικόν, ὁπως π.χ.: «Μόρφωσις ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς νοητικότητος», «Μόρφωσις ἀναλόγως τῶν ἀτομικῶν κλίσεων καὶ ἱκανοτήτων» κ.λ., τὰ ὅποια εἶναι μία ἐκφρασις τῆς κατὰ τῆς ταξικῆς κοινωνίας ἀντιδράσεως, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθοῦν εἰς τὴν πρᾶξιν ἀπολύτως, χωρὶς νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ Κοινωνικοῦ συνόλου. Ἐν ὅσῳ ἡ Κοινωνία μας καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐκδομηχανισμοῦ, τὴν καὶ θὰ κρίνεται ἐπιτακτικώτερα ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξοικονομίας μέσης λύσεως, ἢ ὅποια ἴσως νὰ ἐκφράζεται μὲ τὴν ἀρχήν: «Κοινωνικὴν θέσιν κατὰ τὴν κοινωνικὴν συνεισφοράν». Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὸ εἶδος «ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν δικαιώματα μορφώσεως» καὶ οἱ τίτλοι τῆς μορφώσεως θὰ εἶναι μὲν

ἀπὸ τὰς πολλὰς δυνατότητας κοινωνικῆς ἐξελίξεως.

Αὐτὸ δὲ σημαίνει, ὅτι: 1. Τὸ σχολεῖον δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ παραβλέψῃ τὴν πραγματικότητα, ὅτι ἡ ἰσχύουσα ἀρχὴ διὰ τὸ εἶδος τῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐπαγγέλματος: «Κατὰ τὴν κλίσιν καὶ τὰς ἱκανότητας», θὰ προσκρούῃ εἰς τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας καὶ τῆς καταναλώσεως. Καὶ τοῦτο, διότι: Τὸ σχολεῖον εἶναι ζῶν καὶ ζῇ εἰς τὴν ζῶν καὶ διὰ τὴν ζῶν.

Καὶ 2. Τὸ σχολεῖον, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε εὐρίσκειτο μεταξὺ ἀτόμου καὶ Κοινωνίας ὡς διάμεσος, τώρα εἶναι διάμεσος μεταξὺ οἰκογενείας καὶ Κοινωνίας, μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν μόρφωσιν τοῦ ἀτόμου. Καὶ τοῦτο, διότι ὀφείλει «καὶ τοῦτο νὰ πράττῃ καὶ ἐκεῖνο νὰ μὴν ἀφίη».

2. Ἐν ὅσῳ αὐτῆς τῆς πραγματικότητος, εἰς ἄλλας ἐκδομηχανοποιηθείσας χώρας πρὸ πολλοῦ ἔχει διαμορφωθῇ καὶ εἰς τὴν χώραν μας σὺν τῷ χρόνῳ διαμορφώνεται, θὰ διατυπώσωμεν κατωτέρω ὀριζόμενους γενικὰς σχέσεις ὡς πρὸς τὴν τοποθέτησιν τοῦ σχολείου εἰς τὴν σύγχρονον ἐξελισσομένην Κοινωνίαν, χωρὶς δεσφαίως καὶ νὰ κομίζωμεν «γλαῦκας, εἰς Ἀθήνας»:

α) Τὸ σχολεῖον ὀφείλει νὰ ἐργασθῇ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς σμικρύνσεως τοῦ ἀναφυσμένου μεταξὺ ἰδιωτικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ζωῆς χάσματος. Μία ὁργάνωσις τῆς σχολικῆς ζωῆς ἐν συνεχείᾳ καὶ παραλλήλως τῆς Οἰκογενειακῆς ζωῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τοῦ Πιस्ताλτότσι: «Τὸ σχολεῖον νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ σπίτι», τὴν ὅποیان ζωὴν θὰ θερμαίνῃ ἢ ἀγάπῃ, θὰ δυναμώνῃ ἢ ἀσφάλεια καὶ θὰ ἐμπνέῃ ἢ ἐμπιστοσύνη, θὰ προσφέρῃ εἰς τὸ παιδί πολλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ ἀδυνατεῖ ἢ θὰ ἀδυνατῇ νὰ προσφέρῃ ἢ οἰκογένεια, καὶ θὰ ἐνίσχυε τὴν κατὰ τῶν κοινωνικῶν κινδύνων ἀντίστασιν της. Ἐξ ἄλλου, ἂν καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται, ὅτι ὑποδεικνύομεν ἐμμέσως τὸν δρόμον πρὸς μίαν ἰδιωτικὴν ἐκπαίδευσιν, τὸ δέδοικον εἶναι ὅτι εἶναι μία ὑπόδειξις ἀκρῶς ἀντίθετος. Εἰς τὴν τελευταίαν ἀνάλυσιν διὰ νὰ κατορθωθῇ αὐτὸ πρακτικῶς ἐπιβάλλεται: πραγματικὴ αὐτονομία ἀναλόγως τοῦ πνεύματος τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ τόπου κάθε σχολείου, πραγματικὴ συνεργασία μεταξὺ σχολείου, σπιτιοῦ καὶ ἐργοταξίου καὶ ἀναδιοργάνωσις τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ πρακτικῶς δυνατοῦ καταμερισμοῦ τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς διοικήσεως, τῆς γνωμοδοτήσεως καὶ τῆς ἐκτελέσεως κατὰ τὸ πλέον πρόσφορον ἀποκεντρωτικὸν σύστημα.

β) Μὲ τὴν γενικὴν αὐτὴν τοποθέτησιν τοῦ σχολείου συνδέονται ἀμέσως τὰ βασικὰ γενικά προβλήματα ὅλων τῶν ἐκπαιδευτῶν τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἦτοι: 1. Ἐφ' ὅσον πιστεύομεν ὅτι: ἑὰς τις πάσης μορ-

φώσεως είναι η στοιχειώδης Έκπαιδευσις, επιβάλλεται: η αύξησις των ετών υποχρεωτικής φοιτήσεως εις τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον κατὰ δύο ἀκόμῃ, μετὰ παράλληλον αὐξήσιν των ετών σπουδῶν εἰς τὰς Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας κατὰ ἓν ἔτος ἀκόμῃ. Τὰ δύο τελευταῖα ἔτη θὰ εἶναι μᾶλλον προπαρασκευαστικά διὰ τὴν περαιτέρω μόρφωσιν. κατὰ τὰ ὅποια λαμβάνη χώραν καὶ ὁ Σχολικὸς Ἑπαγγελματικὸς Προσανατολισμὸς ὡς ἐκπαιδευτικὴ καὶ ψυχολογικὴ καθοδήγησις. Διὰ τοὺς μαθητὰς ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν τὸ Γυμνάσιον ὑποχρεωτικὴ φοιτήσις θὰ εἶναι: τὰ 6 πρῶτα ἔτη. (Ἰδε μελέτην μου: «Στοιχειώδης Ἑκπαίδευσις καὶ Μόρφωσις Διδασκάλου», Ἀθήνα 1964). Δὲν συζητεῖται ἐδῶ ἀκριβὲς ὡς ἡ ὁργάνωσις, οἱ σκοποὶ κ.λπ. τοῦ θετοῦ σχολείου. Αὐτὸ εἶναι θέμα ἰδιαίτερον καὶ εὐρίσκεται εἰς συνάφην μετὰ τὸ πρόβλημα τῆς μορφώσεως των Διδασκάλων. Ὅτι ὅμως εἶναι ἀνάγκη αὐξήσεως των ετών φοιτήσεως, φαίνεται πολὺ καλῶς ἀπὸ τὰς ἀπαιτήσεις μιᾶς ἐκδομηχανοποιημένης Κοινωνίας. Δικαιούμεαι δὲ νὰ πιστεύω ὡς ἤδη ἐτονόσθη, ὅτι: ἀρχὴ πάσης ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως πρέπει νὰ εἶναι τὸ Στοιχειώδες Σχολεῖον. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ νομίζω, ὅτι οἱ Ῥῶσοι προπορεύονται των ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν. Ὅσον δι' ἡμᾶς, ἀρκεῖ ἡ λέξις «μονοθέσιον», διὰ νὰ ὑπενθυμίσῃ: «Ποῦ εὐρισκόμεθα» καὶ «Τί πρέπει νὰ κάνωμεν».

Ἀκόμῃ ἐδῶ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ παράλειψις καὶ τοῦ μεγάλου ἐπίσης προβλήματος τοῦ Νηπιαγωγείου ἐν συνδυασμῷ, διὰ τὸ ὅποιον θὰ ἀναγκασθώμεν ἐπὶ τέλους νὰ σκεφθώμεν καὶ νὰ πράξωμεν. Διότι σήμερον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνεταί σοβαρὸς λόγος περὶ Νηπιαγωγείου, εἰς τὴν κατάστασιν ποὺ εὐρίσκεται.

2. Περαιτέρω δέ, ἐφ' ὅσον ἐπίσης πιστεύομεν, ὅτι: ἡ Μέση Παιδεία ἀποτελεῖ τὴν σπογγὶ δουλκὴν στηλὴν τῆς Ἑκπαιδεύσεως: τὰ πράγματα ἀναγκάζουν ἀνευ ἀναβολῆς εἰς μίαν ἀναδιάρθρωσιν αὐτῆς. Σκοπὸς τῆς ἀναδιάρθρωσεως θὰ εἶναι: ἡ ἐξυπηρέτησις των συγχρόνων Κοινωνικῶν ἀναγκῶν, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἐξυπηρέτησις των αἰτιολογικῶν ἀναγκῶν, μαζί, ἀπὸ τῆς κατωτέρως Ἑπαγγελματικῆς Σχολῆς ἕως τοῦ Κλασσικοῦ Γυμνασίου, α) διὰ τῆς παροχῆς δυνατοτήτων φοιτήσεως εἰς αὐτὰς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερου ποσοστοῦ των ἀποφοιτούντων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ β) διὰ τῆς «ἐπιστημονικοποιήσεως» καὶ αὐτῶν των κατωτέρων ἐπαγγελματικῶν. Προϋπόθεσις τοῦ τελευταίου εἶναι ἡ παροχὴ θεωρητικῶν γνώσεων. Αὐτὸ ὅμως ἀπαιτεῖται ἀμέσως τοῦ προβλήματος τῆς μορφώσεως τοῦ διδασκτικοῦ προσωπικοῦ τῆς Μέσης Ἑκπαιδεύσεως. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἰς τοὺς ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου προερχομένους ἐπιβάλλεται νὰ προστεθῇ Παιδαγωγικὴ μόρφωσις ἢ παραλλήλως πρὸς τὰς κυρίας σπουδὰς των ἢ διὰ μετεκπαιδεύσεως των πρὸ τοῦ διορισμοῦ των ἐπὶ εὐλογον χρονικὸν διάστημα εἰς ἰδιαίτερον τμήμα των ἀναδιοργανωθησόμενων Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν ἢ τοῦ ἰδρυθησομένου Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου, ὅπως προτείνονται εἰς τὴν μελέτην μου. Τὸ πλῆγμα τοῦ Καρποῦ μας, 1958, καὶ «Ἑπαγγελματικὸς Προσανατολισμός, 1963».

Διὰ τοὺς ἐκ των Οἰκονομικο-κοινωνικῶν Ἑπιστημῶν προερχομένους διδάσκοντας ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερα Παιδαγωγικὴ μόρφωσις, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν παρεχομένην γενικὴν Παιδαγωγικὴν μόρφωσιν μέχρι τώρα λείπει ἡ οἰκονομικὴ ἀξία, ἡ ὁποία οὐτε καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς μία των ἀξιών. Πρὸς τοῦτοις ἐπιβάλλεται, ὅπως ὑποστηρίζομεν μετὰ ἐπιχειρήματα εἰς ἄρθρον μας, δημοσιευθὲν εἰς τὸ «Ἑπιστημονικὸν Βῆμα τοῦ Διδασκάλου» (Μάιος - Ἰούνιος 1963), ἡ Ἰδρυσις εἰς τὰς Οἰκονομικο-Κοινωνικὰς Σχολὰς Ἰνστιτούτου Οἰκονομικῆς Παιδαγωγικῆς καὶ Οἰκονομικῆς Ψυχολογίας, εἰ δυνατόν καὶ Ἑμπειρικῆς Κοινωνιολογίας, εἰς τὰ ὅποια θὰ μορφώνονται παιδαγωγικῶς οἱ μέλλοντες διδάσκαλοι εἰς τὰ πάσης φύσεως σχολεῖα τῆς Ἑπαγγελματικῆς καὶ Τεχνικῆς Ἑκπαιδεύσεως. Πῶς διδάσκουν σήμερον οἱ Ἐμποριολόγοι, οἱ διάφοροι Τεχνικοί κ.λπ., οἱ ὅποιοι ἐπλαισιώσαν κατ' ἀνάγκην τὰ οἰκονομικὰ καὶ Τεχνικὰ Γυμνάσια καὶ τὰς Μέσας Τεχνικὰς Σχολὰς, τὸ γνωρίζουν οἱ ἴδιοι καλύτερον παντὸς ἄλλου. Ἐδῶ δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἀναπτύξωμεν τὸν τρόπον τῆς ὁργανώσεως τοῦ Ἰνστιτούτου Οἰκονομικῆς Παιδαγωγικῆς, εἰς τὸ ὅποιον θὰ πρέπει, ἂν δὲν διαρθρωθῇ ἄλλως τὸ πρόγραμμα των Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν, νὰ μετεκπαιδευθῶνται καὶ ἐκεῖνοι οἱ διδάσκαλοι, ποὺ θὰ διδάσκουν εἰς τὴν 7ην καὶ 8ην τάξιν τοῦ ἰδρυθησομένου ὀκταξίου Δημοτικοῦ Σχολείου. Ἄς μὴν θεωρηθῇ δὲ ὡς περιττολογία τὸ νὰ τονίσωμεν καὶ πάλιν, ὅτι: α) Μόνον ἔτσι θὰ λυθῇ τὸ πρόβλημα τῆς Ἑπαγγελματικῆς Ἑκπαιδεύσεως καὶ τοῦ Ἑπαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ.

β) Ἐτσι καὶ μόνον θὰ ἀλλάξῃ ἡ νοοτροπία μας ἔναντι τῆς Ἑπαγγελματικῆς Ἑκπαιδεύσεως, διότι θὰ πάρῃ — καὶ πρέπει νὰ πάρῃ — ἐπιστημονικὴν ἀξίαν.

Ἡ Ἰδρυσις τοῦ Ἰνστιτούτου Οἰκονομικῆς Παιδαγωγικῆς πρέπει, κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην, νὰ ἀποτελέσῃ τὸ πρῶτον βῆμα τῆς Παιδαγωγικῆς μας Πολιτικῆς ἐν ὄψει τῆς ἐκδομηχανοποιήσεως τῆς χώρας μας καὶ τῆς συνδέσεώς της μετὰ τὴν Ε.Ο.Κ. Πρέπει νὰ εἶναι. Τὸ πρῶτον, τὸ κυριώτερον, τὸ ἀπαραίτητον, τὸ ὅπ' ἀριθ. 1 πρόβλημα, εἰς τὸ ὅποιον ἂν δὲν δοθῇ ἡ δέουσα προτεραιότης καὶ σημασία, ὀφείλομε νὰ ἀνησυχώμε πολύ. Ἄς ἀντιμετωπισθῇ κατ' ἀρχὴν μετὰ τὴν ἰδρυσιν μιᾶς ἑδρας Οἰκονομικῆς Παιδαγωγικῆς καὶ μιᾶς Οἰκονομικῆς Ψυχολογίας καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ ὁργανωθῇ τὸ Ἰνστιτούτον. Ἀλλὰ ἡ ἑδρα πρέπει νὰ ἰδρυθῇ τὸ συντομώτερον. Στελέχη ὑπάρχουν, ἀρκεῖ τὸ Κράτος νὰ θελήσῃ. Καὶ δὲν ἔμπορεῖ, παρὰ κάποτε νὰ θελήσῃ. (Ἰδε μελέτην μας: «Τί εἶναι Οἰκονομικὴ Παιδαγωγικὴ», εἰς πρὸ. «Ἑπιστημονικὸν Βῆμα τοῦ Διδασκάλου» Μάιος - Ἰούνιος 1963).

3. Ἐφ' ὅσον ὠρίμασεν, ἂν κρίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν δημοσίαν συζητήσιν σχετικῶς μετὰ τὴν Ἰδρυσιν τρίτου Πανεπιστημίου, ἢ σκέψῃ περὶ εὐρύνσεως παμμερῶς τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας, ἢ σύνδεας τῆς χώρας μας μετὰ τὴν Ε.Ο.Κ. ἀναγκάζει πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς πράξεως καὶ ποιοτικῆς τῆς σκέψεως αὐτῆς. Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ συζητηθῇ τὸ θέμα τῆς ὅλης ἀναδιάρθρωσεως τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας μας ἀπὸ των εἰσ-

παιδίων εξετάσεων, έως της επιστημονικής εργασίας και της απονομής των τίτλων. Το ζήτημα είναι, ότι: κοινωνικά και κοινωνικά ανάγκες επιβάλλουν επιτακτικώς την διεύρυνση της Ανωτάτης Εκπαιδεύσεως προς όλες τις περιοχές των Επιστημών. Έτσι θα ληφθεί και το δι' ημάς άκρως επικίνδυνον διά το Έθνος πρόβλημα των Χιλιάδων εις την ξένην σπουδαζόντων νέων Ελλήνων. Επ' αυτού χρειάζεται προγραμματισμός. Θέλησις και πρό παντός νέου αίμα εις το κυκλοφοριακόν σύστημα του Πανεπιστημιακού διδακτικού σώματος. Εις την Αγγλία π.χ. εύρίσκεται υπό μελέτην ένα πρόγραμμα Παιδείας, το όποιον προδίδει, διά τα επόμενα 20 έτη, την ίδρυσιν 45 νέων ανωτάτων σχολών. Εάν ληφθώι εν όψη, ότι και εις αυτήν την χώραν των 52 εκατομμυρίων κατοίκων λειτουργούν ήδη 23 Πανεπιστήμια και 19 Πολυτεχνεία και ότι, αν και έχασε τις αποτυχίας, μετά είκοσιν έτη θα λειτουργούν 87 Ανωτάται Σχολαί, είναι δυνατόν να επικρατήσουν και εις ημάς ενάλογοι σκέψεις. Αυτό δέ δεν είναι το μοναδικόν παράδειγμα. Είναι ο κανών εις την Εύρώπην. Η Δ. Γερμανία με ίσον προς τον άγγλικόν πληθυσμόν περίπου μελετά πρόγραμμα ίδρύσεως 9 ακόμη Ανωτάτων Σχολών, όποτε θα λειτουργούν εν συνόλω 38.

Εξ άλλου η Αγγλία, η οποία διαθέτε 45.000.000 λιβρών διά την προώθησιν των έρευνών εις τους διαφόρους κλάδους της επιστήμης εύρίσκει το ποσόν αυτό ως μη άρκετόν διά τας ημέρας μας και αναζητεί νέους διεθνείς φορείς και οργανισμούς, όπως το Εύρωπαϊκόν Συμβούλιον Πυρηνικών Έρευνών, διά την προώθησιν των επιστημονικών έρευνών και θεωρεί τον προγραμματισμόν της επιστήμης, λόγω της φύσεώς της, καθώς και την κατανομήν των πόρων, πάντοτε εύκαιρον εύέλικτον.

Παρ' ήμιν συμβαίνουν όλως άκατανόηται: Αποσπώνται ύπότροφοι του Κράτους εις το Έξωτερικόν και εν συνεχεία εγκαταλείπονται εις την τύχην των, χρειάζεται ένα σχολείον, ένα εργαστήριον κλπ. ένας υπάλληλος, πρέπει πρωτίστως να ακολουθηθώι μία άτελειώτος διαδικασία έως ότου φθάσώι εις την Έφφημεν της Κυβερνήσεως.

Εν πάση περιπτώσει διά το πρόβλημα της Ανωτάτης Παιδείας μας την όποιαν θαρύνει κατά το μεγαλύτερον μέρος η παράδοσις του Έλληνοχριστιανικού Πολιτισμού χρειάζονται άνθρωποι — εύτυχώς υπάρχουν, αλλά πρέπει να αποφασίσουν — οι όποιοι, κατά τον Ν. Καζαντζάκη, να «σμίγουν άρμονικά την καρδιά και το νοῦ» και να «βάξουν θεμέλιον την καρδιά» και να άφήσουν το νοῦ να χρίσθωι επάνω της».

γ) Εν συνδυασμῷ με τὰ άπασχολούντα τας τρείς κοινότητας της Εκπαιδεύσεως προβλήματα εύρίσκονται επίσης εν γενικαίς γραμμαίς και τα ακόλουθα:

1) Το πρόβλημα της ελπίδος των μαθητῶν από την Στοιχειώδη εις την Μέσην και από την Μέσην εις την Ανωτάτην Παιδείαν, όπως επίσης και το πρόβλημα της ηλικίας και άπολογισμοί. Τὰ κοινωνικά προβλήματα αποκτούν άλλα κριτήρια, όπως ο έλεος εν είσητηρίου και εξωτερικού, η άδυναμία να σωθῶν οι νέοι μας και μαζί τους η άδυναμία και το Έθνος μας από το «έθνη» της Ευρώπης εις τας κοινωνικάς εξετάσεις!!! Δόξα η

προφή του νοῦ εις την διά παντός μέσου εκπόρθησιν των μεσαιωνικών πυλών μιᾶς Ανωτέρας η Ανωτάτης Σχολής και μόνον, κανταντᾶ εις άνώφελον κάματον και «φύχωσιν» με συνέπειαν, και όταν επιτευχθῇ η εκπόρθησις, κατά κανόνα μετά 3-5 έτη, άφ' ενός να μην ύπάρχη εις τους νέους αυτούς χώρος διά φιλοσοφίαν, στοχασμόν και αναγέννησιν, ίδια παντός επιστήμονος, άφ' ετέρου να έχουν άπωλέσθωι χρόνον και δυνάμεις άπαραιτήτους διά το κυρίως έργον των κατά τον χρόνον των σπουδών και την επαγγελματικήν σταδιοδρομίαν.

—Τὰ πορίσματα πειραματισμών των πλέον προοδευμένων εύρωπαϊκών χωρών είναι ίκανά να μάς διδάξουν επ' αυτού πολλά. Εξ άλλου τα αποτελέσματα και η δημοσία συζήτησις του διαγωνισμού, να αναφερθῇ εις ένα παράδειγμα, που έλαβεν χώραν την 23-6-1962 μεταξύ των τελειοφοίτων των δημοσίων και ιδιωτικών Γυμνασίων, είναι: λίαν έποικοδομητικά διά σοβαράς επί του θέματος αποφάσεις. (Επαγγ. Προσανατολισμός, τελ. 375 κ.έ.) Θέλωμεν να πιστεύωμεν, ότι με την επίλυσιν του προβλήματος αυτού θα καταπολεμηθῇ τόσον: η άπαίδευσις, όσον και το πρόβλημα των άποφοίτων των Γυμνασίων μας.

Η Οργάνωσις του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, εις Σχολικόν Επαγγελματικόν Προσανατολισμόν και κυρίως Επαγγελματικόν Προσανατολισμόν, εν συνεργασία των Υπουργών: Συντονισμού — Εργασίας — Παιδείας, είναι επίσης από τα έχοντα προτεραιότητα άμεσα προβλήματα της Παιδείας μας, όπως δεξοδικώς αναφερόμεθα εις το διδόνον μας «Επαγγελματικός Προσανατολισμός» και ιδιαίτερος περί της Κοινής Αγοράς εις το κεφ. «Επιλεγόμενα».

3) Συναφές, τέλος πρόβλημα προς το της ίδρύσεως Ινστιτούτου Οικονομικής Παιδαγωγικής και οργανώσεως του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, είναι το πρόβλημα της Επαγγελματικής Επιστήμης και της Επαγγελματικής Επιστήμης των Επαγγελματιών. Επ' αυτού γίνεται λόγος εις δύο άρθρα μας, δημοσιευθέντα κατά τον παρελθόντα Φεβρουάριον εις την έν Ίωνάννους εκδομένην εφημερίδα «Πρωϊνός Λόγος».

Αυτά τα τρία τελευταία προβλήματα, τα όποια εις προτεραιότητα έρχονται πρώτα, δύνανται να θεωρηθῶν και ως ενά λόγω της έσωτερικής των και εξωτερικής των συνοχής, ακολουθίας και επιδιώξεως. Το τελευταίον μάλιστα περιέχει και το πρόβλημα της διαθέσεως του έλεος εν έργοις των έργαζομένων, το όποιον είναι επίσης ένα σπουδαίον κοινωνικόν πρόβλημα και περί του όποιου ο λόγος εις την Παιδείαν άνήκει.

Αυτά είναι εν όλίγοις αι άπαίτησις της συνεχώς μεταβαλλομένης κοινωνίας εναντι του σχολείου. Αυτά είναι επίσης εν γενικαίς γραμμαίς και βία και θέσις του σχολείου διά να ανταποκριθῇ εις την κοινωνικήν του άποστολήν. Δεν θα ήτο δε πολυλογία, αν θεωρείτο το όλον πρόβλημα και διά του σχήματος: Οίκος γένεσις — Σχολείον — Είσοδος εις τὸν κόσμο.

ΣΤ

1. Όπως ήδη ελέχθη, κατά την Κοινωνιολογικήν θεώρησιν τῆς Προβληματικότητος τῆς Οικογενείας, τὴν πορείαν ἐξελλξεως τῆς Κοινωνίας ἀπὸ ἀγροτικῆς — ἐργατικῆν εἰς βιομηχανο-γραφειοκρατικῆν ἠκολούθησεν μοιραίως καὶ ἡ Οἰκογένεια. Ἐπακόλουθα τούτου ἐν συνόψει εἶναι:

α) Ὁ οἰκογενειακὸς χώρος ἔπαυσε νὰ εἶναι τόπος παραγωγῆς. Ἄλλη εἶναι ὁ οἰκογενειακὴ ζωὴ καὶ ἄλλη ἡ ἐπαγγελματικὴ. Αἱ φροντίδες διὰ τὰ υπερ-ἡλικά μὲλη τῆς οἰκογενείας καὶ τὰ ἀσθενῆ μετατοπί-ζονται εἰς τὸ Κράτος καὶ τοὺς Ὀργανισμοὺς του. Ἡ ἀγωγή τῶν τέκνων εἶναι καθολοκληρίαν ὑποθέσεις ἐξω-οικογενειακῆς. Τοῦ Κράτους καὶ ἄλλων Ὀργανώσεων. Τὸ σπῖτι δὲν εἶναι πλέον τόπος ἀναπαύσεως καὶ φυγα-γωγίας. Ἡ οἰκογένεια δὲν ἀποτελεῖ τὸ πρωταρχικὸν κέντρον τοῦ Κράτους, δι' αὐτὸ καὶ τὸ Δημόσιον Δί-καιον, ἡ Πολιτικὴ Ἀγωγή κλπ. δὲν στηρίζονται ἐπὶ τῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ ἀτόμου. Ὁ γάμος τει-νεὶ νὰ γίνῃ ἀπὸ θρησκευτικῆς ὑπόθεσις καθαρῶς πο-λιτικὴ καὶ κατὰ χειρότερον. Καὶ ἡ θεμελιώσις τῆς ἰδέ-ας τοῦ Θεοῦ μετετοπίσθη ἀπὸ τὴν Οἰκογένειαν εἰς τὸ Σχολεῖον, εἰς τὸ Κατηχητικὸν καὶ εἰς διαφόρους θρη-σκευτικὰς Ὀργανώσεις. Καὶ τί ἀπέμεινεν;

1) Ἡ Οἰκογένεια ἔμεινε νὰ νοητῇ ὡς βάση τῶν προσωπικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν αὐτό-νων καὶ μεταξὺ τῶν γονέων καὶ τῶν τέκνων, ὡς γέν-νησις καὶ ἀνατροφή μέχρι μιᾶς ὁρισμένης ἡλικίας τῶν ἀπογόνων. Περί ἐσωτερικοῦ συνδέσμου, καλλιέργειας φυλικῆς καὶ ἠθικοθρησκευτικῆς διαπαιδαγωγήσεως, τὸ ἄλλοτε ἰδανικὸν τῆς Οἰκογενείας, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ λόγος ὑπὸ τὰς συνθήκας διαβιώσεως, διασκεδά-σεως καὶ διαθέσεως τοῦ ἐλευθέρου χρόνου τῆς Οἰκο-γενείας. Ἐξ ἄλλου μὲ τὰς ἐπελθούσας μεταβολὰς εἰς τὴν πατριαρχικὴν πολιτικὴν, διοίκησιν, οἰκονομίαν καὶ ἐν γένει δραστηριότητα τῆς Οἰκογενείας ἔχασε τὴν κοινωνικὴν τῆς δύναμιν, ἐστερήθη τοῦ πυρήνος τῆς, τῆς ἀγάπης, καὶ αἱ μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς σχέσεις μετεβλήθησαν ριζικῶς, εἰς σχέσεις μικρᾶς ὁμαδικῆς κοινωνίας προσώπων.

2) Ὡς μία τοιαύτη ὁμάδα προσώπων ἡ Οἰκο-γένεια ἀνῆκει περαιτέρω εἰς τὸν κόσμον τοῦ ἐπαγγέλ-ματος ἀφ' ἑνὸς καὶ εἰς τὸν κόσμον τῶν μεγάλων γρα-φειοκρατικῶν Ὀργανισμῶν ἀφ' ἑτέρου. Συνέπεια τού-του εἶναι ἡ ἑλλειψὶς τοῦ ἐνιαίου χαρακτῆρος τῆς καὶ ἡ ἀδυναμία νὰ ἐπιδράσῃ ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικο-κοινο-νικο-θρησκευτικῆς ἀγωγῆς ἐπὶ τῶν τέκνων καὶ νὰ θεμελιώσῃ τὰς ἀπαραίτητους διὰ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ἀρετάς, ὅπως εἶναι: ἡ ἀρετὴ τῆς αὐτοπεποιθήσεως, τῆς αὐτοκυριαρχίας, τοῦ σεβασμοῦ κ.ἄ. Ἡ σύγχρονος οἰκογενειακὴ ἀγωγή μετετοπίσθη εἰς ξένα χέρια, ὅ-πως εἶναι τῆς ὑπηρετίας, τῆς κατ' οἶκον διδασκαλί-ας κ.ἄ. Τὸ σπῖτι, ὡς τόπος ἀγωγῆς, ἀντικατεστάθη ἀπὸ τὰ κέντρα φυγαγωγίας καὶ τὰ θέρετρα τῶν ἐνη-λίκων. Ὡς τόπος δὲ ἀποκλειστικῶς κατανάλω-σεως, ἐφ' ὅσον τὰ πάντα ἀγοράζονται, ἔχασε καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς πλευρᾶς τὴν παιδαγωγοῦσαν δύναμιν του. Τὸ παιδί δὲν συμμετέχει, ὅπως ἄλλοτε, εἰς καμ-μίαν ἐργασίαν τῆς οἰκογενείας, δὲν συμβάλλει, δὲν βοηθεῖ. Καὶ τὸ χειρότερον δὲν δημιουργεῖ κατὰ διὰ νὰ

καίξῃ. Ὅλα τοῦ προσφέρονται ἑτοίμα. Ἐξ ἄλλου, πολλαπλασιασμός τῶν φροντίδων τῆς ἐργαζομένης γ-ναίκος δὲν ἀφήνει χρόνον καὶ δυνατόειν καὶ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν μητρικῶν καθηκόντων.

β) Ὅλα αὐτὰ σημαίνουν, ὅτι: ἐνφ. ἡ σύγχρονη Κοινωνία ἔχει περισσοτέρας παρὰ ἄλλοτε ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὴν Οἰκογένειαν, ἡ τελευταία δὲν εἶναι εἰς θέ-σιν νὰ συνησπέρῃ οὔτε δι. τι συνεισφέρειν εἰς καλὴν τέρας ἐποχάς. Ἐπακόλουθον τῆς πραγματικότητος αὐ-τῆς εἶναι ἀμφοτέραι, Κοινωνία καὶ Οἰκογένεια, στρέφονται ἀπαιτητικῶς πρὸς τὸ Σχολεῖον.

2. Τὸ Σχολεῖον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁφεί-λει νὰ σταθμίσῃ τὰ πράγματα καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνας του. Δὲν θὰ γίνῃ οὔτε ἓνα ἀπλοῦν Πρακ-τεῖον τῶν οἰκογενειακῶν ὑποθέσεων οὔτε, ἓνα το-σοῦτον τῶν ὑποθέσεων τῆς Κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ δὲν δύ-ναται νὰ παραβλέψῃ τὴν πραγματικότητα ἐν ὄντι τῆς αὐτονομίας του. Καὶ συγκεκριμένως:

α) Τὸ Σχολεῖον εἶναι υποχρεωμένο νὰ ἀναλάβῃ ἐξ ὀλοκληρίου τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἐπαγγέλ-ματι καὶ Προσανατολισμοῦ τῆς Ἀγ-γῆς τῆς Ἐργασίας καὶ τῆς Πολι-τῆς Ἀγωγῆς. Ἐπειδὴ ἡ Οἰκογένεια ἀδυνατεῖ νὰ προσφέρῃ εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς, καταφεύγει π-μεγαλύτεραν ἐμπιστοσύνην εἰς τὰ ἰδιωτικά σχολεία. Ἐνὰς ἐξοπλισμὸς τοῦ δημοσίου σχολείου πρὸς ἐμφύχ-καὶ ἀψυχὸν ὕλικόν, μία ὁργάνωσις κατὰ τοῦ κα-κοτροφεῖν εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα μέτρα, διὰ τῶν ὁπο-ίων τὸ σχολεῖον θὰ ἀπέκτα τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ θ-ἀνταπεκρίνεται εἰς τὰς νέας τοῦ εὐθύνας καὶ ὑποχρεώ-σεις.

β) Τὸ σχολεῖον περαιτέρω ὀφείλει νὰ ἀνταπ-στήσῃ τὴν Οἰκογένειαν διὰ τῆς δημιουργίας μιᾶς ἡ-τομικο-οἰκογενειακῆς ζωῆς εἰς τοὺς τροφίμους του. Αὐ-τὸ θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ ἐνισχύσεως τῆς αὐθεντίας τῶν γονέων ἐκ μέρους τοῦ σχολείου διὰ τῆς δι-δασκαλίας καὶ κυρίωτερον διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς αὐθεντίας τοῦ διδασκάλου ἐκ μέρους τῶν γονέων! Ἀναγκῶν τοῦ πολυμήχου ἔργου τοῦ διδασκάλου, ἀπαιτήσεις εὐρυτέρας καὶ ἀνώτερας μορ-φώσεώς του, Οἰκονομικὴ ἀμοιβὴ διὰ μίαν αξιοπρεπ-ζωὴν, νὰ λείψῃ καὶ ἐκεῖνο τὸ καρκίνωμα τῶν «φροντι-στηρίων» καὶ τῶν «ἰδιαιτέρων» μαθημάτων, ἠθικὴ δι-ἀκρισίς καὶ ἡ προσήκουσα κοινωνικὴ ἐκτίμησις εἶναι ἱκανὰ νὰ ἐξοπλίσουν τὴν αὐθεντίαν τοῦ μοναδικοῦ ἐκ-τοῦ Κοινωνικοῦ λειτουργοῦ διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς πολλὰς καὶ διαφόρους ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου Οἰκογενείας καὶ Κοινωνίας.

γ) Τὸ πρόβλημα τῆς ἀγωγῆς κατὰ τὸν ἐλευθέρου χρόνον, τῆς ἀγωγῆς τῆς οἰκογενείας, ἰδίως τῶν θη-λέων κ.ἄ., τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἀπησχόλουν τὸ σπῖτι, τῶρα εἶναι προβλήματα τοῦ σχολείου. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι πολὺ λεπτὰ προβλήματα, κάθε μεταρρύθμισις εἰς τὴν σχολικὴν ζωὴν, βασίζομένη ἐπὶ ὑγιῶν παιδα-γωγικῶν ἀρχῶν, πρέπει νὰ ἀρχίζῃ ὅχι ἀπὸ τὸ σχε-λεῖον ἀλλὰ ἀπὸ τὸ σπῖτι, τὴν ἐμπειροσύνην τοῦ ὁποίου χρειάζεται τὸ σχολεῖον ἀπαραίτητως.

3. Ἐδῶ δὲ ἀκριβῶς ἠθέλαμε νὰ καταλήξωμε: Ἡ προετοιμασία τοῦ λαοῦ μας διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα θὰ παρουσιασθῶν μετὰ τὴν σύ-δεσιν τῆς χώρας μας μετὰ τὴν Ε.Ο.Κ. θὰ ἀρχίσῃ μετὰ

σχολεῖον ἀπὸ τὸ σκίτι. Ἐπονομάσαμεν κατὰ κόρον, διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκογένειαν εἶναι ἰδιότυπος καὶ ὑπερέχει εἰς ἀρετὰς τῆς οἰκογενείας ἄλλων προωδευμένων λαῶν. Καὶ αὐτὸ τὸ ἰδιότυπον, αὐτὰς τὰς ἀρετὰς πρέπει νὰ τὰς περιφρουρήσωμεν καὶ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ νὰ τοὺς διαφυλάξωμεν. Διότι τὸ φυτὸν τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκογενείας μεταφυτευόμενον εἰς ξένα ἐδάφη δὲν θὰ ἀνθήξῃ καὶ θὰ μαρανθῇ. Ἀλλὰ μαρμαρὸς τοῦ Οἰκογενειακοῦ φυτοῦ σημαίνει αὐτοχόρημα καὶ μαρμαρὸν τοῦ δένδρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

α) Ἀπὸ τὴν Οἰκογένειαν, λοιπόν, θὰ ἀρχίσῃ ἡ Παιδεία μας τὸ βάρὺ τῆς ἔργον. Καὶ τὸ βλέπομεν, ἐν ὅψει τῆς συνδέσεως τὴν Ε.Ο.Κ. βαρύτερον ἴσως ἐκείνου ποὺ εἶχεν ἀναλάβει τὸ «Κρυφὸ Σχολεῖον» κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Πῶς θὰ ἀρχίσῃ καὶ τί ἀκριβῶς θὰ κάμῃ τὸ σχολεῖον διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὴν οἰκογένειαν καὶ μαζί τὸν λαόν μας, δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ δρόμοι εἶναι πολλοί. Ὡς ἓνα παράδειγμα θὰ ἀναφέρω καὶ πάλιν κατὰ σχετικὸν ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Δημοτικῶν Σχολείων, τὸν ὁποῖον ἀνεφάρω καὶ ἀνωτέρω, χωρὶς δεδαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς καὶ τὸ μοναδικόν.

β) Πρόκειται περὶ τῆς ἐφαρμογῆς ἑνὸς προγράμματος ἐξυπηρετοῦντος αὐτὸν τὸν σκοπὸν εἰς τὴν πλέον ὑποανάπτυκτον ὀρεινὴν περιοχὴν τῆς Ἠπείρου, τὴν Λάκκην Σουλίου, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἔτους 1962-63. Θὰ περιορισθῇ εἰς μερικὰς βασικὰς γραμμὰς τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, τὰς ὁποίας θὰ παραθέσω κατωτέρω, ἀνευ κριτικῆς, διὰ νὰ διμυλῶμεν ἔτσι, ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ διὰ νὰ δευχθῇ τί ἔμπορεῖ νὰ κάμῃ τὸ σχολεῖον ὅταν θέλῃ.

Ἄλλ' ὥς ἀφήσωμεν τὸν κ. Ἐπιθεωρητὴν νὰ ἐκθέσῃ ὁ ὅπως ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὸ πρόγραμμα, ὅπως ἀκριβῶς ἐφαρμόζεται εἰς τὴν πρᾶξιν.

τ... Κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ τ. σχολικοῦ ἔτους καὶ δὴ κατὰ τὰ 2 τελευταῖα γενικά Παιδαγωγικά συνέδριάμας, κατενείμαμεν τὰ 105 σχολεῖα τῆς Περιφέρειας μας εἰς Ὁμάδας Σχολείων, ἀνὰ 4 ἢ 5 ἢ 6 ἐξ αὐτῶν, ἐκ τῶν ἐκ τῶν πλησιεστέρων καὶ ἀναλόγως τῆς γεωγραφικῆς τῶν θέσεως, με συντονιστὴν ἑκάστης Ὁμάδος τὸν Δ) τὴν τοῦ Σχολείου τῆς ἑδρας τῆς Ὁμάδος καὶ ἀνεθέσαμεν εἰς ἀπαντὰς τὸν προγραμματισμὸν τῆς ὅλης ἐκπαιδευτικῆς καὶ ἐξωσχολικῆς ἐτησίως ἐργασίας τῶν... καὶ ἐν συν-εχειᾷ τὴν ἀντιμετώπισιν ἀπάντων τῶν γενικωτέρων προβλημάτων αὐτῶν... ὁμαδικῶς καὶ ἀπὸ κοινῆς μεθ' ὅλων τῶν λοιπῶν διδασκάλων τῆς Ὁμάδος... προκει-μένου δὲ περὶ συντάξεως καὶ ἐφαρμογῆς προγράμμα-τος ἐξωσχολικῆς ἐργασίας καὶ δράσεως, ἐτησίως ἢ καὶ μακροτέρας χρονικῆς διαρκείας, διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ σχολικοῦ ἔργου καὶ τοῦ διαιτητικοῦ, πολιτιστικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἐπιπέδου ἑκάστης κοινότητος καὶ τὴν προ-ετοιμασίαν τοῦ πληθυσμοῦ ἐν ὅψει τῆς συνδέσεως με-τὰ τῆς Ε.Ο.Κ., ὑπὸ εὐρυτέρας ὁμάδος, περιλαμβανοῦσης ἀφ' ἑνὸς τοὺς δι-δασκάλους ἑκάστης, ὡς ἄνω, Ὁ-μάδος σχολείων καὶ ἀφ' ἑτέρου τοὺς τοπικοὺς παράγοντας τῶν Κοινοτήτων τῶν ἀντιστοιχούντων σχο-λίων... τὰ ὡς ἄνω προγράμματα... περιλαμβάνουν... καὶ σχέδια ἐξωσχολικῆς δράσεως, ἐν οἷς ἀναφέρονται

συγκεκριμένα ἔργα ἐκπαιδεύσεως καὶ κοινοτικῆς ἀνα-πύξεως πάσης φύσεως, ἀνταποκρινόμενα πρὸς τοιοῦ-τους σκοποὺς, ὅς: ἡ ὀργάνωσις καὶ ἐκπα-γή, κατόπιν ἐπισκέψεως καὶ με-λέτης ἐπὶ τόπου ὑπὸ τῶν διδασκα-λῶν, τῆς καταλληλοτέρας μονίμου θέσεως πάντων τῶν μαθητῶν ἐκ-τῆς οἰκίας τῶν διὰ τὴν περισσύτερον ἀνεγὼν με-λέτην καὶ προετοιμασίαν τῶν σχολικῶν καὶ λοιπῶν ἐρ-γασίῶν αὐτῶν, ὁ ὁδοστρωδὸς ἐλεγχος καὶ ἡ παροχὴ ὁδηγιῶν, ὁμοίως ἐπὶ τό-που παρ' ἑκάστη οἰκογενείᾳ, ὁ ὁ-πάντων τῶν διδασκάλων ἡμῶν, διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν σχετικῶν ἀνεκτικωτέρων καὶ ὑγιεινωτέρων συνθηκῶν ὑπνοῦ δι' ἓνα ἑκαστοῦ τῶν μαθητῶν αὐτῶν, ὁ τοιοῦτος, ὁμοίως. Ἐλεγχος καὶ ἡ ἐρευνα ὑπὸ τῶν διδ/κων παρ' ἑκάστη οἰκογενείᾳ πρὸς διαπίστωσιν τοῦ ἐν-δους καὶ τῆς ποσότητος τῆς παρο-χομένης παρ' αὐτῆς εἰς τοὺς μα-θητάς τῶν καθ' ἑαρινὸς διαστή-φης καὶ, εἴτα, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσε-ως, ἡ παροχὴ ὁδηγιῶν καὶ ἡ λη-φίς ἀναλόγων μέτρων διὰ τὴν ἐξ-ασφάλισιν ὑπὸ τῆς Οἰκογενεί-ας τῆς ἀπαιτουμένης καλυτέρας διατροφῆς αὐτοῦ (συστηματικότερα καὶ ἐπιμελεστέρα ἐκτροφή ὀρνίθων, κοινῶν κλπ., παρ-σκευὴ κονσερβοποιημένων λαχανικῶν, χοιρινῶν κλπ., ὀρθολογιστικότερα καὶ ἐπιστημονικότερα καλλιέργεια τῶν κτημάτων τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ γε-νικώτερον τῆς Κοινότητος, διὰ τὴν αὐξάνσιν τοῦ ἐν-αίου εἰσοδήματος), ἡ κατασκευὴ οἰκτι-κῶν ἀφοδευτηρίων εἰς τὰς παρτι-κίας ἀπάντων τῶν μαθητῶν, ἡ δυν-δρόφυτευσις τῶν Κοινοτικῶν ἑρ-τάσεων, κοινοτικῶν πλατειῶν, προ-αυλίων Ναων, Νεκροταφείων, ἀν-δένδρων καρποφόρων, δασικῶν καὶ καλλωπιστικῶν... ἡ λιθοστρωσίς κοι-νοτικῶν ὁδῶν, ἡ κάλυψις κοινοτικῶν φρεάτων, με παράλληλον συστηματικὴν καὶ ἐρ-τατικὴν καλλιέργειαν τῆς κοινοτικῆς εὐθύνης καὶ ἀν-ειδήσεως... ἡ ἐντονωτέρα θρησκευτικὴ κίνησις... διὰ τὸν κοινὸν ἐκκλησια-σμὸν... δι' εἰδικὰς λειτουργίας εἰς Ἐξωκκλήσια... δι' ἄλλας θρησκευτικὰς τελε-τάς, ὡς: ἡ τέλεσις Εὐχελαίων ἐν τῇ τῶν σχολείων, ὁ κοινὸς ἑορτασμός χωρίων τῆς Ὁμάδος τῶν Ἐγκωμίων τῆς Θεοτόκου κ.λ. αἱ καλλιτεχνικ-αὶ καὶ θεατρικαὶ παραστάσεις ἐν-ωτέρας δημιουργίας εἰς τὴν πό-λιν καὶ εἰς τὴν θπαιθρον... αἱ Ὁ-μαδικαὶ Μορφωτικαὶ Ἐκδρομαὶ... ἡ συχνὴ μετάκλησις ἐκ τῆς πόλεως... Εἰδικῶν Ὀμιλητῶν, ...αἱ Ἐκθέσεις εἰς τὰς ἑδρας τῶν Ὁμάδων σχολει-ων μαθητικῶν ἔργων καὶ ἔργων καὶ προτόντων χωρικῆς οἰκοτεχνίας καὶ

διοτεχνίας με συμμετοχήν παντός του πληθυσμού....».

Εν συνεχεία δ. κ. Επιθεωρητής αναφέρει ότι το εν εφαρμογή πρόγραμμα ένεκρίθη από τας αρχάς, αι οποίαι και συνέβαλον διά την επιτυχίαν του ποικιλοτρόπως και τονίζει, ότι πρὸ παντός «ένεστερνίσθησαν» αὐτὸ ὅλοι οἱ διδάσκαλοι καὶ «Έτυχε θερμῶς καὶ ένθουσιῶδους ὑποδοχῆς ὑφ' ἀπάντων τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου καὶ ὑπὸ τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας» διὰ τῶν μέσων πού έκφράζεται ἡ γνώμη τῆς, τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ τύπου.

Εν κατακλείδι ἀναφέρεται εἰς τὸ θερμὸν ένδιαφέρον πὸ ἐπέδειξεν ὁ Μητροπολίτης, ὁ Νομάρχης, ὁ Στρατηγός, ὁ Γενικός Έπιθεωρητής διὰ τὴν ἐπιτυχὴ εφαρμογὴν τοῦ προγράμματος καὶ εἰς τὸν ένθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον ἐπέδειξεν ξένος εἰδικός, ὅστις ἔχει ὑπ' ὄψιν του τί ἀκριβῶς γίνεται εἰς τὸν τομέα αὐτὸν εἰς τὰς πλέον προωδευμένας εὐρωπαϊκὰς χώρας.

Αὐτὸ εἶναι, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἓ ν α παράδειγμα. Εἶναι ἓ ν α γ ε γ ο ν ὅ ς. Ὁ Έπιθεωρητής καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς εκπαιδευτικῆς αὐτῆς περιοχῆς δὲν περιμένουν οὐτε ἔχουν ἀνάγκη, τοῦ ἰδιοῦ μας «Έδγε», τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις ἀποτελεῖ μίαν ἀναγνώρισιν καὶ μίαν ἀπαραίτητον ἠθικὴν ἱκανοποίησιν καὶ τὴν ὁποῖαν οἱ ἀρμόδιοι ὀφείλουν νὰ παρέχουν. Έν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει διὰ τὸ θέμα μας τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι εὐ ρ η μ α! Ἴσως καὶ εἰς ἄλλας εκπαιδευτικὰς περιφερείας νὰ καταβάλλονται παρόμοιαι προσπάθειαι, αἱ ὁποῖαι μᾶς εἶναι ἀγνωστοί, διότι ὁ διδάσκαλος ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ἀ φ α ν ῆ ς ἢ ρ ω ς. Τὸ πρόβλημα ὁμῶς εἶναι: Πῶς θὰ συστηματοποιηθῇ καὶ θὰ γενικευθῇ μία ἀνάλογος προσπάθεια καὶ πότε θὰ γίνῃ ἡ ἀπόφασις τοῦ ἔ θ ν ι κ οῦ σ υ ν α γ ε ρ μ οῦ.

γ) Τὸ γεγονός, ὅτι εἰς Δ. Γερμανίαν γίνεται λόγος ἐ π ι σ ῆ μ ω ς περὶ τῆς μὴ ἐ π α ρ κ ο ῦ ς καθαριότητος, ἀξιοπρεποῦς ἐμφανίσεως, ὑγιεινῆς κατοικίας καὶ διατροφῆς μεταξὺ τῶν ἐκεῖ ἐργαζομένων χιλιάδων Ἑλλήνων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἡλικίας 18-40 ἐτῶν δὲν ἀποτελεῖ ἀραγε μίαν ἀπόδειξιν τῆς χαμηλῆς πολιτιστικῆς μας στάθμης καὶ δὲν φωνάζει, ἀφ' ἑαυτοῦ ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτον διὰ σήμερον νὰ μὴ γίνονται δεκτοὶ καὶ δεκταὶ εἰς Δ. Γερμανίαν Ἑλληνες καὶ Ἑλληνίδες, διότι εὐρέθησαν φορεῖς ἀνθυγιεινῶν ἐντόμων; Εἶναι ἴδιον τοῦ Ἑ λ λ η ν ι κ οῦ φ ι λ ο τ ῖ μ ο υ ἡ ἀναξιοπρεπῆς ἐμφάνισις ἀπὸ ἀπόφθεως ένδυμασίας εἰς κεντρικοὺς χώρους, δίκην αἰχμαλώτων, ἢ ἡ ἀπολίτιστος ἀπὸ πλευρᾶς καθαριότητος τῶν ὑπ' αὐτῶν κατοικοιμένων χώρων; Ποῦ εἶναι ἡ λεδεντιά, τὸ μοναδικὸν αὐτὸ χαρακτηριστικὸν τῆς φυσιογνωμίας τοῦ Νεοέλληνο; Πότε ἐπὶ τέλους θὰ ἀλλάξωμε νοστορπίαν καὶ ἀπὸ «βαλκάνιοι», οὐραγοὶ τῆς Εὐρώπης θὰ ἐπανεύρωμε τὸ συντομώτερον τὴν γραμμὴν πλεύσεως τῆς Ἑ θ ν ι κ ῆ ς μ α ς Π ο ρ ε ῖ α ς. Δὲν πρέπει νὰ ἀνησυχῶμεν διὰ τὴν τύχην μας γενικώτερον μὲ τὴν σύνδεσίν μας μὲ τὴν ΕΟΚ;

Οἱ ἑταῖροι τῆς πρώτης ἡνωμένης Εὐρώπης διὰ στόματος τοῦ Προέδρου τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΕΟΚ Καλλοστάιν διακήρυξαν τὴν πίστην των, ὅτι διὰ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς ΕΟΚ «... δίδεται έκφρασις ἀριμύσουσα εἰς τὰς πολιτικὰς διαμορφώσεις τοῦ αἰῶνος μας, εἰς τὴν προαιωνίαν συμμετοχὴν τῆς

Ἑλλάδος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Παιδείαν τὸν πολιτισμὸν τῆς Δύσεως». Τί σημαίνει ὁμῶς αὐτὸ ἡμᾶς;

1. Μὲ τὴν ἐπίσημον αὐτὴν ὁμολογίαν τῆς Δόξης ὑπενημιχεται καὶ ὑποδεικνύεται εἰς ἡμᾶς τὸ Μ ε γ ἄ λ ο ν Κ α θ ῆ κ ο ν καὶ τὸ Ἀ ν α φ α ῖ ρ ε τ ο δ ι κ α ῖ ω μ α.

α) Τὸ Μ ε γ ἄ λ ο ν Κ α θ ῆ κ ο ν τοῦ Νεοελληνισμοῦ πηγάζει ἀπὸ τὰ δάθη τῆς τρισχιλιετοῦς πολιτικῆς κληρονομίας μας καὶ ὑπαγορεύει Ἑ θ ν ι κ ῆ Ἀ ν α γ ε ν ν ῆ σ ι ν, διὰ τοῦ προσανατολισμοῦ εἰς τὸ Ἀ ἰ ῶ ν ι ο ν Σ κ ο π ὸ ν τῆς Ἑλληνικῆς Πορείας εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνδὲς πολιτισμοῦ εἰς τὰ μέτρα τοῦ ἀνθρώπου.

β) Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ Ἀ ν α φ α ῖ ρ ε τ ο ν Δ ι κ α ῖ ω μ α τοῦ Νεοελληνισμοῦ. Ἡ δημιουργία ἐν πολιτισμῷ, εἰς τὸν ὁποῖον, διὰ τῆς ὑπεροχῆς τῆς διανοίας, ὑποτάσσονται καὶ δομίζονται αἱ Πρακτικαὶ δυνάμεις τῆς φύσεως, τιθέμεναι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου ἐτέθησαν, ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐκ τὴν ἀρχαίαις Μεγάλαις Σοφαί, Καλλιτέχναι καὶ Ἐπιστήμονες ἀντιμέτωποι εἰς τὴν ἀνθρωπίνην Μοῖραν, κληροδοτήσαντες τὰ ἰδανικά τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, εἶναι τὸ α ἰ τ ῆ μ α τῆς ποχῆς μας, εἶναι τὸ Δ ι κ α ῖ ω μ ᾶ μας καὶ τὸ Κ ῆ θ ῆ κ ο ν μας.

2. Ὡς Δ ι κ α ῖ ω μ α τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ σημαίνει:

α) Ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ ἀναζητήσωμεν τρόπον μεταρρυθμίσεως τῆς Παιδείας μας ὡς πρὸς τὰ ἰδανικά τῆς. Διότι δι' ἡμᾶς τὸ πρόβλημα δὲν τίθεται ὡς ἡ μεταρρυθμῖσις τῆς Παιδείας ἀλλὰ ὡς ἡ Ἀ ν α γ ε ν ν ῆ σ ι ς τῆς Παιδείας. Ἐδῶ εὐρίσκει ἀπολύτως τὴν ἐφαρμογὴν ἐκεῖνον πὸς εἶπεν ὁ μέγας Δελαστροφὶς διὰ τὴν τέχνην ὅτι: «τὸ κ α ι ν ο ῦ ρ γ ι ο εἶναι κατὰ τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ π α λ α ῖ ὄ ν». Εἶναι ἐκεῖνο πὸς ὁ Κ. Παλαμάς τὸ ἐκφράζει παραστατικώτατα εἰς τὸν στίχον του: «Πληθὸν βιολλὲ καὶ καινουργίης δοξαριέ».

β) Ὅτι αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ Κ α θ ῆ κ ο ν μας. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ Μ ε γ ἄ λ ο ς Σ κ ρ π ὅ ς πρὸς τὸ ὁποῖον ὀφείλομε καὶ πρέπει νὰ προσανατολισώμεθα, πῶς ἀκριβῶς τὸν ὁραματίσθη ὁ Ρήγας Φερραῖος εἰς τὴν «Κάρτα» του. Αὐτὸ διαβλέπουν καὶ οἱ Ἑὐρωπαῖοι καὶ μᾶς ἀνεγνώρισαν τὸ Δικαίωμα τῆς εἰσόδου μας εἰς τὴν ΕΟΚ. Ἡ ἰδέα τῆς ἐξυψώσεως τοῦ ἀνθρώπου, εἰς ἐλπίδας περιοχὰς τοῦ Πολιτισμοῦ, ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ ἀδυνατοῦ καὶ συμβατικοῦ διὰ τῆς ἀρμονικῆς συθέσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐλευθερίας δογμάτων καὶ τοῦ διαποτισμοῦ αὐτῶν ἀπὸ τὴν μυστικιστικὴν πίστιν πρὸς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν καὶ τῆς θερμουργοῦ πρὸς τὸν πληθὸν Ἀγάπης τῆς Χριστιανικῆς Διδασκαλίας, εἰς τὴν θέσιν τῆς κατανόσεως καὶ συνειδητοποιήσεως τῶν περιοριστῶν δυνατοτήτων τῆς διανοίας, τῆς βουλήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς, αὐτὴ ἡ ἰδέα ἀναζητεῖται ἡ Μ ο ρ φ ω τ ι κ ὸ ν Ἰ δ ε ῶ δ ε ς τῆς συγχρόνου Εὐρώπης, τὴν ἐποχὴν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποῖαν «οκέπτεται μὲ τὰ χέρια». Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἰδέα εἶναι ἰδική μας κληρονομία. Αὕτη ἀποτελεῖ τὸν Χ α ρ ῆ κ τ ῆ ρ α τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ. Καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁμιλοῦμεν περὶ ἡ Ἀ ν α γ ε ν ν ῆ σ ι ς καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁμιλοῦμεν περὶ ἡ Μ ε τ α ρ ρ υ θ μ ῖ σ ε ς τῆς Παιδείας μας.

γ) Πρόκειται περί της ίδιας εκείνης 'Ιδέας ή ό-
ποια ένέπνευσε τόν Σωκράτην, έταπείνωσεν τόν Σο-
κράτην, εξημέρωσε τόν δάρβαρον, εξηθρόωσε τόν τρα-
χύν Ρωμαίον, απέκαλυψε τόν Φαρισαίον, καθωδήγησε
τον διανοούμενον, εξαόλωσε τόν Καλλιτέχνην, απεγύμνω-
σε τόν υλιστήν και έτοποθέτησε τόν άνθρωπον αντιμέ-
τωπον εις τήν ανάγκην, ώπλισμένον μέ τήν πίστιν
επιμόνον μέ πνευματικών περιεχόμενον ή ζωή δύ-
ναται να είναι τό « μέ γ α α λ δ κ α λ π ρ ω-
σ ο ». Είναι ή 'Ιδέα ή όποια έ ξ η ν θ ρ ώ π ι σ ε
τ ή ν Τ ε χ ν ι κ ή ν μέ αποτέλεσμα, κατά τόν ποι-
ητήν. « ν ά γ ί ν ω ν τ ' ά ν θ ρ ω π ο ι κ α ι Π α ρ-
θ ε ν ώ ν ε ς »!

δ) Είναι ή 'Ιδέα, ή όποια έκαμε τούς Εύ-
ρωπαίους, κατά τόν Goethe Έλληνας ή όποια έφε-
ρε τό μήνυμα της 'Αγάπης τού Χριστού εις τήν 'Α-
χρόπολιν, κατέννησε τόν Χριστιανισμόν, έσωσε τόν
Έλληνισμόν και διά τού Βυζαντίου έπετεύχθη ό έκ-
χριστιανισμός των Σλάβων και ή αναχαίσις τού έξ
Ασίας βαρβαρικού δγκου και ή όποια, ώς « Μ ε γ ά-
λ η 'Ι δ έ α », έσωσε και απέλυτρωσε τό Έθνος από
τήν μακράν τουρδικήν δουλείαν διά της έδαφικής
εποκαταστάσεως. Μένει όμως, διά να ολοκληρωθή, ή
πνευματική αποκατάστασις τού Έ-
θνους. Αυτό πρέπει να αποτελέσι τό νόημα και τό
περιεχόμενον τού συγχρόνου Παιδαγωγικού Έ-
κτελέσεως. Αυτό πρέπει να είναι τό ά-
στρον, πού θα μάς όδηγήσ η εις τήν επιτυχή έντα-
ξιν μας εις τήν ΕΟΚ, όπου παρέχεται άνευ προηγου-
μένου εόκαιρία εις τόν Έλληνισμόν, διά να επανεύ-
ρη τόν έαυτόν του. Διότι έκτός των άλλων, αυτή ή 'Ι-
δέα 'Ιδέα αποτελεί τόν πυρήνα και τού συγχρόνου Μορ-
φωτικού 'Ιδεώδους της Δύσεως.

3. Είναι όρθή ή Παρατήρησις τού διακεκριμένου
Παιδαγωγού εις τήν σφαίραν της Παιδαγωγικής της
'Εργασίας και τού 'Επαγγέλματος. Καθηγητού Α.
Schwarzlose, ότι: «... Η εξέλιξις της εκδιουχηνό-
ποιημένης Κοινωνίας.. αναγκάζει τήν Παιδαγωγικήν
τού 'Επαγγέλματος και μαζί τήν όλην 'Επιστήμην της
Παιδαγωγικής να αναθεωρήσ η τούς σκοπούς και τάς
μεθόδους της» εις τά πλαίσια τού σχήματος: Μόρφω-
σις — 'Επάγγελμα — Πολιτική 'Αγωγή. Διότι ό
άνθρωπος δέν είναι μόνον κοινωνικόν 'Ον, αλλά και
κάτι περισσότερο. Πρό παντός είναι και όν μεταφυ-
σικόν. 'Αλλά μέ αυτό δέν έπεται, ότι δέν πρέπει να
λαμβάνονται ύπ' όψιν τά επιτακτικά προβλήματα, τά
όποια προκύπτουν από τάς κοινωνικάς μεταβολάς και
έχουν απαιτήσεις νέων προτύπων μορφώσεως και άγω-
γής.

α) Έν όφει της όρθης αυτής θέσεως ή σύγχρονος
Παιδαγωγική 'Επιστήμη της Δ. Ευρώπης στηριζομέ-
νη εις τήν Παράδοσιν, αναζητεί τό νέον Μορφωτικόν
'Ιδεώδες, τά όποιον θα έπιφωτίσ η τό νέον Πνεύμα της
ΕΟΚ. επί τη βάσει της έπίσης όρθης παρατηρήσεως
τού Goethe ότι: Τό μεγαλειόν της 'Ελληνικής 'Αρχαι-
ότητας. «... Πρό παντός της Σωκρατικής Σχολής, πρέ-
πει να αποτελή τήν βάση και τάς κατευθύνσεις της δ-
λης ζωής και ένεργείας μας, όχι ως κενή θεωρία, άλ-
λά ως ζωή και πράξις».

β) Εις αυτό ακριβώς τό τελευταίον, ότι «ώς ζωή
και πράξις» πρέπει να λαμβάνεται ύπ' όψιν τό πνευ-

μα τού 'Ελληνικού Πολιτισμού, προστίθεται και ή 'Α-
γάπη τού Χριστιανικού ανθρωπισμού και αναγνωρί-
ζεται, ότι τό σύγχρονον σχολείον όφείλει να αντιμετα-
πίσ η από κοινού και έν συνδυασμώ τέσσαρα βασικά
προβλήματα: τό ανθρωπιστικόν, τό ρεαλιστικόν, τό
πολιτικόν και τό θρησκευτικόν.

γ) Δέν πρόκειται δεδαίως περί νέων προβλημάτων.
'Αλλά πρόκειται περί άρμονικού συνδυασμού όλων μα-
ζι εις ένα και τό αυτό 'Ιδεώδες, εις τό Μορφωτικόν
'Ιδεώδες της εποχής μας: 1) 'Α ν θ ρ ω π ο κ ε ν-
τ ρ ι κ ή φορά τού Πολιτισμού μας, εις τόν όποιον έ-
πικρατεί. 2) Τό έ π α γ γ ε λ μ α τ ι κ ό ν στοι-
χείον και γίνεται πλέον απαιτητική. 3) Η π σ λ ι τ ι-
κ ή ά γ ω γ ή, λόγω της εκδιουχηνόποιήσεως της
κοινωνίας, πρós συνειδητοποίησην της ήθικής εόδου.
Έναντι τού πληθόν και τού συνόλου και 4) Δίωσις της
θ ρ η σ κ ε υ τ ι κ ή ς άξιας, εξαίρετικώς άπαιτεί-
ται διά τήν περιφρόνησιν κυρίως της προσωπικότητας
από τούς κινδύνους της μαζικοποίησης, αποτελούν τό
π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν ό ν τού νέου 'Ιδεώδους.

4. Δέν είναι, όπως ήδη έλέχθη, ένα νέον 'Ιδεώδες.
Είναι αυτό τούτο τό Έ λ λ η ν ο χ ρ ι σ τ ι α ν ι κ ό
'Ιδεώδες. Η διαφορά είναι, ότι πρέπει να είναι προση-
μοσμένον εις τήν Π ρ α γ μ α τ ι κ ό τ η τ α. Έλ-
ληνοχριστιανικόν 'Ιδεώδες, αλλά μέ φ υ χ ή ν, είναι
ή απαίτησις της πραγματικότητας. Έμφυτος και άγνη-
στικός ανθρωπισμός ως βάσις άόσης μορφώσεως ή
επιμορφώσεως ή επαγγελματικής μορφώσεως, διατή-
ρησις της 'Ελληνικής Παράδοσεως ως κέρην όφθαλ-
μού και εξύψωσις της τεχνικής ή τού επαγγέλματος
διά της διδασκαλίας τού χριστιανικού ανθρωπισμού.
Είναι τό μέ φυχήν Έλληνοχριστιανικόν 'Ιδεώδες. Μόνο
μέ άξονα τό ιδιότυπον τού χαρακτήρος τού Νεοέλλη-
νος, όπως αυτός διεμορφώθη από τήν Μεγάλην Σχο-
λήν τού άπελευθερωτικού άγώνος τού 21α και μέ έο-
ράν τό άνωτέρω 'Ιδεώδες διαγράφεται ή άσφαλής πο-
ρεία τού Έθνους μας.

α) Διότι ή φυλή μας όφείλει αναμφισβητήτως τήν
σύγχρονον φυσιογνωμίαν της εις τό Είκοσιένα. Τό με-
γάλο πάθος της 'Ελευθερίας, πού τό νόημά της έπέ-
τάθη ως τό μεταφυσικόν και τό άσίγαστον πάθος της
Δικαιοσύνης, πού μετά αποτελούν τό περιεχόμενον τού
δημοκρατικού φρονήματος τού Νεοέλληνο, ή Λεβεν-
τιά, πού είναι έκφρασις της φυχικής ευγενείας και
της αυτογνωσίας, τό Έλληνικόν φιλότιμον και ή Ορ-
θοδοξία, επί της όποιας όφείλει να θεμελιούται ή κοι-
νωνική μας ζωή, όπως έγινε εις τά 'Αμπελάκια, όλα
αυτά είναι χαρακτηριστικά πού έλαβον τήν σημερινήν
των διαμόρφωσιν κατά τό Είκοσιένα. Όπως έπίσης
εδώ όφείλονται και πολλά από τά μεγάλα ελαττώματα
της φυλής μας, όπως είναι τό ελάττωμα της προγο-
νολατρείας, πθηκισμός, ή ζηλοφθονία, ό δοκισμοφ-
σμός, ό ραγιαδισμός, ό υπερβολικός συναισθηματισμός,
ό αντικρατισμός κ.λ., τά όποια μάς απομακρύνουν από
τήν εθνικήν μας φυσιογνωμίαν και μάς μειώνουν εις τά
δύματα των Ευρωπαίων.

β) Μία «Κρατική ανακαίνισις εις Δημοκρατίαν
συνεπή» πρós εξύψωσιν τού κοινοβουλευτισμού μας
και όρθον προσανατολισμόν της Κοινής Γνώμης, μία
όρθή εφαρμογή τού άρθρου τού Συντάγματος, ότι: «Οι
'Ελληνες πολιται συνισφέρουσιν άδιακρίτως εις τά δη-

μόσια βάρη αναλόγως των δυνάμεών των» πρὸς ἐφαρμογήν τῆς ἰδέας τῆς «Κοινωνικῆς Δικαιοσύνης» καὶ μία ἐπιτυχὴς ἔκβασις εἰς τὴν «μάχην τῆς διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως καὶ αὐτοδιοικήσεως», ὅπως περιποῦδα στα συνεζήτησεν ὁ Π. Μελίτης εἰς τὸ περιοδικὸν «Συζήτησις» (τεύχη 35-41) εἶναι ἀπαραίτητοι προϋποθέσεις διὰ τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Παιδείας μας καὶ διὰ τὴν ἐπικράτησίν μας, ἔναντι τῆς ΕΟΚ, ἀρχῆς γενομένης, ὅπως ἤδη ἐτονίσαιμεν ἀπὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ Σχολεῖον.

γ) Μὲ Παιδευτικὸν σκοπὸν, τὸ καθρεφτίζον τὰ ἰδιαιτέρως τῶν «Ἐθνικῶν Σχολείων» μας τὴν ἀφύπνισιν δλων τῶν ὑπευθύνων δυνάμεων τοῦ Ἐθνικοῦ ἀπὸ τὴν νάρκη τῆς «μακαριότητος», τοῦ «θαλασσοπνέου» καὶ τῆς ἐπικινδύνου συντηρητικότητος, διὰ τῆς νέας καὶ ζωογόνου πνοῆς τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ μας ἰδεώδους καὶ τὴν ἐπιστράτευσίν των πρὸς ἑθνικὴν, πνευματικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀποκατάστασιν εἰς τὸ πεδίον τῆς ΕΟΚ, ὁφείλει καὶ πρέπει νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοπορείαν.

5. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἀφυπνισθοῦν αἱ ἐσωτερικαὶ καὶ ἐξωτερικαὶ καὶ ἐξωτερικαὶ ἀντίθετοι δυνάμεις τοῦ Ἑλληνικοῦ, δλων τῶν Ἑλλήνων, καὶ διὰ νὰ ἐπιστρατευθοῦν εἰς τὴν μάχην τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ χρειάζεται πρωτίστως ὁ κάθε πνευματικὸς ἀνθρώπος «νὰ κάμῃ βούλησιν δικήν του τὴν ἀνάγκη αὐτὸ θὰ πῇ ἐλευθερία» (Ν. Καζαντζάκη).

α) Ἡ πνευματικὴ ἡγεσία τῆς χώρας μας ὀφείλει νὰ ἀρθῇ εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων. Εἶναι δὲ κατὰ πάντα ἐπίκαιρον, ἐκεῖνο ποῦ ὁ ἀειμνηστὸς Σπ. Καλλιμάχης θαρραλέως ἔγραψεν πρὸ 20ετίας, ἔχον ὡς ἀκολούθως: Ἐχων τις πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν μεγάλην πλειονότητα τῶν πνευματικῶς ἡγουμένων, πρὸ πάντων δὲ πλείστους ἐκ τῶν φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ φιλοσόφου, οἱ ὅποιοι κατὰ τὰς περιστάσεις χάριν παντοίας ἰδιοτελείας ἐμφανίζονται ὅτε μὲν τοιοῦτοι, ἄλλοτε ἀντίθετοι καὶ ἄλλοτε δλως διάφοροι, ὠφέλιμον θὰ ἦτο ἀποβλέπων πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τοὺς νέους, οἱ ὅποιοι κινδυνεύουν νὰ ἀκολουθήσουν τοὺς κακοὺς τούτους ἡγέτας, νὰ ἐπαναλαμβάνῃ πρὸς αὐτοὺς τὸ χρυσοῦν παράγγελμα τοῦ Ἐπικτήτου, ὁ ὁποῖος ἔζησεν εἰς ἱστορικὴν περίοδον ὁμοιοτάτην κατὰ τὴν χριστιμότητα πρὸς τὴν ἰδικήν μας, λέγοντος: «Τάξον τινα χαρακτῆρα σαυτῷ καὶ τόπον, ὃ φυλάξεις ἐπὶ τε σαυτοῦ ὢν καὶ ἀνθρώπους ἐντυγχάνων» καὶ «Ἐνα σε δεῖ ἀνθρώπον ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἶναι» καὶ «πλείστου ἀξίον παράγγελμα τὸ μίαν ὁδὸν τοῦ βίου καὶ ταύτην τὴν ἀρετὴν ἐλέσθαι καὶ μὴ ἐκτρέπεσθαι ταύτης κατὰ τοὺς παλιμβόλους τε καὶ παλιμβόλους καὶ ἀλληλοπροσάλλους». (Διάνοια, Ἐπιστήμη κλπ.).

β) Ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχεται ἡ Πολιτικὴ ἡγεσία, ἐπεὶ αὐτὴ γίνεται φορεὺς τοῦ πνεύματος τοῦ καιροῦ μας καὶ τοῦ τόπου μας. Εἶναι δὲ καὶ ἐδῶ σκόπιμος ἡ παράθεσις ἀποσπάσματος ἀπὸ τὴν «Ἀρεοπαγιτικὸν» τοῦ Ἰσοκράτους (24-26) ἐν μεταφράσει, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν γνώμην μου, χαρακτηρίζεται διὰ τὸ ἐπίκαιρον καὶ τὸ σοφόν. Ἰδοὺ τί γράφει ὁ Ἰσοκράτης: «αἰτία δὲ νὰ μὴ ἐπιδιώκουν οἱ πολλοὶ τὰ ἀξιώματα ἦτο τὸ ὅτι εἶχαν μάθει νὰ ἐργάζωνται μὲ ὑπολογισμὸν καὶ νὰ μὴ παραμελοῦν τὰς ἰδιότητας τῶν ὑποθέσεις, ὅτε νὰ ὀνειρεύονται: τὴν βελτίωσιν των εἰς βάρος τῶν ἄλλων, ὅτε ἀκόμη νὰ τακτοποιοῦν τὰ προσωπικά

των ζητήματα εἰς βάρος τοῦ δημοσίου... καὶ νὰ φροντίζον τόσο διὰ νὰ μάθουν πόσα εἶναι τὰ ἔσοδα δημοσίου ταμεῖου, ὅσον φροντίζον νὰ μάθουν διὰ τὰ κά των. Ἀπέφευγαν δὲ τόσο πολὺ νὰ ἀναμιχθοῦν τὴν πολιτικὴν, ὥστε ἦτο δυσκολώτερον νὰ εὕρῃ καὶ ἐκείνη τὴν ἐποχὴν αὐτοὺς ποῦ ἤθελαν νὰ κυβερνήσῃ παρὰ τῶρα αὐτοὺς ποῦ δὲν ἐπιδιώκουν τὰ ἀξιώματα. Διότι δὲν ἐθεώρουν τὴν ἀσχολίαν των μὲ τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν ὡς ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν, ἀλλὰ ὡς ὕψην λειτουργήμα. Καὶ δὲν ἐπρόσεχαν ἀπὸ τὴν πρώτην μέραν τῆς ἀναλήψεως τῆς ἐξουσίας, ἂν ἐκείνοι ποῦ ἐβέρνησαν πρὸ αὐτῶν, ἀφήσαν κανένα πλεόνασμα νὰ καρπωθοῦν αὐτοί. Ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἐπρόσεχον οἱ προκατόχοι των ἔδειξαν ἀδιαφορίαν διὰ καμμίαν ὑπόθεσιν, ἢ ὅποια λόγῳ τῆς ἐπείγουσας θέσεώς της ἀνάγκη νὰ τακτοποιηθῇ».

γ) Ὅλα αὐτὰ εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς σήμερον σπινθύνουν:

1) Διὰ νὰ εὐημερήσωμεν, διὰ νὰ παράγωμεν ποιοτικῶς καὶ ποιστικῶς καλύτερα ἔργα, διὰ νὰ ἐπιτύχωμε εἰς τὴν προσπάθειαν ὑπὲρ τῆς «διοργανώσεως τῆς παγγελματικῆς Ἐκπαίδευσως καὶ τῆς ἀναγέννησος τῆς Γενικῆς Παιδείας, στηριζόμενοι εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι ἂν θρωπιστικὴ μὲ ὁρμὴ εἶναι τὸ μὴ ἀντίδοτον κατὰ τῆς τεχνικότητος τῆς ἐποχῆς μας, ὅτι: ἡ ἐπαγγελματικὴ κατάρτις δὲν εἶναι μόνον ἀσκήσεις δεξιότητων καὶ ἱκανοτήτων, ἀλλὰ καὶ μέρωσις πνευματικῆς, ἠθικῆς, κοινωνικῆς καὶ θρησκευτικῆς, ὁ ἅθεος χρειάζεται διὰ τῆς Παιδείας μίαν Μεγάλην Ἰδέαν. Ἡ ἄλλοτε «Μεγάλη Ἰδέα, ἡ ὅποια ἐθρεφέν τὸν προγόνον μας καὶ ἀνέστησε τὸ ἔθνος, δὲν ὑπάρχει πλέον. Ὅστε εἶναι δυνατόν νὰ ἐκανεῖθῃ. Δύναται μὲν νὰ ὑποκατασταθῇ μὲ μίαν ἄλλην Μεγάλην Ἰδέαν. Καὶ αὐτὴ εἶναι σήμερον: ἡ Ἰδέα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς!

2. Ἡ «Ἰδέα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς» ἡ ὅποια ἔχει Πνευματικὸν καὶ Οἰκονομικὸν περιεχόμενον, μὲ ἀφετηρίαν τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸν Πατριτισμὸν, καὶ μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν πραγμάτωσιν τῆς ἰδέας «Πανευρώπῃς», μὲ βάσεις τὸν χριστιανικὸν θρωπισμὸν, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν συνεπῆ δημοκρατίαν πρὸς δημιουργίαν συνθεσιν τῶν ἀξιών, πρέπει καὶ ὀφείλει νὰ ἀποτελῇ τὸ ἰδανικόν, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐμπλοκή διδασκόντων καὶ διδασκόμενων, ἀρχόντων καὶ χομένων πρὸς μίαν καλυτέραν αἰρίαν.

3. Διὰ νὰ γίνῃ, ὅμως, ἡ Ἰδέα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς

(Συνέχεια εἰς τὴν σελίδα 11)

Διευθύνσεις συμφώνως τῷ Νόμῳ Α.Ν. 1092/38

Ἐκδότης:

Διδασκαλικὴ Ὁμοσπονδία Ἑλλάδος

Πρόεδρος: Δημ. Κουτσουβάλης

Ὁδὸς Ξενοφώντος 15α - ΑΘΗΝΑΙ

ὑπεύθυνος Τυπογραφείου

Ἐκδοτικὸν Οἶκον Ἰω. Καμπανῆ

Ἀλέξανδρος Καλινδέρης - Σουρμελή 2α

ΠΡΕΠΕΙ Ν' ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΔΗΜ. ΣΑΜΑΡΑ

Ἐπιθ) τοῦ Δημ. Σχολείων Ε' Περιφ. Θεσ/νίκης

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

2. DALTON PLAN

Ἡ μέθοδος πήρε τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὴν πόλιν Dalton τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου πρωτοεφαρμόστηκε ἀπὸ τὴν Ἀγγλίδα Παιδαγωγὸν Miss Helen Parkhurst.

Ἡ μέθοδος Dalton στηρίζεται στὴ φιλοσοφικὴ καὶ ψυχολογικὴ θεωρία, κατὰ τὴν ὁποία τὸ παιδί ἔχει τὴν ικανότητα νὰ αὐτοαναπτυχθῇ. Ἐχει ἀνάγκες οἱ ὁποῖες ἀντιπροσωπεύουν ψυχικὲς, πνευματικὲς, σωματικὲς ικανότητες, πού θέλουν νὰ ἐκδηλωθοῦν καὶ νὰ τελειωθοῦν. Ἐπομένως πρέπει νὰ δώσουμε τὴν ἐλευθερίαν, πού χρειάζεται τὸ παιδί, γιὰ τὴν αὐτοανάπτυξίν του. Νὰ διευκολύνουμε τὸ παιδί νὰ ἐξυλιχίσῃ ἐλεύθερα τὴν ἀτομικότητά του, νὰ κανονίσῃ τὶς πράξεις του καὶ σύμφωνα μὲ τὰ ἐνδιαφέροντά του νὰ ικανοποιήσῃ τὶς ἀντίστοιχες ἀνάγκες του. Τὸ σχολεῖο λοιπὸν πρέπει νὰ προετοιμάσῃ τὶς συνθήκες, πού εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ νὰ μπορέσῃ ὁ μαθητὴς ἐλεύθερα καὶ μόνος του νὰ αὐτοαναπτυχθῇ καὶ νὰ αὐτομορφωθῇ. Τὸ Σχολεῖο τοῦτο τονίζει ἰδιαίτερα τὴν «αὐτοαγωγή».

Ἐδῶ ἡ εὐθύνη μετατοπίζεται περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο σχολεῖο ἀπὸ τὸ δάσκαλο στὸ μαθητὴ. Ἐμεῖς, πιστεύει ἡ Parkhurst, οἱ ἐνήλικοι δὲν μπορούμε νὰ μορφώσουμε τὸ παιδί, ὅπως τὸ ἀπαιτεῖ ἡ ἰδιαίτερή του ψυχικὴ ὕψις, ὅπου ἄλλωστε, τὸ κάθε παιδί εἶναι καὶ μιὰ ἰδιαίτερη προσωπικότητα. Ἀξίωμα παιδαγωγικὸ γιὰ τὸ Dalton εἶναι «νὰ σεβασθοῦμε ἀπὸλυτὰ τὴν ἀτομικότητα καὶ μοναδικότητα τοῦ παιδιοῦ καὶ νὰ τὴν καλλιεργήσουμε σὺν μεγίστο».

Εὐκαιρίες μόνο θὰ τὸ δώσουμε, γιὰ νὰ λυθοῦν καὶ ν' ἀναπτυχθοῦν οἱ ψυχικὲς, πνευματικὲς καὶ σωματικὲς δυνατότητές του. Τὸ παιδί στὸ παλιὸ σχολεῖο χάνει τὴν ἀτομικότητά του. Γίνεται νούμερο μέσα στὴν τάξιν. Ὁ δάσκαλος καὶ ἡ διδασκαλία τὰ βλέπει ὅλα τὸ ἴδιο. Ἀποτείνονται πρὸς ὅλα ὅσα νᾶταν ἓνα. Καὶ ζητᾶ ἀπὸ ὅλα τὸ ἴδιο. Τὸ ἰσοπεδώνει. Ἐνῶ ἡ ἀτομικότητα, ὅχι μόνο πρέπει νὰ διατηρηθῇ, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ ἐξελιχθῇ. Ἡ ὀργανωμένη ζωὴ εἶναι ἔργο ἀτόμων καὶ δημιουργήματός τους. Οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἀντίτυπα τοῦ ἴδιου πρότυπου. Ὁ καθένας μέσα στὸ σύνολο εἶναι μιὰ ὑπολογίσιμη μονάδα, πού θὰ προσφέρῃ περισσότερα ἀπ' ὅσα δέχεται γιὰ ν' ἀνυψωθῇ τὸ κοινωνικὸ σύνολο, ἡ κοινωνία, τὸ ἔθνος.

Ὅταν γίνουμε ἱκανοὶ νὰ δημιουργοῦμε γύρω μας ζωὴ καὶ εὐτυχία συγχρόνως αὐξάνουμε καὶ εὐτυχοῦμε καὶ ἐμεῖς περισσότερο, μέσῳ τῆς πλατύτερης ζωῆς τῆς κοινωνίας στὴν ὁποία ζοῦμε.

Ἔτσι ὁ Dalton Plan δίνει ἐλευθερίαν στὸ μαθητὴ γιὰ νὰ αὐτοαναπτυχθῇ καὶ νὰ κινήσῃ μὲ τὸν ἀτομικὸ του ρυθμό. Ὅχι μόνο θὰ διαλέξῃ τὴν ἐργασία καὶ τὶς συνθήκες κατ' ἀπ' αὐτὴν, ἀλλὰ θὰ ἐκτελέσῃ, ἀλλὰ θὰ κανονίσῃ καὶ τὸ ὄριον τῆς ἀτομικῆς του ἐργασίας καὶ τὸν ἀντίστοιχο χρόνο, πού τοῦ χρειάζεται νὰ τελειώσῃ. Αὐτὸ εἶναι ἀξίωμα γιὰ τὴν μέθοδον αὐτήν.

Ἡ Parkhurst λέγει: «Ἡ ἰδανικὴ ἐλευθερία δὲν εἶναι αὐθαίρεσις. Πολὺ δὲ ὀλιγώτερόν ἐστιν ἀπειθαρχία. Ἀπεναντίας εἶναι τὸ ἀντιθετὸ καὶ τῶν δύο. Τὸ παιδί πού κάμνει ὅτι τοῦ καπνίσῃ δὲν εἶναι ἐλεύθερο παιδί, τὸ παιδί αὐτοκινδυνεύει νὰ γίνῃ δούλος τῶν κακῶν συνήθειῶν, πού ἀπόκτησε. Εἶναι ἐγωϊστικὸ καὶ ἀπροσάρμοστο στὴν κοινωνικὴν ζωὴν».

Οἱ καλὲς συνήθειες καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας, θ' ἀποκτήθουν μέσα σὲ ἀτμόσφαιραν ἀγάπης καὶ χαρᾶς, ἀλλὰ μὲ σύστημα καὶ προσπάθεια ἐπίμονη, χωρὶς καταναγκασμὸν, στὶς πρώτες μέρες τῆς φοιτήσεως τοῦ παιδιοῦ στὸ σχολεῖο.

Τὸ Dalton Plan δὲν ἀννοεῖ, ὅμως καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς συνεργασίας καὶ τοῦ ὁμαδικοῦ πνεύματος, πού εἶναι καὶ δικό του παιδαγωγικὸ ἀξίωμα. Ὁ μαθητὴς ἐργάζεται θεληματικὰ, ὡς μὲλος μιᾶς πλατύτερης ὁμάδας. Ἐχει εἰδικὰ θέματα, πού ἀπαιτοῦν τὴν ὁμαδικὴν ἐργασία. Ἡ συνεργασία αὐτὴ, γεννᾷ τὰ ἀνάλογα συναισθήματα ἀγάπης, ἀλληλοεκτιμῆσεως, ἀλληλοεξαρτήσεως, φιλίας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς συνεργατικότητος.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ στὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἡ μεθόδου Dalton πρέπει λέγει, ν' ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὸ σημερινὸ σχολεῖο, ὅλα τὰ ἐμπόδια, πού δὲν ἀφήνουν τὸν μαθητὴ ν' ἀντιληφθῇ τ' ἀτομικὰ του προβλήματα καὶ νὰ τὰ λύσῃ. Τὸ κυριώτερον δὲ ἐμπόδιο εἶναι ἡ ὁμαδικὴ διδασκαλία ἡ σημερινὴ μορφή τῆς διδασκαλίας καὶ ὁ τρόπος πού κάθονται οἱ μαθηταὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν.

Ἡ μέθοδος Dalton δὲν καταργεῖ τὸ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα. Ἄν φύγῃ, λέγει, τὸ πρόγραμμα, θὰ θρεθῇ τὸ σχολεῖο σὲ χάος. Τὸ διατηρεῖ λοιπὸν, ἀλλὰ τὸ μετατρέπει σὲ πρόγραμμα γενικὸ τῆς τάξεως καὶ σὲ ἀτομικὸ γιὰ

κάθε μαθητή. "Ετσι γίνεται ζωντανό, ελαστικό, εύκολο μεταχειρίσιμο. Από τό γενικό πρόγραμμα, ο καθένας διαλέγει τὰ θέματα. Κάμνει τό δικό του πρόγραμμα ανάλογα μέ τίς διαθέσεις του.

Καθορίζει το χρόνο αφήνει και τόν ανάλογο χρόνο για τίς ομαδικές εργασίες. Τό πρόγραμμα είναι εβδομαδιαίο, 5 ή 6 ημερών.

Τήν εργασία τοῦ Dalton οργανώνει, δηλαδή, πολύ διαφορετικά ἀπό κάθε ἄλλο σχολεῖο. Δέν υπάρχουν τάξεις, ἀλλά αἰθουσες κατά ἀντικείμενα ἀπασχολήσεως τῶν μαθητῶν. Τό σχολεῖο ολόκληρο εἶναι ἓνα εργαστήρι. Κάθε αἴθουσα ἓνα εργαστήρι. Βιβλιοθήκη, Πινακοθήκη, Χημεῖο, Φυσ., Ἱστορία, Γεωγραφία, Ἱστορία. "Ἄλλη ἀτμόσφαιρα ὑπάρχει στό σχολεῖο τοῦτο, ἄλλο πνεῦμα, ἄλλος ἀέρας ἐργασίας. Τίποτα ἀπό τό παλιό ψυχρό καί νεκρό σχολεῖο τῆς παθητικῆς μαθήσεως. Οἱ μαθηταί ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ θέματά τους, γλυστρουῦν ἀθόρυχα ἀπό αἰθουσα σ' αἰθουσα, ἀπό εργαστήρι σ' εργαστήρι, συζητοῦν μεταξύ τους πάνω στά θέματά τους, συζητοῦν μέ τόν εἰδικό δάσκαλο τοῦ μαθήματος, ζητοῦν τήν συμβουλή του ἢ τή βοήθειά του. Αὐτός ἐκεῖ μέσα στήν αἰθουσα σέ μιά γωνιά κάθεται ἀθεατός, ἥρεμος, σιωπηλός, χωρίς ἔδρα καί φασαρίες, παρατηρητής καί φίλος τῶν μαθητῶν, πρόθυμος πάντοτε νά τοὺς βοηθήσῃ σέ κάθε δυσκολία τους.

3. Μέθοδος ἢ Τεχνική Winnetka

Καί ἡ μέθοδος αὕτη πήρε τό ὄνομά της ἀπό τήν πόλιν Winnetka τῆς Ἀμερικῆς, στήν ὁποία πρωτοεφαρμόστηκε ἀπό τόν Wes hb rne

Ἡ φιλοσοφική καί ψυχολογική βάση τῆς Winnetka εἶναι ὅτι: Στή ζωή τό κάθε ἄτομο ἔχει τό δικαίωμα νά ζήσῃ τή ζωή του ικανοποιητικά καί προσαρμοσμένα στίς ἀνάγκες του. Ἀλλά οἱ ἀνάγκες τοῦ ἀτόμου σέ κάθε ἡλικία εἶναι διαφορετικές. "Ετσι ἡ κάθε ἡλικία ἔχει ἀξία αὕτη καθ' αὐτήν, σάν σημαντικό αὐτόνομο τμήμα τῆς ὅλης ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καί ὄχι σάν ἐτοιμασία γιά τήν ἐπόμενη ἡλικία ἀπ' τήν ὁποία παίρνει τήν ἀξία της. Τό παιδί δηλαδή ἔχει δικαίωμα νά ζήσῃ σάν παιδί κι' ὁ ἐφηβός σάν ἐφηβός, ὅπως ὁ ἐνήλικος σάν ἐνήλικος προσπαθεῖ νά δημιουργήσῃ τή ζωή καί τήν εὐτυχία του.

Ἀπό τίς θέσεις αὐτές πηγάζουν, σάν φυσική συνέπεια, οἱ ἀκόλουθες παιδαγωγικές ἀρχές:

Νά σεβόμαστε τή παιδική καί νεανική ἡλικία καί νά θεραπεύουμε τίς ἰδιαίτερες ἀνάγκες τους.

Νά σεβόμαστε τήν ἰδιαίτερη φύσιν τοῦ κάθε παιδιοῦ καί νά τοῦ δώσουμε ἐλευθερία καί τίς ἰκανότητες ἀκόλουθώντας τήν ἰδιαιτέτη ψυχὴ τοῦ νά ἐξελιχθῇ καί ἀξιόσχη.

Νά ἐτοιμαζόμαστε τὸ πνεῦμα νά ἐκτελέσῃ πει-

μετοχή στό σημερινό κόσμο, ἀναπτύσσοντάς τήν ἰκανότητά του νά ὁμιλῇ, νά διαβάσῃ, νά γράφῃ, νά ἐκφράζεται μέ σχέδιο καί νά χρησιμοποιῇ τό ἴδιον σύστημα ἀριθμῶν καί σκέψεων πού χρησιμοποιοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἔθνους του.

Ἡ τεχνική Winnetka εἶναι πολὺ ἐπιτυχής σύνθεσις ἀπὸ τὴν ἀτομικοποιημένη σπουδὴ καὶ αὐτοδιδασκαλία καὶ αὐτοέλεγχον — τοῦ — Dalton Plan — καὶ ἀπὸ βιώματα καὶ κοινωνικὰ ὁρᾶσι σ' ὅλη τὴ σχολικὴ ἐργασία καὶ ζωὴ τοῦ βιωματικοῦ σχολείου.

Προσπαθεῖ νά ὑψώσῃ ψυχολογικά τὸ μαθητὴ σάν συνυπεύθυνον γιά τὴ μόρφωσίν του καὶ παράλληλα καὶ τὸ σχολεῖο σάν κοινωνικὸν ὄργανισμὸν καὶ φυτῶριον συνειδητῶν καὶ ὁρῶν πολιτῶν, πού θὰ ἐργασθῶν γιά τὴν ἐξύψωσιν τῆς στάθμης τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἐθνους.

Θέλει νά δημιουργήσῃ μ' ἄλλα λόγια, τὸ αὐτοδύναμον, αὐτοπειθαρχημένον, μέτριο, σωπικὸτητα ἠθικὴ καὶ ἰσχυρὴ, ἀλλὰ καὶ μετὰ χρήσιμα στήν κοινωνίαν, πού ζοῦν καὶ στό ἔθνος, πού ἀνήκουν.

Τό πρόγραμμα ἐργασίας ἔχει δύο μέρη. Τό πρῶτον ἀποτελοῦν τὰ ἀτομικοποιημένα θέματα, ἀφιερωμένα στίς γνώσεις καὶ δεξιότητες, πού ὁ κάθε μαθητὴς θ' ἀποκτήσῃ καὶ τίς χρησιμοποιήσῃ καὶ τώρα κι' ἀργότερον θὰ μεγαλώσῃ. Τό δεύτερον μέρος ἀποτελοῦν οἱ κοινωνικοποιημέναι δράσεις, ἀφιερωμένο στήν ἀνάπτυξιν τῶν ἰδιαιτέρων διαφορῶν καὶ ἰκανοτήτων τοῦ μαθητοῦ, ἔτσι πού οἱ μαθηταὶ συνειδητοποιοῦν τὴν ἀτομικότητά του ἀπὸ τὸν ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοινωνικὴν του ὑπόστασιν καὶ προορισμὸν τοῦ ἀπ' ἑτέρου.

"Ετσι καθορίζεται.

α) Ποιῆς γνώσεις καὶ ποιῆς δεξιότητες εἶναι ἀναγκαῖες στό μαθητὴ σήμερα καὶ ἐν μέλλον, γιά νά γίνουν ὕλη προγράμματος.

β) Τίς γνώσεις αὐτὲς πρέπει νά μάθωσιν ὅλοι οἱ μαθηταί καὶ τίς δεξιότητες, πού χαρακτηρίστηκαν ἀπαραίτητες, νά τίς ἀποκτήσῃ ὅλοι.

"Οἱ ὅμως, οἱ μαθηταί δέν μποροῦν νά προχωρήσουν τό ἴδιον. Εἶπαμε τὸ κάθε παιδί εἶναι μιά ἰδιαίτερη προσωπικότητα τελείως διαφορετικὴ ἀπὸ τ' ἄλλο παιδί μέ τίς ἰκανότητές του σέ διαφορετικὸ βαθμὸ ἀναπτύξεως.

"Ετσι εἶναι ἀνάγκη νά ἀτομικοποιηθῇ ἡ ἐργασία. Ὁ δάσκαλος θὰ ἐτοιμάσῃ τὸ κατάλληλον διδακτικὸ ὕλικόν, πού θὰ ἐπιτρέπῃ στοῦ μαθητῆς νά ἐφαρμόσουν τὴν «αὐτοδιδασκαλία». "Ετσι θὰ ἐργασθῶν μόνοι τους ὡς ἐκαστοὶ ἐν ἑαυτοῖς. Τό πρόγραμμα ἐργασίας εἶναι πολὺ γραφημένον. Μοιράζεται στοὺς μαθητῆς. "Οσοι θελοῦν μποροῦν νά ζητήσουν ἀνωτέρω πρόγραμμα. Τὰ αὐτοδιδασκτικὰ βιβλία, πού εἶναι τὸν ὅλον ὅσον καὶ ἓνα σωρὸν ἄλλα χρήσιμα βιβλία, βιβλία ἢ στοιχεῖα εἶναι στή διάθεσιν τοῦ μαθητοῦ νά τα μελετήσῃ, νά τα συμβουλευθῇ

να νά διαπραγματευθῇ τὸ θέμα του.

γ) Πρέπει νά διαπιστώνεται ἡ πρόοδος. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ γίνονται διάφορα τεστς καὶ ἐπιτυγχάνεται ὁ αὐτοέλεγχος. Ἔτσι ἡ παιδεία δὲν προχωρεῖ ὁλόκληρη συγχρόνως, γιατί ὁ κάθε μαθητὴς ἐργάζεται ἀτομικά. Μάλιστα ἡ πρόοδός του στὸ ἓνα μάθημα εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν πρόοδο στὰ ἄλλα μαθήματα. Ὁ ἴδιος ὁ μαθητὴς μπορεῖ π.χ. στὴν ἀριθμητικὴ νὰ κάμνῃ ἐργασία Δ' τάξεως καὶ στὴ φυσικὴ νὰ κάμνῃ ἐργασία Ε' τάξεως.

Ὁ δάσκαλος συζητεῖ μὲ τοὺς μαθητὰς, συμπληρώνει τὸ αὐτοδιδασκτικὸ βιβλίον τους καὶ γενικώτερα βοηθεῖ, προτρέπει, ἐπαινεῖ τοὺς καὶ προωθεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν τους.

Κατὰ τὴν τεχνικὴ Ψυχολογία ἡ ὕλη τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος μπορεῖ νά διδαχθῇ ἐν μισῷ χρόνῳ. Ὁ ἄλλος χρόνος χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν ὁμαδικὴ κοινωνικὴ ἐργασία.

Ἡ μέθοδος αὕτη μπορεῖ νά ἐφαρμοσθῇ σὲ κάθε τύπο σχολείου, σὲ πόλιν καὶ σὲ χωριό, σ' ἅσας τὰς τάξεις.

Τὸ διδακτήριον θέβαια, ἔχει τὴ διαρρύθμισιν πού ταιριάζει καὶ διευκολύνει τὴν ἐργασίαν ἐν αὐτῷ. Διαθέτει εὐκολομετακίνητα σχολικὰ ὑλικά, μερικὲς αἰθουσες περισσότερες γιὰ τὸ μάθημα τῆς Φυσ. Πειραματικῆς καὶ Χημείας καὶ τὶς ἐργασίες τοῦ χεριοῦ, τὴ βιβλιοθήκην με πολλὰ καὶ κατάλληλα βιβλία καὶ πλήρη ἐφοπλισμὸν σὲ ἐποπτικὰ μέσα, ὄργανα, εἰκόνες, ἐργαλεῖα κ.λπ.

Αὐτὲς οἱ τρεῖς μέθοδοι, πού τόσο σύντομα περιγράψαμε εἶναι ἀρκετὲς νὰ μᾶς πείσουν, ὅτι ἐνῶ εἶναι ἀντικρὺς ἀντίθετες μὲ τὴν μέθοδον τοῦ παλίου σχολείου, δὲν εἶναι ἀδύνατον νά ἐφαρμοσθοῦν σ' ἅς σχολεῖα μας, ἀφοῦ θέβαια ἐκτελεσθῶν οἱ ἀπαραίτητες προϋποθέσεις.

Αὐτὰ γιὰ τὴν ἀγωγή.

Ἄς δοῦμε τώρα τὴν Παιδείαν: (Πρόγραμμα, ὕλη, ὁργάνωσις, προσωπικόν, διδακτήριον κ.λπ.).

Ἀνταποκρίνεται στὶς σημερινὰς ἀνάγκας χρειάζεται καὶ ἐδῶ ἀλλαγὴ:

1) Ἀναλυτικὸ Πρόγραμμα τοῦ Δημ. Σχολείου

Τὸ θέμα τοῦτο εἶναι γνωστὸ σ' ὅλους, εἰδικούς καὶ μὴ εἰδικούς.

Αὐτὸ τὸ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα, πού ἰσχύει σήμερα στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖον, ἐπογράφηκε τὸ 1-9-1913 σ' ἐφαρμογὴν τοῦ Νόμου 3828 τοῦ 1911. Εἶναι δηλαδὴ πρόγραμμα τοῦ 1911. Τότε θεωροῦσαν σκόπιμον νὰ μάθουν τὰ παιδιά, γιὰ τὸ ἤλεκτρο καὶ τὸν στατικὸ ἤλεκτροισμὸ. Νὰ μάθουν γιὰ τὸ φύλλον καὶ γιὰ τὸ ὅλο ζῶντιον, πού βασάνιζαν τὸ φτωχὸ καὶ ἀδύνατον τὴν κακομοιρίαν του. Νὰ μάθουν στὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Νεώτερης Ἑλλάδος, τοὺς ἀγῶνες, τὰς ἀποκαταστάσεις τὰς τμημάτων τῆς Χώρας, πού ἐπὶ τὴν μέσάν της αἰῶνα τῆς, πού ἐπὶ τὴν Μελομένην.

Γιὰ τὴν δραματικὴν καὶ τρομερὴν σὲ θυσίας ἐπανάστασιν τοῦ 21-22 σ' ἡν Μακεδονίαν, γιὰ τὴν ἐξόντωσιν χιλιάδων λαοῦ, ἱεραρχῶν καὶ κληρικῶν στὴ Θράκην, στὶς πόλεις τῆς ὠραίας Ἰωνίας καὶ στὴν Κύπρον, δὲν θεωροῦσαν ἀπαραίτητον νὰ μάθουν τὰ παιδιά. Ἀκόμα καὶ γιὰ τὸν ἀγῶνα καὶ τὶς τραγικὰς θυσίας τῆς Κρήτης, λίγα λόγια ἐβρῆκαν νὰ γράψουν.

Τὸ 1964 ὅμως, ὕστερα ἀπὸ μισὸ ἀκριβῶς αἰῶνα, ὅταν ὅλα ἀλλάξαν, ὅταν τὰ θωιδάματα ἔγιναν τρακτέρ με πλατφόρμες, ὅταν ὁ στατικὸς ἤλεκτροισμὸς ἔμεινε στὴν ἱστορίαν, μπροστὰ στὰ σημερινὰ ἐπιτεύγματα τὸν τομέα αὐτόν, καὶ τὸ ἤλεκτρονικόν φῶς φωτίζει χιλιάδες σταύλους στὴν ἑλληνικὴ ὑπαιθρόν, ὅταν τὰ ἐλλεινὰ βρωμερὰ ζῶντιον τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας τοῦ 1911 ἐξαφανίσθησαν καὶ εἶναι ἀγνωστα στὰ σημερινὰ παιδιά καὶ ἡ Ἑλλάς μας, με νέους τιτάνιους ἀγῶνες καὶ ἀμέτρητες θυσίας ἀγκάλιασε καὶ ἄλλα σκλαβωμένα τότε παιδιά τῆς, πού ἦταν καὶ αὐτὰ τόσο ἀξία καὶ τόσο γνήσια ὅσο καὶ τὰ παιδιά τῆς τοῦ Μωριά καὶ τῆς Ρούμελης, δὲν μπορεῖ, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μένῃ τὸ ἴδιον ἀναλυτικὸ πρόγραμμα καὶ νὰ διδάσκεται ἡ ἴδια ξεπερασμένη ὕλη.

Ἄς μὴ θεωρηθῇ δέ, παρακαλῶ αἰχμὴ ἐναντίον οἰουδήποτε αὐτὸ πού θὰ πῶ. Τὸ 1951 κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, — Γενικὸς Διευθυντὴς ἦταν καὶ τότε ὁ κ. Παπανοῦτσος —. Διαταχθήκαμε οἱ Ἐπιθεωρηταὶ νὰ συγκαλέσουμε συνέδριον τῶν δασκάλων μὲ ἓνα καὶ μόνον θέμα. Τὴν ἀνασύνταξιν τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Τὰ συνέδρια ἔγιναν. Καὶ ἔγιναν με τὴ γνώμην τῶν δασκάλων καὶ τῶν Ἐπιθεωρητῶν 120 ἀναλυτικὰ προγράμματα, ὅσες ἦσαν τότε οἱ ἐκπαιδευτικὲς περιφέρειες. Αὐτὰ τὰ 120 ἀναλυτικὰ προγράμματα τὰ ἐπεξεργασθήκαμε σὲ συνέδριον πάλιν οἱ Ἐπιθεωρηταὶ ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τῶν Γενικῶν μας Ἐπιθεωρητῶν καὶ βῆκαν τελικὰ 9 ἀναλυτικὰ προγράμματα. Αὐτὰ τὰ 9 προγράμματα ὑποβλήθησαν στὸ Ὑπουργεῖον, γιὰ νὰ ἔχουν οἱ σοφοὶ τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὴ γνώμην τῶν Ἐκπαιδευτικῶν ἐκ τῶν κάτω, γιὰ νὰ συντάξουν τὸ νῆον ἀναλυτικὸ πρόγραμμα τοῦ Δημοτ. Σχολείου. Πέρασαν ἀπὸ τότε 12 ὁλόκληρα χρόνια. Τὸ νῆον πρόγραμμα ὅλο γινόταν καὶ ὅλο δὲν φαινόταν. Δὲν κατηγορῶ κανένα. Διαπιστώνω μία βραδύτητα 12)ετίας ὁλόκληρης. Ἀσυγχώρητη. Μέσα σὲ 12 χρόνια θαύματα μπορούσαν νὰ γίνουν σὲ τὸν τομέα τῆς Παιδείας.

Τώρα πιστεύουμε ἀπόλυτα, ὅτι θὰ λυθῇ τὸ θέμα τοῦ προγράμματος, ἀφοῦ ἐκεῖνοι, πού τὸ ἐβρῆσαν πρὸ 12)ετίας τὸ βρῆκαν, ἀκόμα ἄλυτον.

Τὸ Γλωσσικὸ μάθημα

Μέσα στὸ θέμα τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμ-

ματος είναι και τοῦτο τὸ ἐπὶ μέρους θέμα, τὸ ὁποῖο ξεχωρίζει, γιατί εἶναι κατὰ τὴ γνώμη ὄλων καὶ κατὰ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη, ἡ αἰτία τῆς ἀγραμματοσύνης μας. Τὸ παιδί τελειώνοντας τὴν ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευσί του, ὅσα χρόνια κι' ἂν εἶναι αὐτή, πρέπει, ἂν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστο νὰ μαθαίνει σωστά τὴ γλῶσσα του. Κι' ὅμως εἶναι πρωτοφανὲς αὐτὸ πού συμβαίνει στὸν τόπο μας. Τελειώνουν τὰ παιδιά μας τὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο, τελειώνουν τὸ Γυμνάσιο κι' ἑλληνικά δὲν ξέρουν. "Ενα γλωσσικὸ κομπούριζο δημιουργεῖται μέσα στὸ μυαλό τους, ἀπὸ τύπους δημοτικῆς καὶ καθαρεύουσας, ἀπὸ κανόνες συντάξεως μπερδεμένους. Γιατί αὐτό; Γιατί — στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο — ὡς τὴν Γ' τάξι μαθαίνουν τὰ παιδιά μας τὴ Δημοτικὴ γλῶσσα, στὴν Δ' μαθαίνουν Δημοτικὴ καὶ καθαρεύουσα, στὴ δὲ Ε' καὶ ΣΤ' καθαρεύουσα καὶ Δημοτικὴ. Καὶ ποιά Δημοτικὴ ὅμως καὶ ποιά καθαρεύουσα; Οἱ γλῶσσες, πού προσπαθοῦν νὰ μάθουν καὶ δὲν μαθαίνουν βέβαια, οὔτε καὶ πιὸ πάνω, δὲν εἶναι κἂν οὔτε ἡ Δημοτικὴ τῶν ποιητῶν μας, οὔτε ἡ καθαρεύουσα τῶν δοκίμων λογοτεχνῶν τοῦ περασμένου αἰῶνα.

Θὰ σὰς φέρω δύο παραδείγματα: "Ας πάρουμε ἓνα ρῆμα μέσης ἢ παθητικῆς φωνῆς, π.χ. τὸ παιδεύομαι. Τὸ ρῆμα αὐτὸ μὲ τὴ γνωστὴ δημοτικὴ θὰ ἔκαμνε σ' ὄν παρατατικὸ παιδεύομουν καὶ σ' ὄν ἀόριστο παιδεύτηκα. Στὴ δὲ καθαρεύουσα θὰ ἔκαμνε ἐπαιδευόμην — ἐπαυδεύθην. Τώρα στὰ ἀναγνωστικὰ τῶν παιδιῶν μας κάμνει: Παρατατικός: ἐπαιδευόμουν καὶ ἀόριστος ἐπαιδευήθηκα. Δηλαδή κρατᾷ τὴν κατάληξι τῆς Δημοτικῆς — ομουν καὶ — τηκα, πού τὸ κάμνει — θηκα, ἀλλὰ παίρνει καὶ τὴ συλλαβικὴ αὐξησι τὸ — ε —, ἀνεξάρτητα, πόσες συλλαβὲς ἔχει τὸ ρῆμα.

Δεύτερο παράδειγμα, καθαρεύουσας. Σὲ κείμενο καθαρεύουσας τῶν ἀναγνωστικῶν μας, συναντοῦμε τὸ ρῆμα — ἐμβαίνω — καὶ τὸν ἀόριστό του ἐμβῆκα.

"Εμεῖς ξέραμε στὴ Δημοτικὴ τὸ ρῆμα μπαίνω καὶ στὴν καθαρεύουσα τὸ ρῆμα εἰσέρχομαι. Αὐτὸ τὸ ἐμβαίνω μοῦ θυμίζει τὸν Γεροπατατικὸ, τοῦ περιοδικοῦ. "Ηθελα νὰ μοῦ ἔλεγαν αὐτοί, πού εἰσήγαγαν αὐτὸ τὸ ρῆμα πῶς κάμνει ὁ παρατατικός του;

Πρέπει νὰ δοθῇ ἓνα τέρμα σ' αὐτὸ τὸ γλωσσικὸ πρόβλημα. "Ολοὶ οἱ λαοὶ ἔχουν γλωσσικὸ ἰδίωμα κ' ὄχι ἓνα μόνο, ὅμως μιὰ γλῶσσα μαθαίνουν στὰ σχολεῖα του. Αὐτὴν μιλοῦν μετὰδύ τους, αὐτὴν γράφουν οἱ ἐφημερίδες, τὰ βιβλία, τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα. Αὐτὴν μιλοῦν οἱ δικηγόροι στὰ Δικαστήρια κι' αὐτὴν χρησιμοποιοῦν οἱ Δικαστές. Σ' αὐτὴν συντάσσονται τὰ συμβόλαια. "Ενῶ ἡμεῖς; Πρέπει νὰ τελειώσῃ τὸ "Ελληνόπουλο ὄχι Γυμνάσιο, ἀλλὰ Πανεπιστήμιο γιὰ νὰ ξέρῃ "Ελληνικά.

Δὲν εἶμαι βέβαια ὁ ἀρμόδιος γιὰ νὰ δώσω τὴ λύσι. "Ενα μόνον μπορῶ νὰ φωνάξω σάν

"Εκπαιδευτικός, πού ζῶ τὸ δράμα τοῦ "Ελληνόπουλου. Νὰ καθιερωθῇ μιὰ γλῶσσα κι' ἄς εἶναι ὅποια θέλουν. Δημοτικὴ ἢ Καθαρεύουσα. Νάναί μιὰ σωστὴ γλῶσσα, μιὰ καὶ μόνο γλῶσσα ἐπίσημη, πού θὰ μιλά καὶ θὰ γράφῃ τὸ "Εθνος ὁλόκληρο. Αὐτὴ νὰ διδάσκεται ἀπὸ τὸ Νηπιαγωγεῖο, ὡς τὸ Πανεπιστήμιο. Πῶς θὰ γίνῃ τοῦτο δὲν ξέρω. "Αν χρειασθῇ νὰ τροποποιηθῇ τὸ Σύνταγμα, νὰ γίνῃ κι' αὐτό. Κι' ἂν εἶναι σωστὸ νὰ πᾶμε πίσω κι' αὐτὸ ἄς γίνῃ. Φτάνει νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὴ διγλωσσία, γιὰ νὰ μὴ πῶ πολυγλωσσία.

γ) Ὁργάνωσι τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου

Τὸ σημερινὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο εἶναι 6) τάξιο. Παίρνει παιδιά μόλις συμπληρώνουν τὸ βον ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ τὰ ἀπολύει στὸ 12ο. Εἶδαμε ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς του. Νὰ δώσῃ στὸ "Ελληνόπουλο τὶς στοιχειώδεις γνώσεις, γιὰ νὰ εἶναι ἱκανὸ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴ ζωὴ καὶ νὰ τὸ διαπλάσῃ σὲ ἠθικὸ χαρακτήρα. Εἶδαμε στὰ προηγούμενα, ὅτι δὲν ἐπιτυγχάνεται αὐτὸς ὁ σκοπός, γιατί δὲν εἶναι κατάλληλη ἡ ἀγωγή πού ἀσκοῦμε καὶ ἀρκετὴ ἡ μόρφωσι πού δίνουμε. Τώρα προσθέτουμε καὶ ἓνα ἀκόμα λόγον. Γιατί δὲν εἶναι καὶ ἀρκετὰ τὰ χρόνια τῆς φοιτήσεως στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο. Καὶ νὰ γιατί; "Η ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ λέγει, ὅτι τὸ παιδί μόλις μετὰ τὸ 11ο ἔτος ἀρχίζει νὰ κρίνῃ. "Αρχίζει νὰ ἐρευνᾷ, ὅπως λέγει, τὸ αἶτιο καὶ τὸ ἀποτέλεσμα. Μ' ἄλλα λόγια μόνο ἀπὸ τὸ 11ον ἢ 12ον ἔτος ἀρχίζει ἡ πνευματικὴ του ἀνάπτυξι, ἡ πραγματικὴ ἀπόκτησι γνώσεων, ἡ μόρφωσί του.

"Αλλὰ τί θὰ μπορέσῃ, τὸ παιδί, μέσα σὲ μισὸ ἢ ἓνα χρόνο, πού ἔχει μπροστά του νὰ μάθῃ; "Εμεῖς οἱ δάσκαλοι τὸ ζοῦμε τὸ γεγονός αὐτό. Τὸ παιδί μόλις στὴν ΣΤ', τάξι ξυπνᾷ πραγματικὰ σὰν προσωπικότητα αὐτοδύναμη, κι' ὑπεύθυνη γιὰ τὶς πράξεις της. Ὡς τότε τοῦ ἐπιβάλλουμε νὰ μαθαίνῃ. Τὰ μαθαίνει καὶ τὰ ξεχνᾷ τὴν ἐπαύριο, γιατί δὲν τὰ ζήτησε τὸ ἴδιο καὶ τοῦ φαίνονται ξένα καὶ ἀχρηστά. Γι' αὐτὸ σ' ὅλες τὶς χώρες παρατείνουν τὴν ὑποχρεωτικὴ φοίτησι μέχρι τοῦ 15ου ἢ 16ου ἔτους.

"Απὸ τὸ δελτίο τῆς Οὐνέσκο παίρνω τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα: Στὶς "Ηνωμένες Πολιτεῖς τῆς "Αμερικῆς κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1955-56 φοίτησαν σὲ σχολεῖα Μέσης "Εκπαίδευσως τὰ 87,1% τῶν παιδιῶν τῆς Χώρας ἡλικίας 12-18 ἐτῶν. Δὲν φοίτησαν δηλ. καθόλου σὲ Σχολεῖα Μέσης τὰ 13% περίπου τῶν παιδιῶν ἡλικίας 12-18 ἐτῶν. Αὐτὸ τὸ ποσοστὸ τὸ 13% εἶναι στὴ χώρα μας τὰ παιδιά πού δὲν ὁλοκληρώνουν τὴ φοίτησί τους στὰ Δημοτικά μας Σχολεῖα.

"Ετσι στὴν "Αμερικὴ δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ κάμουν ὑποχρεωτικὴ τὴ φοίτησι μέχρι τὸ 15ον ἢ 16ον ἔτος, ἀφοῦ ὅλα τὰ παιδιά φοιτοῦν στὰ Σχολεῖα Μέσης "Εκπαίδευσως.

Από τη στατιστική του Υπουργείου Παιδείας παίρνω τα εξής αντίστοιχα στοιχεία. Το ίδιο έτος 1955 - 56 στα παντός είδους σχολεία Μέσης Εκπαιδεύσεως Δημόσια και Ιδιωτικά της Χώρας μας, φοίτησαν τα 25% των παιδιών ηλικίας 12 - 18 ετών. Δεν φοίτησαν δηλαδή καθόλου σ'ε Σχολεία Μέσης τ'ά, 75% των παιδιών ηλικίας 12 - 18 ετών. "Αν σ' αυτά προσθέσουμε και το ποσοστό των 13%, που ξεφεύγει κι' από το Δημοτικό Σχολείο έχουμε ένα ποσοστό 88%, που δεν φοιτούν σ'ε σχολεία Μέσης Εκπαιδεύσεως.

Διότι αυτά τα παιδιά, που είναι 75% ή 88% των παιδιών μας, που δεν φοιτούν σ'ε σχολεία Μέσης Εκπαιδεύσεως τί γίνονται; Μ'ε ποιὰ πνευματικά εφόδια και δεξιότητες θγαίνουν στη βιοπάλη από τα 12ά τους χρόνια, αφού είναι σωματικά άσχημάτιστα, με επιπόλαιες γνώσεις, με καμιά δεξιότητα;

"Αλλά κι' από άποψη χαρακτήρα.

"Η ψυχολογία του έφηβου μ'ας λέγει, ότι ο έφηβος περνά τρεις περιόδους κρίσιμες της εξέλιξής της προσωπικότητάς του. Πρώτη περίοδος από το 12ο έως 15ο έτος, ή δεύτερη από το 15ο - 18ο και ή τρίτη από το 18ο και περα. "Η πρώτη περίοδος των 12 - 15 ετών είναι ή πιό κρίσιμη. Τότε ο νέος έφηβος δεν έχει αναπτυγμένη τέλεια την κρίσι του και παραπαίει. Τότε χρειάζεται γερή καθοδήγησι από πρόσωπο, που θά του έμπνέει έμπιστοσύνη και θά νοιώθι άδολή την άγάπη του. Τότε το σχολείο του φαίνεται αληθινά καταφύγιο κι' ο δάσκαλος είναι μεγάλος αδελφός και οικρινής φίλος. "Ενα άλλο σχολείο, που λόγω της οργανώσεως της εργασίας του δεν έχει ένα δάσκαλο, αλλά πολλούς, απομακρύνει το παιδί από το περιβάλλον του, και νοιώθει μόνο και καταφεύγει στους φίλους του, που δεν είναι σοφώτεροι άπ' αυτό ή στρέφεται μέσα του και γίνεται ψυχικά ιδιόρρυθμο και αρρωστο. Το δέ παιδί, που δεν πάει σ' ανώτερο σχολείο ακόμα περισσότερο μένει ανεργάτιστο, στην επίδρασι του περιβάλλοντος, του θαναυσου κοινωνικού περιβάλλοντος με όλες τις άσχημίες του. Στην επίδρασι του άσεμνου θεαματος ή του έγκληματικού κινηματογράφου, στην επίδρασι του ρυπαρού έντυπου, στην επίδρασι του διαφθαρμένου συναδέλφου του στη δουλειά, στο εργαστήρι, στο εργοστάσιο ή του πονηρού και κακού εργοδότη. Και κάτω από την τέτοια επίδρασι δημιουργεί το νέο χαρακτήρα του.

"Όλα τα πολιτισμένα Κράτη έχουν θεσπίσει υποχρεωτική βασική εκπαίδευσι 8) χρονη, 9) χρονη και 10) χρονη. Κι' όταν το 1834 το νέο τότε Κράτος θέσπιζε 7) χρονη τή Στοιχειώδη Εκπαίδευσι, είναι άπαραδέκτο το 1964 ύστερα από 130 χρόνια, δηλαδή, νά έχουμε 6) χρονη Στοιχειώδη Εκπαίδευσι.

Είναι καιρός νά θεσπισθι το 8)χρονο Δημοτικό Σχολείο με άναλογο πρόγραμμα, δια-

φοροποιημένο στις δύο τελευταίες τάξεις.

δ) Προσωπικό

Είναι άρκετό και ικανό το προσωπικό της Στοιχ. Εκπαιδεύσεως για μιά άλλαγή μεθόδων άγωγής και του τύπου του Δημοτικού Σχολείου;

"Άρκετό δεν είναι, ούτε για την όμαλή λειτουργία των σημερινών σχολείων μας, αν ο άριθμός των μαθητών περιορισθι στους 30 κατά δάσκαλον.

Χρειάζονται πολλές χιλιάδες νέων δασκάλων. Πρέπει νά γίνη έγκαιρως ή πρόβλεψι και με την αύξησι των ετών της φοιτήσεως στο Δημοτικό Σχολείο. "Ικανό είναι, ένα μεγάλο μέρος των σημερινών δασκάλων και δασκαλισσών μας. Θεωρητική κατάρτισι έχουν καλή. Πολύ καλύτερη από τους δασκάλους άλλων περισσότερο πολιτισμένων Κρατών. "Αλλά και μία επιμόρφωσι όλιγόχρονη, ειδική για την έφαρμογή νέων μεθόδων άγωγής δεν είναι καθόλου άδύνατη και δύσκολη. "Επειτα μέσα στους σημερινούς δασκάλους μας υπάρχουν έκατοντάδες, που μετεκπαιδεύθηκαν στο Πανεπιστήμιο "Αθηνών επί διετία, άλλοι δέ με ύποτροφία του Κράτους φοίτησαν 2 - 4 χρόνια στην Εύρώπη και γύρισαν με ντοκτορά. Κι' όμως, όταν γύρισαν εδώ δεν θρήκαν τις κατάλληλες συνθήκες γι' ανά έφαρμόσουν δημιουργικά τα όσα έμαθαν και ή μπήκαν στη ρουτίνα του παλιού σχολείου, ή διορίσθηκαν καθηγητές σ'ε Παιδαγωγικές "Ακαδημίες, χωρίς κι' εκεί νάχουν τις δυνατότητες νά οργανώσουν τα πρότυπά τους σχολεία, όπως θά ήθελαν ίσως, ή έφυγαν στο Κογκό σάν αποσταλμένοι της Ουνέσκο, για νά διδάξουν στις "Ακαδημίες του ή για νά οργανώσουν τα σχολεία τους με τις νέες μεθόδους άγωγής. Δεν είναι δέ άπίθανο, ύστερα από 10 - 15 χρόνια νά μη μπορούμε νά συγκριθούμε στα σχολεία και με τους Κογκολέζους, αν δεν αλλάξουμε έγκαιρως άγωγή και Παιδεία.

"Εχουμε, λοιπόν, ικανό προσωπικό. "Αλλωστε και σήμερα με την πρωτοβουλία πολλών δασκάλων και δασκαλισσών μας, γίνεται έφαρμογή όρισμένων μορφών διδασκαλίας, που στηρίζονται στις αρχές της νέας άγωγής. Στα περισσότερα σχολεία π.χ. ή πρώτη ανάγνωσις διδάσκεται με την όλική μέθοδο Decroly στα πλαίσια της ένιαίας διδασκαλίας. Τουτό είναι ένα μεγάλο βήμα πρόόδου, αλλά προπαντός δείχνει την άνησυχία των εκπαιδευτικών μας, τον πόθο τους νά βελτιώσουν το έργο τους, γιατί έτσι που εργάζονται δεν αισθάνονται άπόλυτη ικανοποίησι. "Αν ρίξουμε πάλι μιά ματιά στα εκπαιδευτικά περιδικά της Χώρας μας, θά δούμε άπειρα άρθρα ύψω από το θέμα της άγωγής, της τεχνικής της, της ψυχολογίας, της Εκπαιδεύσεως γενικωτερα, γραμμένα από δασκάλους, που

δείχνουν πόσο ανησυχούν και πόσο επιθυμούν να συμβάλλουν στην θελίτωση της Παιδείας στο Δημοτικό Σχολείο.

Με την προοπτική όμως του 8) χρόνου σχολείου, χρειάζεται μεγαλύτερη κατάρτισι και ειδικευσι το προσωπικό της βασικής Εκπαιδεύσεως, έφ' όσον στην 7η και 8η τάξι θά υπάρχουν και ειδικά μαθήματα γεωργικοτροφικά, επαγγελματικά, οικονομικά, ή θεωρητικών γνώσεων, μαθηματικά, φυσικά, γλωσσικά κ.λ.π.

Τούτο θά μπορούσε ν' αντιμετωπισθῇ με αντίστοιχη όργάνωσι τών Παιδαγωγικών Ακαδημιών μας.

Σ' όρισμένες χώρες οί Παιδαγωγικές Ακαδημίες αποτελούν Σχολές τών Πανεπιστημίων με τριετή κύκλον σπουδών. Εκεί παίρνουν έκτός τῆς γενικής και ειδικῆς παιδαγωγικής και ψυχολογικής μορφώσεως παίρνουσι και ειδικευσι σ' ένα άλλο μάθημα. Έτσι οί απόφοιτοι τους διδάσκουν όχι μόνο σέ Σχολεία Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως, αλλά και Μέσης.

"Αλλά και άλλα Κράτη, τού έχουν ξεχωριστές Σχολές, Διδασκαλεία ή Ακαδημίες συνεχώς αύξάνουν τά χρόνια τῆς φοιτήσεως τών σπουδαστῶν τους. Έτσι ή Πολωνία αύξησε τῆ φοίτησι στά Διδασκαλεία από 4 σέ 5 χρόνια. Τό ίδιο ἔκαμε κι' ή Βουλγαρία. Η Ουνέσκο τό 1957 συνέστησε, όπως ή μόρφωσι τών δασκάλων εἶναι Πανεπιστημιακή και τά πτυχία τους νά ἐπιτρέπουν σ' αὐτούς νά διδάσκουν στή Στοιχειώδη και στή Μέση.

Μιά τέτοια ἄποψι πρέπει ν' ἀμεληθῇ και νά τεθῇ σ' ἐφαρμογή. Έτσι ὁ δάσκαλος θά πάρη τῆ θέσι του μέσα στήν κοινωνία σάν ἐπιστήμονας και σάν ἀληθινός και ἄξιος δημιουργός μιᾶς νέας γενιάς του θά ἐξασφαλίσῃ τήν εὐτυχία, αλλά και δόξα του ἔθνους, μιᾶς γενιάς, πού θά γίνῃ πολύ πιό ἱκανώτερη από τῆ σημερινή σ' ὅλους τούς τομεῖς τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος, μιᾶς γενιάς ἁξίας ν' ἀφέρῃ τῆ χώρα μας στό προσκήνιο τών Ἑθνῶν και νά συνεχίσῃ τόν πολιτισμό τών προγόνων μας. Μέχρις ὅτου ὅμως γίνουσι ὅλα αὐτά κι' ἀποδώσουσι, εἶναι ἀσκήσι νά ἐπεκταθῇ ἡ μετεκπαίδευσι, πού ἀποφασίστηκε από τήν προηγούμενη Κυβέρνησι Παπαδρέου και στό Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, αλλά μέ τήν προοπτική ὅτι οί εκπαιδευτικοί μας ἡλικίας κάτω τῶν 40 ἐτῶν νά μετεκπαιδεύουσι χωρίς εἰσαγωγικές ἐξετάσεις.

"Έτσι μόνο μέσα σε λίγα χρόνια θά ἔχουμε χιλιάδες ὁλόκληρες δασκάλων μέ ἐπιστημονική κατάρτισι ἀπολύτως καινῶν γιά κάθε εκπαιδευτική προσπάθεια.

ε) Διδακτήριο

Εἶναι κατ' ἀρχήν νά διδοῦται σ' αὐτό διδασκαλία πρῶτης ἑπαγωγῆς στήν ἀνάπτυξι τῆς

Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως, τά ὑπάρχοντα.

Κατάλληλο δέν εἶναι, γιατί δέν ἔχει κανένα ἀπό τούς ἀπαραιτήτους χώρους γιά μιᾶ συγχρονισμένη Παιδαγωγική ἐργασία. Πέρα ἀπ' τίς αἰθουσες διδασκαλίας και ένα Γραφεῖο και τά νεώτερα ἀκόμα, διδακτήρια δέν διαθέτουν ξεχωριστές αἰθουσες γιά τό ἐργαστήριό τῆς Φυσ. Πειραματικῆς και Χημείας γιά τίς χειροτεχνικές ἐργασίες, γιά τό ἀναγνωστήριο μέ τῆ μαθητικὴ βιβλιοθήκη. Δέν διαθέτουν αἰθουσα κινηματογράφου, συγκεντρώσεων και ἑορτῶν. Δέν διαθέτουν οὔτε ἀποθηκές.

Δέν διαθέτουν αὐτὴ ἀνάλογη και ὄργανα Γυμναστικῆς και παιδιῶν.

Οὔτε ὅμως και σ' ἀριθμό εἶναι ἐπαρκῆ, τά ὑπάρχοντα διδακτήρια. Ἐκατοντάδες σχολείων, ἰδίως στίς μεγάλες πόλεις, πού συστεγάζονται μέ ἄλλα και λειτουργοῦν ἐκ περιτροπῆς μισή μέρα. Ὑπολογίζουν οί ἀρμόδιοι, ὅτι μᾶς λείπουν σήμερα 7.000 περίπου αἰθουσες διδασκαλίας γιά νά λειτουργήσουσι ὁμαλά τά σημερινά 6) χρόνια σχολεία μας, μέ τήν παλιά ἀγωγή.

"Αν θελήσουμε νά τά κάμουμε αὐτά τά ὑπάρχοντα σήμερα κάπως κατάλληλα ν' ἀνταποκριθοῦν στίς ἀνάγκες τῆς νέας ἀγωγῆς πρέπει νά προσθέσουμε τοῦλάχιστον 20.000 νέες αἰθουσες.

Τί γίνεται πάνω στό πρόβλημα τούτο;

"Ένας τεράστιος ὀργανισμός ἰδρύθηκε προδιείας και πλέον γιά νά λύσι τό πρόβλημα αὐτό. Ὁ Ὄργανισμός Σχολικῶν Κτιρίων. Ἐπιχορηγεῖται ἀπό τό Κράτος μέ 300 ἑκατομ. τό χρόνο. Κι' ὅμως μέχρι σήμερα δέν εἶδαμε τίποτα. Φαίνεται θρίσκεται ἀκόμα στό στάδιο τῆς ὀργανώσεως και τῆς συγκεντρώσεως στοιχείων, γιατί κάθε τόσο στοιχεῖα μᾶς ζητᾷ. Ἀκούσαμε ἐπίσης, ὅτι προκήρυξε διαγωνισμό γιά τήν ἐκπόνησι ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων γιά τά νέα διδακτήρια. πού θ' ἀναγείρῃ. Δέν ξέρουμε τί ἔγινε. Και τί ὁδηγίες δόθηκαν γιά τῆ διαρρύθμισι τῶν χώρων στά νέα διδακτήρια. Θά εἶναι ἄραγε τέτοια, πού νά προσφέρωνται γιά τήν ἐφαρμογή συγχρονισμένων μεθόδων ἀγωγῆς; Ἀπ' ὅσα τοῦλάχιστο ἀκούμε, δέν πιστεύουμε νά ἐλήφθῃ τέτοια μεριμνά. Θά μπορούσαν οί ἀρμόδιοι νά διδαχθοῦν ἀπό τά νέα διδακτήρια πού κτίστηκαν στό Ἰσραήλ, στήν Αἴγυπτο, στό Πακιστάν και σ' ἄλλα ὑπό ἀνάπτυξιν Κράτη και νά μή κάμουν πάλι λάθη, πού θά νάιναι δύσκολο νά διορθωθοῦν ὕστερα.

"Αλλά και γιά τήν ἐπίπλωσι τῶν σχολείων μας πρέπει νά γίνῃ ἀνάλογη πρόβλεψι. Μὲ ἰδιωτική πρωτοβουλία πολλὰ δημόσια σχολεία ὅπως και τά ἰδιωτικά ἐπικατάστησαν τά ἀργαῖα θρανία μέ καρεκλάκια και τραπεζάκια. Τό ἐπίσημο Κράτος ὅμως, θεωρεῖ τά θρανία ἀνεπικατάστατα φανερῶν, κι' ἐξοικονομεῖ ἡμεῖς νά ἐφοδιαζῇ τά Σχολεία μας.

Σήμερα Ἀγγλία ἐφοδιάζεται μετ' αὐτοῦ τύπου

σχολικοῦ θρανίου, πού ἐπιτρέπει ἐλεύθερα καί ῥαθυρὰ τὴν κίνησι τῶν μαθητῶν, προσαρμόζεται εὐκόλῃ στὸ σῶμα τοῦ κάθε παιδιοῦ καὶ τοῦ δίδει τὴν δυνατότητα ν' ἀσχοληθῇ μὲ κάθε εἶδος ἐργασία πνευματικὴ ἢ τοῦ ὕχειοῦ. "Ὅπως θάταν κατάλληλο καὶ γιὰ τὰ Σχολεῖα μας.

στ) Μετασχολικὴ ἡλικία

"Ενα πρόβλημα πὸ ὁποῖο δὲν φαίνεται ν' ἀιμάγεται στὴ Στοιχειώδη Ἐκπαίδευσιν, μὰ τοῦ πρέπει νὰ τὸ προσέξουμε πολὺ, ἀφοῦ εἶναι σχετικὸ μὲ τοὺς ἀνηλίκους, πού φεύγοντας ἀπ' τὸ Δημοτικὸ σχολεῖο, δὲν ἐξακολουθοῦν τὴ φοίτησί τους σ' ἄλλ' ἀσχολεῖα, εἶναι τὸ πρόβλημα τῶν παιδιῶν τῆς μετασχολικῆς ἡλικίας.

Εἶπαμε πὼς ὁ χαρακτήρας τοῦ παιδιοῦ θεμελιώνεται στὰ πρῶτα χρόνια τῆς νηπιακῆς καὶ παιδικῆς τοῦ ἡλικίας, ὅμως μπορεῖ νὰ ὑποστῇ μεγάλη μεταβολὴ στὴν ἐφηβικὴ ἡλικία. Γιατὶ ὁ ἐφηβος ἀναθεωρεῖ τὶς ἠθικὰς ἀξίες, πού διδάχθηκε στὸ Δημοτικὸ, προσπαθώντας νὰ τὶς νοιώσῃ βαθύτερα, νὰ τὶς κάμῃ δική του κατάστασι, πίστι, θίωμα. "Εἶναι πολὺς ἀνακατατάξεις στὶς πεποιθήσεις τοῦ ἐφηβου γίνονται, ἰδίως κατὰ τὸ πρῶτο στάδιον τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας καὶ ἄλλες πεποιθήσεις μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ ὁ ἐφηβος μὲ τὴν ἐπίδρασι ἐξωτερικῶν παραγόντων, ἂν μὲ συστηματικὴ ἀγωγή δὲν ἔγιναν, ἐγκαίρως ἔξεις, οἱ ἀρετὲς καὶ πράξι, οἱ ἰδέες μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράσι τοῦ παιδιοῦ στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς του. Γι' αὐτὸ κι' ὁ Ξενοφὼν ἔγραφε στὴν Κύρου Παιδεία. «Δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάχιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι». Καὶ ὁ Γκαίτε ἔλεγε: "Ἡ ἐφηβικὴ ἡλικία εἶναι ἡ ἡλικία ἀπ' τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται ἡ τύχη οἰουδήποτε ἔθνους, ὁποιαδήποτε ἐποχῇ».

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι σημαντικὴ δραστηριότητα ἀναπτύσσουν ὁρισμέναι θρησκευτικὲς κυρίως ὁργανώσεις, καθὼς καὶ ὁ προσκοπισμὸς κι' ὁ ὁδηγισμὸς. Ἀλλὰ κι' αὐτῶν ἡ δραστηριότητα ἀπευθύνεται περισσότερον στὰ παιδιά, πού φοιτοῦν στὸ Δημοτικὸ καὶ τὸ Γυμνάσιον, παρὰ στὸ ἐργαζόμενον παιδί, γιὰτὶ δύσκολα τὸ βρίσκουν. Πάντως καὶ αὐτό, πού γίνεται εἶναι πολὺ, μὲ τὴν πρωτοβουλία ὁρισμένων ἀνθρώπων μὲ μεγάλη χριστιανικὴ καρδιά καὶ τηγναία ἀρετὴ. Ἐπίσης οἱ ἀγροτολέσχες κι' οἱ διάφορες Σχολὲς Οἰκοκυρικῆς κ.λ.π. στὰ χωριά τοῦ Ἑθνικοῦ Ἰδρύματος καὶ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, προσφέρουν μεγάλη ὑπηρεσία στὰ ἐξωσχολικὰ ἀγροτόπαιδα.

Δὲν εἶναι ὅμως ἀρκετὸ αὐτό, πού γίνεται τὸν τομέα αὐτόν.

Πρέπει νὰ γίνῃ κάτι μὲ σύστημα καὶ ὁργανοισμοί. Στὴν Ἀγγλίαν θεσπίσθηκε ὑποχρεωτικὴ φοίτησι τῶν ἐργαζομένων ἐφήβων ἀρρένων καὶ ἰθιγλέων μέχρι τοῦ 18ου ἔτους σ' ἐπιμορφωτικὰ Σχολεῖα, πού λειτουργοῦν ἢ σ' ἐσπερι-

νὲς ὥρες μετὰ τὴν ἐργασία τους ἢ καὶ ὁλόκληρη ἡμέρα μιά φορ ἀπὸ τὴν ὁδομάδα.

Τὰ ἐργαζόμενα παιδιὰ φοιτοῦν σ' αὐτὰ δωρεὰν θέβαια κι' ὅταν φοιτοῦν τὴν ἡμέρα παίρνουν τὸ ἡμερομίσθιόν τους ἀπὸ τὸν ἐργοδότη.

Σκοπὸς τῶν Σχολείων αὐτῶν δὲν εἶναι νὰ μορφωθοῦν εἰδικὰ ἢ νὰ συμπληρώσουν τὴ φοίτησί τους γιὰ ν' ἀποκτήσουν ἓνα τίτλο, πού δὲν ἔχουν, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὰ συγκρατοῦν κυρίως ἀπὸ τὶς κακὰς ἐπιδράσεις τοῦ περιβάλλοντος καὶ ν' ἀσκήσουν τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασι μιᾶς κατάλληλης ἀγωγῆς.

Οἱ Ρῶσοι τὸ ἴδιο κάμνουν ὑποχρεωτικὰ μέχρι τὸ 20ο ἔτος τῶν νέων. Ἐκεῖ θέβαια πέρα ἀπὸ τὴ σκοπιμότητα τῆς ἀγωγῆς ἔχει τὸ μέτρο, κυρίως, πολιτικὴ σκοπιμότητα.

"Αλλὰ καὶ στὴ Σουηδία καὶ σ' ἄλλα Κράτη θεσπίζεται ἓνα τέτοιο μέτρο γιὰ νὰ σταματήσουν τὸν ἠθικὸ κατήφορο τῆς νεολαίας. Εἶναι ἀνάγκη λοιπόν, ν' ἀληφθῇ καὶ σὲ μᾶς εἰδικὴ μέριμνα γι' αὐτὰ παιδιὰ αὐτά, ἀνάλογη.

Πρὶν νὰ κλείσω τὸ θέμα μου θ' ἄθελα νὰ προσθέσω καὶ τοῦτο ἀκόμα:

"Απ' ὅσα εἶπαμε νομίζω, ὅτι θγαίνει τὸ συμπέρασμα, πὼς ἡ ἀγωγή, πού σήμερον ἀσκεῖται στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο καὶ Νηπιαγωγεῖο, ἀλλὰ καὶ ἡ Παιδεία, ἡ μόρφωσις, πού δίδεται δὲν εἶναι ἐκείνη πού πρέπει, γι' αὐτὸ πρέπει ν' αλλάξουμε ἀγωγή καὶ Παιδεία.

Μήπως ὅμως θὰ μπορούσε κατὰ κάποιον τρόπο νὰ γίνῃ ἐκ τῶν κάτω κάποια ἀρχὴ ἀλλαγῆς ἐκεῖ τοῦλάχιστον πού μπορεῖ; Στὴν ἀγωγή π.χ.:

Πάνω στὸ ἐρώτημα αὐτὸ θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε μὲ λίγα λόγια νὰ πῶ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη.

Μι' ἀάποτομη ἀλλαγὴ μεθόδου ἀγωγῆς σὲ μεγάλη ἔκτασι σ' ὅλα τὰ σχολεῖα τοῦ Κράτους, π.χ. μὲ τὶς ὑπάρχουσες συνθήκες καὶ ἀδύνατη εἶναι καὶ ἀσύμφορη.

Ξέρουμε, ὅμως, ὅτι στὶς μεγαλύτερες μεταβολὰς στὴ μέθοδο ἀγωγῆς ἐπέφεραν φωτισμένοι δάσκαλοι τῶν Δημοτικῶν Σχολείων σὰν τὸν Πεσταλότι, τὸν Cousinet, τὸν Profitt, τὸν Dulliens κ.λ.π. ἢ Διδασκαλικοὶ Σύλλογοι, ὅπως τοῦ Μονάχου, τῆς Φραγκφούρτης, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἑλβετίας, τῆς Αὐστρίας κ.λ.π.

"Απ' αὐτὴ τὴ σκέψι ξεκινώντας λέγω, ὅτι ἴσως θὰ ἦταν δυνατό καὶ στὸν τόπο μας οἱ δασκάλοι μας κι' οἱ Ἐπιθεωρηταὶ νὰ πάρουν στὰ σοβαρὰ μιά τέτοια προσπάθεια. Πιὸ συγκεκριμένα. Ἴσως θὰ ἦταν δυνατό σὲ κάθε ἐκπαιδευτικὴ περιφέρεια ἢ σὲ κάθε πόλι ὁ Σύλλογος τῶν δασκάλων ἢ οἱ Σύλλογοι — ἂν στὴν ἴδια πόλι ἐδρεύουν περισσότεροι ἀπὸ ἓνας Ἐπιθεωρηταὶ — μαζί μὲ τὸν Ἐπιθεωρητὴ ἢ τοὺς Ἐπιθεωρητάς τους νὰ συγκροτήσουν μιά Ἐπιτροπὴ Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως, πού ν' ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἐπιθεωρητάς καὶ ἱκανοὺς δασκάλους. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη νὰ ἀναλάβῃ νὰ μελετήσῃ τὶς δυνατότητες ἐφαρ-

μογής μιάς από τās νέας μεθόδους σ' ένα ή περισσότερα σχολεία. Αυτή ή 'Επιτροπή νά ζητήσει τή συμβολή κι' άλλων τοπικῶν 'Εκπαιδευτικῶν παραγόντων, παιδαγωγῶν, καθηγητῶν Πανεπιστημίου κ.λ.π. καί νά μελετήσει ὅλα τὰ προβλήματα, πού τίθενται γιά τήν πλήρη ὀργάνωσι ἐνός σχολείου Παιδαγωγικῆς ἔρευνας. Διδακτήριο — διαρρυθμισι κατὰλληλη, πλουτισμός μέ μέσα καί ὄργανα — σύνταξι ἀναλυτικοῦ προγράμματος σύμφωνα μέ τὸ περιβάλλον, στό ὁποῖο λειτουργεῖ καί τίς γενικές γνώσεις, πού πρέπει νά διδασθοῦν τήν μέθοδο ἀγωγῆς πού θά εφαρμοσθῇ κ.λ.π. 'Η ἴδια νά ἐκλέξῃ τὸ κατάλληλο προσωπικό, πού θά ἐργασθῇ στό σχολεῖο τοῦτο.

Τὸ Σχολεῖο αὐτό νά μὴ εἶναι ἀπὸ τὰ Σχολεῖα, πού λειτουργοῦν στή πόλι ή στήν ὑπαίθρο, ἀλλὰ ἓνα περισσότερο σχολεῖο ἀπὸ κείνα, πού λειτουργοῦν. Νά ἔχῃ δικό του διδακτήριο. Νά διαρρυθμισθῇ κατὰλληλα, ὥστε νά διαθέτῃ τοὺς χώρους, πού χρειάζεται ἡ νέα μέθοδος ἀγωγῆς. Νά πλουτισθῇ μέ τὰ ἀπαραίτητα μέσα, ὄργανα, ἐργαλεῖα. Νά ὀργανώσῃ πλήρη μαθητική βιβλιοθήκη. Νά ὀργανώσῃ κατὰλληλα τήν αὐλή του καί τὸ Γυμναστήριό του. Οἱ πόροι πρέπει νά χορηγηθοῦν ἀπὸ τὸ 'Υπουργεῖον Παιδείας τὸ ὁποῖο ὑποτιθεταί, ὅτι θά ἐγκρίνῃ τήν λειτουργία ἐνός τέτοιου σχολείου.

Τὸ σχολεῖο αὐτό θά εἶναι Σχολεῖο τοῦ Συλλόγου ἢ τῶν Συλλόγων τῶν δασκάλων.

Τήν ἐργασία του νά παρακολουθοῦν ἐπὶ ὀρισμένες μέρες ὅλοι οἱ δασκάλοι. Τὸ ἡμερολόγιο τῆς ἐβδομαδιαίας ἐργασίας του νά πολυγραφῆται καί νά μοιράζεται σ' ὅλα τὰ Σχολεῖα γιά νά τὸ διαβάζουν ὅλοι οἱ δασκάλοι.

Κάθε μῆνα νά γίνεται μιά συγκέντρωσι τοῦ προσωπικοῦ ὁλόκληρης τῆς περιφερείας ἢ μέρους αὐτῆς. Κατὰ τήν συγκέντρωσι οἱ δασκάλοι τοῦ Σχολείου τῆς Παιδ. ἔρευνας, θά ἐκθέτουν τὴν πορεία τῆς ἐργασίας τους, θά τονίζουν τίς δυσκολίες, πού συνάντησαν καί τὸν τρόπον μέ τὸν ὁποῖο τίς ὑπερπήδησαν καί θά ζητοῦν ν' ἀκούσουν τὴ γνώμη καί τίς ἀπόψεις τῶν συναδέλφων τους.

"Εἶται τὸ ἔργο, πού θά γίνεται στό σχολεῖο τοῦτο, θά ναι ἔργο ὅλων τῶν δασκάλων μιάς περιφερείας ἢ περισσότερων. 'Η πείρα τῶν πολλῶν, οἱ γνώσεις τῶν πολλῶν, ἡ ικανότητα τῶν πολλῶν νά ἐμβαθύνουν σέ εἰδικὰ θέματα καί προβλήματα τοῦ σχολείου θά εἶναι ἀριστοσύμβουλος γι' αὐτοὺς πού δουλεύουν στό σχολεῖο τοῦτο, γιά νά θρῖσκουν τὸ σωστὸ δρόμο καί νά καταλήξουν σ' ἐπιτυχία. Τὸ δὲ σπουδαιότερο θά εἶναι, ὅτι ὅλοι οἱ δασκάλοι θά παρακολουθοῦν αὐτόματα τὴν ἐξέλιξι τῆς Παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης καί θά ἐτοιμάζωνται κατὰ τὸν πῶς φυσικὸ καί κατὰλληλο τρόπο, νά νά ἐκπαιδεύσων καὶ αὐτοὶ μὴ μεθοδὸ τῆς αἰας ἀγωγῆς στο σχολεῖο τους, ἀλλὰ μὲ

τὸ περιβάλλον, στό ὁποῖο λειτουργεῖ, ὅταν ἐξασφαλίσουν τίς ἄλλες προϋποθέσεις.

Παράλληλα πρὸς τὴν προσπάθεια αὐτὴ νά βαδίζῃ κι' ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπιμόρφωσι ὀρισμένου ἀριθμοῦ δασκάλων, κάθε χρόνο στὰ Γραμματεῖα Παιδείας, τὴν ὁποία ἀσφαλῶς θά ἔχουμε ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ δασκάλων ἀρτια μορφωμένων καί ἱκανῶν.

'Η ἀποψι αὐτὴ νομίζω, πὼς εἶναι ἐφαρμοσμένη.

Οἱ δυσκολίες, ὅλες μποροῦν νά παρακαμφθοῦν εὐκόλα, ὅταν ἔχουμε τὴν ἐγκρίσι καὶ συμπαράστασι ἠθικὴ καί ὕλική τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας, τὴν ὁποία ἀσφαλῶς θά ἔχουμε. Τὰ ἄλλα εἶναι ὅλα στὰ χέρια μας.

Εἶναι μιά ἀποψι, πού δὲν μπόρεσα νά κρατηθῶ νά μὴν τὴν προβάλω, γιὰτὶ καιρὸ πολλὸ μὲ βασανίζει. 'Ισως ἄλλοι ἐκπαιδευτικοὶ νὰ προτείνουν κάποιον ἄλλο τρόπο πῶς πρόσφορο. 'Εκεῖνο, πού προέχει εἶναι ν' ἀναγνωρίσουμε, ὅτι πρέπει ν' ἀρχίσουμε τὴν ἀλλαγὴν.

Εἶναι πίστι μας, ὅτι ἐκ τῶν ἄνω ἀπὸ τὸ σημερινὸ Πρωθυπουργὸ καί 'Υπουργὸ τῆς Παιδείας, τὸν ἐμπνευσμένον 'Εθνικὸν Ἀνδρὰ ΓΕΩΡΓΙΟ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, πού ἔθεσε πρῶτον φροντίδα πού τὴν ἀναγέννησι τοῦ 'Εθνους διὰ τῆς Παιδείας, καί μέ τὴν πρώτην Κυβέρνησιν του θέσπισε δωρεάν τὴν Παιδείαν γιά ὅλα τὰ 'Ελληνόπουλα, καί σ' ὅλες τίς βαθμίδες τῆς 'Εκπαιδεύσεως, θά γίνῃ τὸ πᾶν. Αὐτὴ ὁμῶς διάθεσι τοῦ Πρωθυπουργοῦ μας, θέτει σέ μᾶς πῶς βαρὺ τὸ καθήκον νά σταθοῦμε ἀξιοὶ καί ἱκανοὶ νά ὑλοποιήσουμε τίς σκέψεις καί τοὺς ὀραματισμοὺς του γιά τὴν Παιδείαν τοῦ 'Εθνους, στὸν τομέα, πού ὁ καθένας μας ὑπηρετεῖ.

Τελειώνω. 'Επιτρέψτε με σάν ἐπίλογον ἰὰ ἐπαναλάβω μερικά πολὺ παλιὰ λόγια, πού εἶπε πρὸς τὴν Πατρίδα του 'Ελβετία τὸ 1815 ὁ Μεγάλος Δάσκαλος — Παιδαγωγὸς τῆς μεγάλης ἀνθρώπινης καρδιάς καί τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης 'Ιωάννης 'Ερρίκος Ρεσελσζι.

Πατρίδα, ἡ πηγὴ τῶν δεινῶν, πού μᾶς κάνουν νά ὑποφέρουμε ἔρῖσκεται στή διαφθορὰ τοῦ πολιτισμοῦ μας.

'Επείγουσα ἀνάγκη εἶναι νά πάρουμε μέτρα γιά ν' ἀντιδράσουμε μέ τὸ μόνον ἐγκυρὸ μέσο μέ μιά ἀγωγή, πού ἀσκεῖ σέ βάθος μὴ γόνιμη ἐπίδρασι πᾶνν στήν ἀτομικὴ πρόοδο τοῦ εἶδους μας καί βγαλμένη ἀπὸ τὴν ἀγωγή αὐτὴ, μέ μιά λαϊκὴ μόρφωσι στέρα θεμελιωμένη, μέ μιά διάπλασι τοῦ ἀνθρώπου βαθεῖα ἠθικὴ.

Πάντως, Πατρίδα, δὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα νά διστάσῃς νά ὑψώσῃς τὸ λαὸ σου μέσ' ἀπ' τὸν δρόμον τῆς ἀγωγῆς δὲν μπορεῖς νά διστάσῃς ἰὰ τὸν κάμῃς ἐσωτερικὰ ἐλεύθερον μέσ' ἀπ' τὸν δρόμον τῆς ἀγωγῆς, ὅπως ἐγινε ἐξωτερικὰ ἐλεύθερος μέ τὸ αἷμα τῶν προγόνων δὲν μπο

(Συνέχεια εἰς τὴν σελίδα 19)

Ἡμηνερησία ἢ ἡμερησία λειτουργία τῶν Σχολείων

ΚΩΝ. ΧΑΝΙΩΤΟΥ Ἐπιθ)τοῦ Παιονίας

(Συνέχεια ἀπὸ τοῦ προηγουμένου)

Ἐπειδὴ τόσοι περὶ τῆς διαρκείας τῶν διδασκτικῶν ἡμερῶν, ὅσον καὶ περὶ τῆς συχνότητος καὶ τῆς διαρκείας τῶν διαλειμμάτων πολλὰ ἔχουσιν προταθῇ παρ' εἰδικῶν, δὲν προτίθεμαι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην νὰ σᾶς κατατονῶ μετὰ αὐτά. Ἀρκούμεν νὰ ὑπομνήσω καὶ ἐνταῦθα ὅτι ἰσχυρίζονται οἱ προειρημένοι ἐγκυρότεροι ἐκ τῶν ἡμετέρων μελετητῶν. Οὕτως ὁ μὲν Ἐξαρχάτουλος παραπέμπει εἰς τὰ πορίσματα τῶν πειραματικῶν ἐρευνῶν τοῦ Brahn, καθ' ὃν εἰς μαθητὰς ἡλικίας 6 - 9 ἐτῶν ἡ διάρκεια τοῦ μαθήματος θὰ εἶναι 20' - 25', ἐνῶ εἰς μαθητὰς ἡλικίας 9 - 12 ἐτῶν ἡ διάρκεια θὰ εἶναι 30' - 35', ὁ δὲ Λαμπταδάριος συνιστᾷ νὰ περιορισθῇ ἡ διάρκεια ἐκάστου μαθήματος γενικῶς εἰς 30' κατ' ἀνώτατον ὅριον. Μέγιστον περιθώριον, ἄλλωστε, κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ὥρολογίου προγράμματος ἐκάστου σχολείου καταλείτεται καὶ σήμερον εἰς τοὺς Διευθυντὰς καὶ τὸ διδ)κὸν προσωπικόν, τὸ ὁποῖον, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὑποχρεοῦται νὰ διατάσῃ τὰ μαθήματα καθ' ἐκάστην καὶ ἐβδομαδιαίως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πορισμάτων τῶν συναφῶν ἐρευνῶν, ἵνα ἐξασφαλισθῇ ἱκανοποιητικὴ ἢ ποιότης τῆς διδασκτικῆς ἐργασίας καὶ προληφθῇ ἡ κόπωση τῶν μαθητῶν.

Ταῦτα κυρίως ἀφοροῦν τὸ εἶδος καὶ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς ἐργασίας. Ἐνῶ ἡ ἡμερησία ἐναρξὶς καὶ ἡ διακοπὴ τῶν μαθημάτων καθορίζεται, ὡς γνωστὸν ὑπὸ ἐποχιακὴν μορφήν ἐκάστου ΠΤΣΣΕ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κλιματολογικῶν, παραγωγικῶν καὶ ἄλλων τοπικῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τῶν κατοικῶν ἐκάστου Νομοῦ καὶ ἐκάστης Περιφερείας. Καὶ

6) Ὡς τελευταίαν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπιτυχὴν ἐφαρμογὴν τοῦ θεσμοῦ τῆς συνεχοῦς π.μ. λειτουργίας τῶν σχολείων θεωρῶ τὴν συγκατάθεσιν καὶ ἐνεργὸν συμπαράστασιν ἐνίων (ἐλαχίστων) γονέων, οἱ ὁποῖοι, ἐμφερούμενοι ὑπὸ νοσηροῦ συντηρητικοῦ πνεύματος ἢ τελούντες ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἐπιστημονικῶν δεδομένων, ἔχουν ἐμμόνως προσκολληθῇ εἰς τὴν ἐνεστώσαν κατάστασιν καὶ θὰ προβάλλουν ἴσως διαφόρους ἀντιδράσεις. Λόγω δμως, τῆς φυσικῆς ἰδιουτυπίας τῆς συστημιατικῆς ἀγωγῆς, εἰς τὴν ὁποίαν καταθέτουν τὴν μορφωτικὴν τῶν εἰσφορὰν οἱ κατ' ἐπάγγελμα παιδαγωγοὶ μετὰ τὴν σκιώδη ἢ οὐσιώδη συνεργασίαν αὐτῶν πάντοτε, τίθεται καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὡς καθήκον ὅλων μας ἢ διὰ παντὸς τρόπον διαφώτισις τῶν περὶ τῆς ἐπιβεβλημένης καθιερώσεως τῆς π.μ. λειτουργίας τῶν σχολείων, ἐφ' ὅσον αὕτη ἤθελεν ὑποβηθῇ καὶ θεσμοθετηθῇ προηγουμένως παρὰ τῆς πολιτείας.

Τετρατίζων εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν εἰσήγησίν μου ἐπὶ τοῦ σοβαρωτάτου αὐτοῦ προβλήματος, θὰ ἐπιθύμουν νὰ προσῶ καὶ εἰς μίαν συμπληρωματικὴν δῆλωσιν. Οὐδεμίαν ἀντίρρησην ἔχει ὁ ὑποφαινόμενος κατὰ τῆς ἀπόψεως, καθ' ἣν γονιμώτερον ἐκτ)κὸν ἔργον δύναται νὰ ἀσκηθῇ, ὅταν οἱ μαθηταὶ εὐρίσκωνται ὑπὸ τὴν συνεχῇ μορφωτικὴν ἐπήρειαν τοῦ σχολικοῦ περιβάλλοντος καὶ τῶν ἐκτ)κῶν καθ' ὅλας, εἰ δυνατόν τὰς ὥρας τῶν ἐργασιῶν ἡμερῶν ἐκάστου διδασκτικοῦ ἔτους, καίτοι αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ ἀγωγή εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ διακινδυνεύσῃ, κατὰ τινάς, τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐνὸς ἀπαράδεκτου, ἀναχρονιστικοῦ καὶ ἀντικοινωνικοῦ εκπαιδευτικοῦ δολιχρωτισμοῦ. Τοιαύτη, παρὰ ταῦτα, διημέρευσιν παιδαγωγικὴ εἶναι πραγματοποιήσιμος μόνον εἰς ἰδεώδη ἐκτ)κὰ ἰδρύματα, ἥτοι εἰς ἐκεῖνα ποὺ θὰ εἶναι ἐπηρεαζόμενα πλήρως εἰς διδασκτικὸν προσωπικόν, θὰ παρέχῃται καθ' ἐκάστην μεσημβρίαν συσσίτιον καὶ θὰ ὑπάρχουν πάντοτε αἱ ἀπαιτούμεναι διδακτηριακαὶ ἀνέσεις διὰ τὴν μεσημβρινὴν ἀνάπαυσιν τῶν μαθητῶν ἐν αὐτοῖς.

Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐτῆς τῆς ἀριότητος σχολεία — οἰκοτροφεία ἐξακολουθοῦν εἰσεῖν νὰ εἶναι διὰ τὴν χώραν μας ὑποθετικά πλάσματα καὶ ὡς τοιαῦτα νὰ προκαλοῦν ἀπλῶς τοῖς νοσταλγικοῦς δραματισμοῖς εἰς χιλιάδας ἑραστῶν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐγκύψωμεν ὅλοι μας εἰς τὰς ἀτελείας καὶ τὰς ὑφισταμένας παντοίας δυσχερείας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀσκεῖται αὕτη κατὰ τὴν τεταραγμένην καὶ κοσμογονικὴν ἐποχὴν μας, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν δεδομένων ὀρμώμενοι νὰ χωρῶμεν εἰς τὰς δεούσας μεταρρυθμίσεις καὶ ἀνακαινίσεις τῆς. Ὅτι αὐτὸ τὸ πρῶμα ἀντιμετωπίζοντες σήμερον τὸ κρίσιμον θέμα, θὰ ἀνταποκριθῶμεν, διὰ τῆς παραδοχῆς τῆς προτεινομένης λύσεως, πλήρως εἰς τὰ κοινωνικά, ἐκτ)κὰ καὶ ἐπιστημονικά του αἰτήματα. Οὕτω θὰ ἐπιτελέσωμεν καὶ πάλιν ἅπαντες, ὡς ζηλωταὶ τοῦ νεοελληνικοῦ παιδαγωγικοῦ ρεαλισμοῦ, ὡς ἰδεολόγοι ἐνὸς ὑψηλοῦ πραγματισμοῦ, καὶ ὡς συνετοὶ ἀναμορφωταί, τὸ χρέος μας εἰς τὸ ἀκέραιον διὰ τὴν ὑγιειντέραν, θαυτέραν καὶ οὐσιαστικωτέραν μόρφωσιν καὶ ἀγωγὴν ἑκατοντάδων χιλιάδων ἑλληνοπαίδων τῆς πρώτης σχολικῆς βαθμίδος, τῆς ἀποίας ἡ νόμῳ ἄμεσος, ὑπεύθυνος, ἐπίπονος καὶ ἀγρυπνος διοικητικὴ καὶ, ἐπιστημονικὴ ἐποπτεία ἀποτελεῖ προνόμιον τοῦ σώματος τῶν Ἐπιθεωρητῶν τῆς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ

Ἐπιθεωρητῆς Παιονίας.

ΠΙΝΑΞ 1ος

Ἐμφαίνων τὸ ἰσχύον ἐβδομαδιαῖον ὥράριον (κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ 1913) ἡμερησίας καὶ τὸ προτεινόμενον τοιοῦτον ἡμι-μερησίας λειτουργίας τῶν Δημοτικῶν Σχολείων.

ΤΥΠΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΤΑΞΕΙΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1913	ΝΕΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΔΙΑΦΟΡΑ
ΜΟΝΟΗΘΕΣΙΟΝ	A-B'	12 ¹ / ₂ ὥραι	12 ὥραι	- 1/2 ὥραι
	Γ-Δ'	10 ¹ / ₂ »	10 ¹ / ₂ »	- »
	E-Στ'	11 ¹ / ₂ »	11 ¹ / ₂ »	- »
	ΣΥΝΟΛΟΝ	34 ¹ / ₂ »	34 »	- 1/2
ΔΙΘΕΣΙΟΝ	A-B'	25 »	25 »	- »
	Γ-Δ'	20 »	19 »	- 1 »
	E-Στ'	20 »	20 »	- »
	ΣΥΝΟΛΟΝ	65 »	64 »	- 1 »
ΤΡΙΘΕΣΙΟΝ	A-B'	29 »	26 »	- 3 »
	Γ-Δ'	31 »	30 »	- 1 »
	E-Στ'	32 »	30 »	- 2 »
	ΣΥΝΟΛΟΝ	92 »	86 »	- 6 »
ΤΕΤΡΑΘΕΣΙΟΝ	A'	22 »	24 »	+ 2 »
	B'	25 »	24 »	- 1 »
	Γ-Δ'	40 »	38 »	- 2 »
	E-Στ'	32 »	30 »	- 2 »
	ΣΥΝΟΛΟΝ	119 »	116 »	- 3 »
ΠΕΝΤΑΘΕΣΙΟΝ	A'	22 »	24 »	+ 2 »
	B'	25 »	24 »	- 1 »
	Γ'	30 »	30 »	- »
	Δ'	31 »	30 »	- 1 »
	E-Στ'	41 »	38 »	- 3 »
	ΣΥΝΟΛΟΝ	149 »	146 »	- 3 »
ΕΞΑΘΕΣΙΟΝ	A'	22 »	24 »	+ 2 »
	B'	25 »	24 »	- 1 »
	Γ'	30 »	30 »	- »
	Δ'	31 »	30 »	- 1 »
	E'	32 »	30 »	- 2 »
	Στ'	32 »	30 »	- 2 »
	ΣΥΝΟΛΟΝ	172 »	168 »	- 4 »

Π Ι Ν Α Ξ 2ος

Έμφαίνων τὸ προτεινόμενον ἑβδομαδιαῖον ὥρariον ήμihμερησίας λειτουργίας τών ήμετέρων 6/θεσίων Δημοτικῶν Σχολείων καὶ τὸ τοιοῦτον τών ξένων χωρῶν

ΤΑΞΕΙΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΝ ΩΡΑΡΙΟΝ ΔΙ' ΗΜΕΤΕΡΑ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΑ	ΞΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ ΩΡΑΡΙΟΝ			ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ Μ.Ο. ΞΕΝ. ΧΩΡΩΝ
		ΚΑΤΩΤΑΤΟΝ	ΑΝΩΤΑΤΟΝ	Μ. ΟΡΟΣ	
Α'	24 ὥραι	16 (Ζυρίχη)	26 (Λωζάννη)	21 ὥραι	+ 3 ὥραι
Β'	24 »	21 (Ζυρίχη)	26 (Λωζάννη)	23 1/2 »	+ 1 1/2 »
Γ'	30 »	23 (Πολωνία)	34 (Σουηδία)	28 1/2 »	+ 1 1/2 »
Δ'	30 »	25 (Βέλγιο)	36 (Σουηδία)	30 1/2 »	+ 1 1/2 »
Ε'	30 »	25 (Αὐστρία)	36 (Σουηδία)	30 1/2 »	+ 1 1/2 »
Στ'	30 »	25 (Αὐστρία)	36 (Δ.Γερμανία)	30 1/2 »	+ 1 1/2 »
ΣΥΝΟΛ.	168 »	135 ὥραι	194 ὥραι	164 1/2 »	+ 3 1/2 »

Π Ι Ν Α Ξ 3ος

Έμφαίνων τὸ ἑβδομαδιαῖον ὥρariον διδασκτικῆς ἔργασίας τοῦ διδ/κοῦ προσωπικοῦ κατὰ τὸ Πρόγραμμα τοῦ 1913 καὶ κατὰ τὸ προτεινόμενον τοιοῦτον διὰ τήν ήμihμερησίαν λειτουργίαν τών Δημ. Σχολείων.

ΤΥΠΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΔΙΔ. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1913	ΝΕΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΔΙΑΦΟΡΑ
ΜΟΝΟ- ΘΕΣΙΟΝ	ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ	34 1/2 ὥραι	34 ὥραι	- 1/2 ὥραι
ΔΙΘΕΣΙΟΝ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	65 ἔνευ διακρίσεως	30 »	- 1 »
	ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ		34 »	δι' ἀμφοτέρους
	ΣΥΝΟΛΟΝ	65 »	64 »	- 1 »
ΤΡΙΘΕΣΙΟΝ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	28 »	26 »	- 2 »
	ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ	64 »	2 x 30 = 60 »	- 4 »
	ΣΥΝΟΛΟΝ	92 »	86 »	- 6 »
ΤΕΤΡΑ- ΘΕΣΙΟΝ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	28 »	26 »	- 2 »
	ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ	91 »	3 x 30 = 90 »	- 1 »
	ΣΥΝΟΛΟΝ	119 »	116 »	- 3 »
ΠΕΝΤΑ- ΘΕΣΙΟΝ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	28 »	26 »	- 2 »
	ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ	121 »	4 x 30 = 120 »	- 1 »
	ΣΥΝΟΛΟΝ	149 »	146 »	- 3 »
ΕΞΑΘΕΣΙΟΝ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	28 »	23 »	- 5 »
	ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ	144 »	5 x 29 = 145 »	+ 1 »
	ΣΥΝΟΛΟΝ	172 »	168 »	- 4 »

(Συνέχεια εἰς τήν σελίδα 30)

25 ΜΑΘΗΤΑΙ ΣΕΚΑΘΕΤΑΞΗ:

Έκπαιδευτικό αίτημα ζωτικής σημασίας

Οι σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις και οι νέες οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες και διαρθρώσεις, που ενεργούν με το πνεύμα της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής δημοκρατίας, δημιουργούν επείγουσα την ανάγκη, στη χώρα μας, ν' αξιοποιηθεί ο ανθρώπινος πλούτος.

Η εκκόλαξη των δυνάμεων του ανθρώπου και η κατεύθυνσή τους σε δημιουργικές προσπάθειες στα πλαίσια των σύγχρονων εξελίξεων αποτελούν έργο της εκπαίδευσης. Έτσι η παιδεία αποβαίνει μια μεγάλη δημοσία υπηρεσία ουσιαστικά αποδοτική οι διπλές, που διαθέτουμε για την ορθολογιστική λειτουργία της, φέρουν όποιοδήποτε μεγάλο το κέρδος στο κοινωνικό σύνολο, αφού από τον τρόπο με τον οποίο ποικιλιάζονται οι αβρικοί πολίτες, τεχνίτες, επιστήμονες και υπάλληλοι εξαρτάται η πορεία των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών πραγμάτων της χώρας.

Το σχολείο όμως της ελληνικής εκπαίδευσης δεν μπορεί, κατά γενική ομολογία, ν' ανταποκριθεί στα αίτηματα των σύγχρονων εξελίξεων και μεταβολών. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα στοιχειώδους, μέσης και ανώτερης εκπαίδευσης ερμαιοποιούν ακόμη, όπως άλλοτε, με τα ίδια στοιχειώδη όργανα, τα ίδια σχεδόν προγράμματα διδασκίας, τις και τις ίδιες μεθόδους, πού χρησιμοποιούσαν στις αρχές του αιώνα μας: η πρόοδος όμως της επιστήμης και η κοινωνική και εκπαιδευτική ζωή απαιτούν από το νέο πολίτη νέες γνώσεις, νέους τρόπους σχέσεων και νέες τεχνικές εργασίας. Το σύστημα της σχολικής ζωής και περιουσίας φαίνεται ανεπαρκές, αφού ακόμη στηρίζεται στην εξουσιαστική κυριαρχία του εκπαιδευτικού, στη καλλιέργεια του μαθητού, στις ποινές και στις αμοιβές, ενώ νέοι κοινωνικοί νόμοι τείνουν να διασφαλίσουν την έλλογη εξέλιξη του ατόμου και την αξιοπρέπεια του ανθρώπινου προσώπου.

Για να εισαχθούν και χρησιμοποιηθούν στα σχολεία μας νέα μέσα και νέες τεχνικές σχολικής εργασίας και μαθησιας (ακουστικό — οπτικά όργανα, εργαστηριακή ύλη, σχολικές αντιλήψεις, σχολικό τυπογραφείο, ζωτικές απομιμήσεις εργασιών, κατασκευές, συσκευές σύγχρονης τεχνολογίας, βιβλιοθήκες) και για να εναρμονισθούν δημοκρατικά συστήματα σχολικής ζωής και περιουσίας (μαθητικές ομάδες εργασίας, σχολικοί συνεταιρισμοί) είναι ανάγκη να χρησιμοποιηθούν πιστώσεις για την αγορά νέων οργάνων, να προετοιμασθούν κατάλληλα για τη χρησιμοποίησή των νέων μέσων οι εκπαιδευτικοί λειτουργοί και να δημιουργηθούν σχολικές τάξεις με περιορισμένο αριθμό μαθητών. Η τελεστής προσπάθεια, ο περιορισμένος αριθμός μαθητών σε κάθε τάξη, είναι η σοβαρότερη οι δύο άλλες προσπάθειες να ανελθίσουν, δεν μπορεί η σχολική εργασία να είναι αποδοτική με 40 - 80 μαθητές σε κάθε τάξη αν ο σκοπός είναι να δώσουν πρώτες προτάσεις σε αυτούς ή σε άλλες τάξεις για προετοιμασία μαθη-

τών μαθητών, είναι δυνατόν ο οποιοσδήποτε κριτικός εκπαιδευτικός, με λίγα μέσα, να επιτύχει καλύτερη αποτελεσματικότητα μορφωτικό έργο.

Για να λειτουργήσει αποδοτικά μια σχολική τάξη, ο αριθμός των μαθητών, κατά γενική αντίληψη μεγάλων παιδαγωγών, δεν πρέπει να ξεπερνάει τους 25. Στις ποικιλιμένες χώρες, που μπορούν να εκτιμούν τη σημασία της εκπαιδευτικής και να εφαρμόζουν τα πορίσματά της παιδαγωγικής επιστήμης, έχουν καθιερώσει οι αρμόδιοι τους 25 μαθητές ως ανώτατο όριο μαθητών σε κάθε τάξη. Στη χώρα μας, δυστυχώς, όχι μόνον ισχύει το όριο των 40 μαθητών σε κάθε τάξη, αλλά και έχει ξεπεραστεί στις τάξεις των σχολείων των πόλεων, των κοινοτήτων και των χωριών των πεδινών περιοχών. Η κατάσταση είναι δραματική και εγγυώμενη σοβαρότατους κινδύνους, αφού συσσωρεύονται, κατά μεγάλο ποσοστό επί των σχολικών τάξεων της χώρας, 60 - 80 μαθητές σε στενόχωρες και ανθυγιεινές αίθουσες με λίγα παμπάλαια θρανία και πρόχειρα καθίσματα (στην Ήπειρο π.χ. στις 60% των τάξεων δημοτικών σχολείων φοιτούν 40 - 120 μαθητές και στις 80% των τάξεων των Γυμνασίων φοιτούν 40 - 90 μαθητές στην πόλη των Αθηνών η κατάσταση είναι περισσότερο δραματική).

Οι τάξεις με υπερβολικό αριθμό μαθητών ομοιάζουν με πολυάριθμο κοπάδι προβάτων, που στρεμνίζονται μέσα σε στενούς βοσκήσιμους χώρους, και ο εκπαιδευτικός, που εργάζεται σ' αυτές, ομοιάζει με βοσκό, που δεν μπορεί να παρακολουθή τη συμπεριφορά, την υγεία, τις κινήσεις και τις ανάγκες καθενός από τα πρόβατά του και αναγκάζεται να αφηρηθεί από έδω, να τρέχει από εκεί, να τρέξει τα δόντια του, να βασανίζει τα πρόβατά του και να βασανίζεται κι ο ίδιος.

Στις υπερφορτωμένες τάξεις οι μαθητές συμπιέζονται (3 - 4) στα λιγοστά θρανία, δυσκολεύονται να γράφουν και να κινούνται στην αίθουσα, στον πίνακα, στο πείραμα, δεν μπορούν να παρακολουθούν άνετα τη διδασκαλία και τα εποπτικά μέσα, αναπνέουν άκαταρτο αέρα στην πυκνή ατμόσφαιρα της μικρής αίθουσας, κουράζονται και δεσπούν, ενοχλούν τους διπλανούς των, θορυβούν και διασπούν την ηρεμία της τάξης, αδυνατούν να συγκεντρωθούν, να σκεφθούν, να εξηγήσουν την ατομικότητά τους, τη φαντασία τους, τις συγκινήσεις των, τους πρωτότυπους στοχασμούς των, το θησαυρό της παιδικής ικανότητας των, οι οποίοι αναγκάζονται ν' ανυποβιβάζουν και οι αδύνατοι χάνουν εντελώς το δρόμο τους.

Ο εκπαιδευτικός, στην πληθωρική τάξη, δεν μπορεί να παρακολουθή την επίδοση κάθε ατόμου — μαθητού, να ελέγξει τις ατομικές εργασίες, να εξασφαλίσει την παιδαγωγική του βοήθεια, να εξασφαλίσει ηρεμία ατμόσφαιρα στην τάξη κατά τη διδασκαλία του.

(Συνέχεια εις την σελίδα 40)

α. Βενέτι δώρησε μας Μάρτυρα και Παύλη Πιροπόδ. «Βε-
βαιοποιητή Γυναικιν» Άπορίτως 1964 Άθῆναι.

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΥΠΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΥΛΙΑ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ Ἀσσωποῦ — Μολάων

Ὁ σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας παραμένει ἀμετάθετος καὶ πολλοὶ παιδαγωγοὶ ἔχουν ἐξετάσει τὸ θέμα πολὺπλευρα καὶ ἔχουν ἀποκρυσταλλωμένες ἀντιλήψεις γύρω ἀπὸ τὴν σημασίαν τοῦ μαθήματος καὶ τὴν θέσιν του στὸ Δημ. Σχολεῖο.

Διὰ νὰ μπορῇ ὁμῶς τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας νὰ ἔχῃ, παράλληλα μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν του ἀξίαν καὶ τὴν παιδαγωγικὴν τοῦ υποθετέται καὶ νὰ δένη τὸ παιδί ἀδιάσπαστα μὲ τὸ περιβάλλον του, πρέπει, εἶναι ἀνάγκη, ἡ διδασκαλία νὰ βοηθῇ τὸ παιδί μὲ κάθε τρόπο νὰ γνωρίσῃ τὸν τόπο του, διότι «ὅσο πῶτερο γνωρίζεις τόσο πῶτερο ἀγαπᾷς, κι' ὅσο πῶτερο ἀγαπᾷς τόσο πῶτερο γνωρίζεις» λέγει χαρακτηριστικὰ ὁ Κ. Παλαμᾶς, ὁ ὁποῖος θεμελιώνει τὴν ἀγάπην πᾶνω στὴ βαθειὰ γνῶσιν τῶν πραγμάτων γιὰ νὰ εἶναι μόνιμη, σταθερὴ καὶ ἀκατάλυτη.

Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ γνωρίσουμε τὴν Ἑλλάδα μας ὅ, ὅλη τῆς τὴν ἑκτασί ἀπὸ τὸ Ἴόνιον ὡς τὸ Αἰγαῖο, κι' ἀπ' τὸν Ἑβρὸ ὡς τὸν Εὐρώτα, μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες, γιὰ νὰ τὴν ἀγαπήσουμε μ' ὅλη μας τὴν δύναμιν καὶ νὰ τὴν κλείσουμε στὴν ψυχὴν μας γιὰ νὰ αἰσθανθοῦμε κάθε εἶδους μεγαλεῖο...

Μὲ τὸ μάθημα τῆς Πατριδογνωσίας στὴν ἀρχὴ καὶ τῆς Γεωγραφίας κατόπιν, ὁ μαθητὴς τοῦ Δημ. Σχολείου, λαμβάνει γνῶσιν, κατὰ τρόπο ἐπαγωγικόν, τῆς πλατύτερης πατρίδος του. Ξεκινᾷ δηλαδὴ ἀπὸ τὸ περιβάλλον του, τὸ χωριὸν του, καὶ ἀγκυλιάζει μὲ τὴν σκέψιν του καὶ τὴν τελευταία ἀκρὴ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, μ' ὅλες τὶς ποικιλίας τῆς καὶ τὶς μορφολογικὰς τῆς διαφορὰς. Ἡ φαντασία του μάλιστα δὲν σταματᾷ ὅ, ἀκίνητα καὶ στατικά καὶ χωρὶς πνοῆς καὶ ζωντανὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα, σὲ δουνά, σὲ κάμπους κι' ἀκρογιάλια, οὔτε σὲ κινούμενα ζῶα καὶ πτηνά. Εἰσέρχεται σὲ λαογραφικὰς λεπτομέρειας (ἐθιμοτυπικὰς-γλωσσικὰς), ἀντικρῖζει ἰδιότυπους τρόπους ζωῆς, κινήσεως καὶ δράσεως. Καταλαβαίνει ὅτι τὸ χωριὸν του δὲν εἶναι ἀφηνωμένο μονάχῃ ἐπάνω στὴ γῆ, ἀλλὰ ὁρίζεται σὲ ἀλληλοεξάρτησιν καὶ σχέσιν μὲ τὸ γειτονικὸ χωριὸν, μὲ τὴν γειτονικὴν πολιτείαν καὶ σὺν φυσικὸν ἐπακόλουθον, συλλαμβάνει ἐνορατικὰ ὅτι «τὸ πλῆθος αὐτὸ τῶν χωριῶν καὶ τῶν πόλεων, μὲ τὶς ποικιλίας τους, τὶς ὁμοιότητές τους καὶ τὶς ἰδιαιτερότητές τους συνθέτουν τὴν ψυχὴν τοῦ τὴν ὑψηλὴν ἔννοιαν ΠΑΤΡΙΔΑ». Καὶ ὅτι πέρα ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ ἄλλες πατρίδες ξένες ὑπάρχοντες πού θὰ ζητήσῃ, μὲ τὸν καιρὸν, νὰ γνωρίσῃ κι' αὐτές, ἀπ' τὴν δίψαν πρὸς ἐρευναν, νὰ τὶς συγκρίνῃ πολὺπλευρα μὲ τὴν πατρίδα του, ν' ἀμετρήσῃ ἀποστάσεις καὶ νὰ δοῇ διαφορὰς καὶ ὁμοιότητες. Σήμερα μάλιστα ποῦ ἡ πατρίδα μας ἀποτελεῖ μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας πρέπει νὰ εἶναι περισσότερο ἀπαιτητικόν, μὲ πλατύτερες ἀξιώσεις διότι εἶναι Ἑθνικὸν συμφέ-

ρον καὶ Ἑθνικὴ ἀπαιτήσις.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε λοιπὸν τὸ σκοπὸν μας στὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας καὶ νὰ ἀνταποκριθοῦμε στὶς ἀρχές τῆς ἐποπτείας, τῆς αὐτενεργείας καὶ τῆς ἐργασίας πρέπει, εἶναι ἀπαιτήσι τῶν καιρῶν, νὰ μεταχειριστοῦμε ὁρισμένα μέσα, ἐκτὸς κι' ἂν ἔχουμε, πρᾶγμα σπάνιον, ἄμεση παρατήρησι προσώπων καὶ πραγμάτων, ὅποτε τὰ ἴδια τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, θὰ διηγήσονται ἀπ' εὐθείας στὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ καὶ θὰ ἐπιδράσουν ἐπάνω του μορφωτικὰ.

Τὰ μέσα εἶναι πάρα πολλὰ καὶ τὰ περισσότερα γνωστά. Χρειάζεται ὁμῶς νὰ γίνῃται ἀληθινὴ ἐπιστροφή σ' αὐτά, προκειμένου νὰ παρουσιασθοῦμε στοὺς μαθητὰς μας γιὰ νὰ διδάξουμε διότι ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν ἐνότηταν.

Ἡ κάθε λογῆς διδ(λ)λία, σήμερον καὶ πάντοτε, προσβάλλει ἀπαιτητικὰ καὶ ἐπιμόνα τὴν ἀξίωσιν νὰ εἶναι ἐποπτικὴ, γιὰ ν' αἰσθάνῃται δημιουργικὴ, ζωντανὴ καὶ νὰ ἐπιφέρει τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα. Συμβαίνει ὁμῶς κάποτε, κάτω ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, νὰ διδάξουμε λ.χ. μιὰ φυσιογνωστικὴ ἐνότητα χωρὶς ἐποπτικὸν μέσον καὶ ἀναγκάζομαστε μὲ τὴν κλωστίαν τὸν πίνακα νὰ γινώμαστε ζωγράφοι καὶ σχεδιαστοὶ μὲ σκοπὸν νὰ δώσουμε στὴ διδ(λ)λία μας ζωὴν, κι' ὁμῶς στὸ τέλος μένομε ἀνικανοποίητοι ἀπ' τὴν δουλειάν καὶ ἡ διδ(λ)λία μας παραμένει ἀτελής. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας, πού στὴ βάση του εἶναι, ὅσο κι' ἂν φαίνεται ἐπιφανειακὰ στεγνὸ καὶ ἀνιερὸ, μάθημα ζωντανόν, κινούμενον, ρευστόν, πού ποικίλει ἀπὸ τόπο σὲ τόπον, διότι μ' αὐτὸ τὸ παιδί θὰ γνωρίσῃ τὴν γῆν, πᾶνω στὴν ὁποία ζοῦν, κινούνται κι' ἀναπτύσσονται μυριάδες φυτὰ καὶ ζῶα. Θὰ ἐρευνήσῃ κάτω ἀπὸ τὸ γήινο φλοιὸν τῆς τὸν θησαυρὸν τῶν ὀρυκτῶν πού δίνουν τὶς πρώτες ὕλες γιὰ νὰ δημιουργηθῇ ὁ ἀνθρώπινος πολιτισμός. Θὰ κατέβῃ μὲ τὴν φαντασίαν του στὰ τριάντα τῶν θαλασσῶν γιὰ νὰ μελετήσῃ τὸ ὑδάτινον βασίλειον μὲ τοὺς παράξενους ὑπάρχοντες του. Θὰ πληροφορηθῇ γιὰ τὶς μορφολογικὰς διαφορὰς τῶν ἐδαφῶν κάθε περιοχῆς καὶ κάθε χώρας, θὰ συμπεράνῃ τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα του, θὰ γνωρίσῃ τὶς ἀσχολίας τῶν ἀνθρώπων, τὴν ζωὴν τους, τὴν ἱστορίαν τους, τὸν πολιτισμὸν τους. Ἡ ἐπιτυχία λοιπὸν τοῦ σκοποῦ τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας ἔχει ἄμεση ἀλληλοεξάρτησιν μὲ τὰ ἐποπτικὰ μέσα καὶ μὲ τὸν τρόπον πού θὰ τὰ χρησιμοποιήσουμε, διότι ἔχει μεγαλύτερη ἀνάγκην ἐποπτεῖαν ἀπὸ κάθε ἄλλο μάθημα.

Σκοπὸς τῆς μικρῆς αὐτῆς μελέτης μας εἶναι κυρίως ἡ ἐπισήμανσις τῆς Σχολ. ἀλληλογραφίας ὡς ἀρίστου ἐποπτικοῦ μέσου διδ(λ)λίας. Τὴν χαρακτηρίζουμε δὲ ὡς ἄριστον μέσον, διότι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς στὸ σχολεῖον μας ἐπὶ πάντε συνεχῇ εἶη, μᾶς ἐπέτρεπε περὶ αὐ-

τοῦ καὶ ἡ γνώμη μας, γύρω ἀπὸ τὸ θέμα αὐτό, στηρίχεται στὴν πράξι καὶ ἀπορρέει μόνο ἀπ' αὐτή.

Πήραμε ἀφορμὴ ἀπὸ ἓνα εὐχαριστήριον γράμμα, πὺν ἔστειλαν μαθηταί — ἐρυθροσταυρίτες — παραμυθιακοῦ σχολείου στοὺς μαθητὰς τῶν Δ' Ε' Στ' τάξεων τοῦ σχολείου μας, ἐπειδὴ ἔλαβον ἀπ' αὐτοὺς μικρὴ ποσότητα σίκων (ὑπηρετοῦμε σὲ συκοπαραγωγικὴ περιοχὴ) καὶ παράλληλα ἀπ' τὰ εὐχαριστήρια ἔγραψαν, μὲ σχετικὴ λεπτομέρεια, γιὰ τὰ προϊόντα τοῦ τόπου τους, τὶς ἀσχολίες τῶν γονέων τους, τὴν ὑγιεινὴ τους κατάστασι, γιὰ τὸ σχολεῖο τους, τὸν διδ(όν) τούς καὶ λίγη λαογραφία γύρω ἀπὸ τὸ σφάζιμο τῶν Χοίρων.

Ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς αἰθούσης ἄλλαξε ριζικὰ ὅταν ἀνοιγόταν τὸ γράμμα. Ἀνυπόμονα τὰ παιδιά συνωπτιζόνταν ὁλόγυρα στὴν ἔδρα. Τὸ συναίσθημα στοῦ ξεφάντωμά του! Χαρὰ καὶ συγκίνησι καὶ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια καθρεπτιζόνταν σὲ 55 ζευγάρια μάτια. Ἦμουν κυριολεκτικὰ κυκλωμένος κι' ὅλοι ζητοῦσαν ἀχώρταγα νὰ ρουφήξουν μὲ τὰ μάτια τους τὸ περιεχόμενο (τὸ γράμμα περιεῖχε φύλλα καπνοῦ καὶ μιά κάρτ-ποστάλ μὲ Ἑλληνικὸ φυλάκιο τῆς μεθορίου). Ἀθελά μου ἔφτασα μπροστὰ στοῦ χάρτη τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ τὸ μελισσοποιοῦ ἀκολουθώντας εἶχε πάρει τὴ θέσι του. Τέτοια ἀφορμὴ ποτὲ δὲν εἶχα ὡς τότε ἐπιτύχει. Οἱ ἐρωτήσεις ἡρωχὴ καὶ τὸ γράμμα, καθαρὸς καθρέπτης, ἀπλωνόταν πάνω στοῦ χάρτη ὅλο ζωντάνια. Δάσκαλος καὶ μαθηταὶ ζούσαμε μὲ τὴν φαντασία μας καὶ τὴν πρὶ μικρὴ λεπτομέρεια. Τὰ σύνορα, τὰ χιονισμένα βουνά του, τ' ἀπότομα φαράγγια του, τὸ μικρὸ του κάμπο μὲ τοὺς ἡλιοκαμένους κι' ἀπλοῦς χωρικούς νὰ γυρνοῦν ἀπ' τὴν δουλειὰ καὶ πὺν δὲ νάκούονταν οἱ φωνές τους...

Ἀπὸ ἐδῶ ἡ ἀρχή. Πιστέψαμε πὺν ἂν παίρναμε τακτικὰ τέτοια γράμματα, τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας θὰ ἦταν πλέον, μάθημα δημοιοργικὸ, χαρούμενο, ζωντανὸ καὶ θὰ εὗρισκε τὴν σωστή του πορεία γιατί, μὴν κρυβόμαστε πίσω ἀπ' τὸ δάκτυλό μας, ὡς τώρα δὲν τοῦ ἔχομε βρῆ τὸν παλμό.

Σκεφθήκαμε νὰ ἐργασθοῦμε ὅλοι μαζί, νὰ κάνουμε ἓνα ὁμοιομορφο γράμμα καὶ νὰ τὸ δώσουμε σὲ καλλιγράφους μαθητὰς, μὲ σκοπὸ νὰ βγάλουμε πολλὰ ἀντίτυπα. Ὅμως ἔτσι, νὰ περιορίζαμε τὴν αὐτενέργεια καὶ τὴν ἀμύλα καὶ οἱ καλλιγράφοι, μοιραίως, θὰ ἐγίνοντο κακογράφοι διότι θὰ μεσολαβοῦσε ὁ κόρος καὶ ἡ χαρούμενη δουλειὰ θὰ ἀτέλῃγε σὲ ἀγγραφεῖα. Ἀλλάξαμε σκέψιν. Περιορισθήκαμε μόνο στοῦ νὰ δώσουμε ὠρισμένες κατευθύνσεις, κι' ἀφήσαμε τὰ παιδιά ἐλεύθερα νὰ ἐνεργήσουν κατὰ βούλησι. Ἐγινε ἡ μοναδικὴ τους ἀπασχόλησι στὶς σιωπηρὲς ἐργασίες καὶ στὶς ἐλεύθερες ὥρες τους. Δὲν πέρασε καλὰ καλὰ μιά ἐβδομάδα καὶ εἶχαμε πτὰ χέρια μας ἑκατὸν περίπου γράμματα. Γράμματα μὲ λεπτομέρειες μὲ ὠραία ἀφήγησι, μὲ περιγραφὰς καὶ μὲ ἱστορία. Γιατὶ ἀνατρεῖσαν σὲ πηγές, ξεφυλλίσανε ἱστορίες καὶ περισυνέλεξαν ἀπὸ παντοῦ πληροφορίες καὶ κάρτ-ποστάλ. Σχεδὸν χωρὶς ἔξοδα, τὰ ἑκατὸν γράμματα ἐπαρτήθηκαν καὶ πτὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος. Σὲ νησιά, σὲ μεσόγεια, σ' ἀρκετὲς πόλεις καὶ χωριά, παντοῦ. Κρατήσαμε πρόχειρο πρωτόκολλο γιὰ νὰ ξέρουμε σὲ ποῖα καὶ σὲ πόσα Σχολεῖα ἐστειλάμε. Σὲ μίσημι ἐβδομάδα ἄρχισε κι' ὅλας πλυνσις ἀνεπέντεχας, πολέμιος θερισμός. Τὸ

μάθημα τῆς Γεωγραφίας, σιγὰ σιγὰ, ἔγινε μάθημα ζωρὸ, χαρούμενο. Ἡ τακτικὴ τῆς Σχολ. ἀλληλογραφίας ὠθήσε τὰ παιδιά στὴν ὁμαδικὴ ἐργασία μὲ πλήρη αὐτενέργεια καὶ τοὺς ἐκέντρεσε τὸ διαφέρον γιὰ ξρευνα καὶ ἀνακοίνωσι.

Ἀφορμὴσι: Ὅταν ἔφθανε τὸ ταχυδρομεῖο τὸ γράμμα ἀνοιγόταν εὐθὺς ἀμέσως. Συνέβαινε διὰς νὰ ἐρχόνται πολλὰ γράμματα μαζί, ὁπότε ἐκαλοῦσαμε ἓνα μαθητὴ νὰ τραβήξῃ ἓνα στὴν τὴν τὴν καὶ τὰ ταξινομοῦσαμε κατὰ Γεωγραφικὰ διαμερίσματα καὶ τὰ παίρναμε μὲ τὴν σειρά καὶ στὴν τακτικὴ ὥρα τῆς Γεωγραφίας. Πάντως οἱ δύο πρῶτοι τράτοι εἶναι περισσότερο ἐνδειγμένοι διότι, ἀπ' ἐνὸς μὲν συμφωνοῦν μὲ τὴν παιδικὴ ἀνυπομονήσι καὶ περιέργεια καὶ ἀπ' ἑτέρου, συμμετέχει, ἔτσι, στοῦ μάθημα, ὁ βασικός μοχλός, τὸ συναίσθημα, καὶ τὸ διαφέρον γίνεται περισσότερο ζωρὸ.

Προσφορὰ — περιγραφὴ — παρὰ τῆς: Τὸ γράμμα διαβαζόταν ἀπὸ ἓνα μαθητὴ, ὅν πάντα τὸν ἴδιον, οἱ ἄλλοι πρόσεχαν στοῦ χάρτη. Ὅταν ἦταν δυνατόν νὰ ἐξευρεθῇ, καὶ νὰ ὑπογραμμισθῇ ἐκείρισκετο καὶ ἐτοποθετεῖτο στὴ θέσι του. Ἀπὸ τρία γράμματα ἀπὸ κάθε νομό μὲ ἰσαριθμὲς κάρτ-ποστάλ καὶ σχεδιαγράμματα, ἀρκοῦσαν νὰ ξεδιπλώσθουν, μπροστὰ τοὺς, στὴν ὁθὸν τῆς φαντασίας τοὺς, αὐτοῦσι τὴν πραγματικότητά καὶ νὰ δώσουν συγκεκριμένη μορφή καὶ σχῆμα, σὲ πόλεις, σὲ ἐργοστάσια, σὲ γέφυρες, σὲ ναοὺς καὶ μνημεῖα. Ἐτσι ὁ χάρτης ἄλλαζε στὰ μάτια τῶν μαθητῶν κι' ὅλο ζωντάνευε. Δὲν ἦταν πλέον τὸ μπουγιατισμένο χαρτὶ μὲ μαυροκόκκινες γραμμὲς, μὲ γαλάζια, καφετιά καὶ πράσινα χρώματα, μὲ γράμματα καὶ κοκκίδες. Ἦταν ὁ ἴδιος ὁ τύπος τὸν ὁποῖο καταζούσαν οἱ μαθηταὶ καὶ τοποθετοῦσαν μὲ ἀκριβεία τὰ πάντα στὴ θέσι τοὺς. Πόλεις, βουνά, κοιλάδες, ἐργαστῆρια, μοναστήρια κλπ. καὶ μόνο μιά κινηματογραφικὴ ταινία χρειάζοταν νὰ προβλῇ στὸ τοῖχο γιὰ νὰ κἀν τὴν ἐπαλήθευσιν.

Ἀφομοίωσι — κατανόησι: Ἀκολουθοῦσε συζήτησι γύρω ἀπὸ ὅτι ἀκούσαν ἢ εἶδαν στοῦ χάρτη ἢ στοῦ σχεδιαγράμματος οἱ μαθηταί. Ἐκάναν συγκρίσεις, μετροῦσαν ἀποστάσεις, ἔκάναν νοερὰ ταξίδια, εὗρισκαν διαφορὰς καὶ ὁμοιότητες, ἔκριναν, ἐφαντάζοντο καὶ ἡ συζήτησι ἔλῃγε μὲ ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ ἀφήγησις.

Παράστασι — ἐκφρασι: Τὸ μάθημα ὁλοκληρωνόταν μὲ γραφικὴ ἢ πλαστικὴ ἢ γλωσσικὴ παρὰστάσι. Οἱ μαθηταὶ ἱχνογραφοῦσαν σχεδιαγράμματα ἢ τὸν χάρτη τοῦ νομοῦ, πολλὰς φορὲς τὸν κατεσκεύαζαν μὲ πλαστιλινὴ σὲ πεπιεσμένο χαρτὶ καὶ τὸν ἐπλούτιζαν μὲ ὅτι ἤκουσαν, εἶδαν ἢ ἐφαντάστηκαν. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἔγιναν κάτοχοι ὅχι μόνο ἀπλῶν γεωγραφικῶν στοιχείων, ἀλλὰ σπουδαίων γνώσεων καὶ λεπτομερειῶν. Τέλος τὰ γράμματα, οἱ κάρτ-ποστάλ καὶ τὰ σχέδια γράμματα μὲ σειρά, καλαισθησία καὶ τάξι, ἀποτελοῦσαν σπουδαῖο, συγκροτημένο λείκωμα πὺν κομοῦσε τὴν Σχολ. Βιβλιοθήκη. Τὰ ἐξώφυλλά του, σὲ χρώμα καὶ μοτίβο, γεμάτο ἐλληνικότητα. Μέσα ἀριστερὰ τὰ γράμματα καὶ σχεδιαγράμματα καὶ δεξιὰ καλλιτεχνικὰ τοποθετημένους οἱ κάρτ-ποστάλ μὲ μικρὰς σημειώσεις στὰ πλαίσια τοὺς.

Στὴν τὴν ἐξοικονομοῦμε τὸ λείκωμά μας καὶ ἀν-

πγράφουμε, αποστάσματα μόνο, από μερικά γράμματα για να δώσουμε μια άμυδρά εικόνα του περιεχομένου των και να δικαιολογήσουμε τον χαρακτηρισμό «πλούσιος, πολύτιμος, ανεπάντεχος θησαυρός».

..... Με χαρά που δεν μπορούμε να την περιγράψουμε σ' αυτό το χαρτί πήραμε και διαβάσαμε το γράμμα σας. Τα όσα μας γράφετε μας πλούτισαν το μυαλό μας πιο πολύ απ' όσα μάθαμε στη Γεωγραφία

Μαθηταί Δ'. Τάξεως Δημ. Σχολείου.
Ν. Μουδανιών.

..... Σας προσκαλούμε να έλθετε την πρωτοχρονιά και τα Θεοφάνεια να γίνουμε καρναβάλια, όπως έχουμε έθιμο

Δημ. Σχολείον Σιατίστης

..... 'Από το βόρειο μέρος του χωριού μας πηγάζει ο 'Αλιάκμων. Δίπλα είναι το παρεκκλήσι του 'Αγίου Χαράλαμπους όπου θάφτηκε η τιμία κεφαλή του πρωτομάρτυρα του Μακεδονικού αγώνα Παύλου Μελά

Δημ. Σχολείον Πυσοδερίου.

..... Το μεγαλύτερο έργοστάσιο Βυρσοδεφίας βρίσκεται στη Γέρα. Είναι το πρώτο στη Βαλκανική χερσόνησο Στα δυτικά του νησιού μας, κοντά στην Έρεσσό βρίσκεται το απολιθωμένο δάσος Μισή ώρα απ' το χωριό μας είναι ο κόλπος της Καλλονής που δγάζει την καλλίτερη σαρδέλλα του κόσμου

Δημ. Σχολείον 'Αγίας Παρασκευής Λέσβου.

..... Κάτω από το κάστρο απλώνεται μέχρι την θάλασσα ένας πελώριος πευκώνας που στην αρχή δρiscεται το άγαλμα της 'Ελευθερίας
Πρότυπον Δημ. Σχολείον Π. 'Ακαδημίας Μυτιλήνης.

..... "Όλα τα παιδιά πιάσαμε δουλειά. Το καθένα έγραψε όσα ήξερε για τη Σύρο, την 'Ανω Σύρο και τα Κυκλαδικά νησιά. Μερικά βρήκαν διάφορες φωτογραφίες από έφημερίδες, άλλα έφεραν χρήματα να κάνουμε λεύκωμα να σάς το στείλουμε

Δημ. Σχολείον 'Ανω Σύρου.

..... Λίγα μέτρα έξω από τ' 'Αργοστόλι είναι οι περίεργες καταβόθρες όπου τ' άμυρδ νερό χάνεται και δεν ξέρουν πού πηγαίνει

..... Γενικώς είμαστε λαός ανήσυχος, εργατικός, δαιμόνιος

Α'. Δημ. Σχολείον 'Αργοσταλίου.

..... Διαβάζοντας το γράμμα σας νομίσαμε ότι σάς γνωρίζουμε όλους μαζί και την πατρίδα σας ...

Α'. Δημ. Σχολείον 'Ηρακλείου.

..... Λίγο έξω ως 15 χιλιόμετρα υψώνεται πρήφανο το ιστορικό Ζάλογγο με το επιβλητικό μνημείο που παριστάνει το χορδ των Σουλτανισσών. 'Αντίκρυ του ορθώνεται το δοξασμένο Σούλι που στα πόδια του κυλάει τα νερά του ο ποταμός του 'Αδού 'Αχέρωντας

Α'. Δημ. Σχολείον Πρεβέζης.

... Φεύγοντας από την Καρδίτσα προς δυομιά και πρ αποστάσι 29 χιλιομέτρων φθάνουμε στην δημοφ και τεχνητή λίμνη του Μέγδοβα ...

Α' Δημ. Σχολείον Σοφάδων

... Το 1943 κατεστράφη δλότελα από το Στρατ της κατοχής. Σώθηκε όμως ένας ιστορικός ναός του Ζ' αιώνα, μοναδικός στον Κόσμο, διότι έχει τον δρόμωνα στη μέση ...

Α' Δημ. Σχολείον Καλαμπάκας.

Θα μπορούσαμε να παραθέσουμε πιο πολλά αποστάσματα κι' ακόμη αὐτοῖς γράμματα για να φανούμε λεπτομερέστεροι. Νομίζουμε όμως ότι εδώ έχο το «'Εν εκάστη μερική παρουσία το είναι παρέχεται δλόκληρον» του L. Lavelle.

Καιρός πια να παρατηρήσουμε το θέμα της Σχολ 'Αλληλογραφίας από την καλύτερη σκοπιά. 'Οχι απλώς σαν πηγή έπαιτιών, αλλά σαν μία δημιουργική προσπάθεια που συντελεί στην εξυπηρέτησι του σκοπού της διδασκαλίας. Διότι είναι και αυτή μία, ίσως η καλύτερη, μορφή εκθέσεως που δώθη το παιδί στην ελευθερή ανακοίνωσι, στην καλλιέργεια του λεκτικού του στην αυτενεργό πρόσκτησι γνώσεων και στην διεύρυνση του παραστατικού του κύκλου, διότι θα ανατρέξη σε πηγές, θα μελετήσει, θα έρευνήσει και θα συγκεντρώσει πληροφορίες. Θα ζητήσει να ανταποκριθῇ στις υποχρεώσεις του και θα δοκιμάση έντονα την χαρά της δημιουργίας, το συναίσθημα της εδύνης και της άκαθαρσίας, διότι ό,τι γράφει θα πρέπει να είναι τέλειον και να ανταποκρίνεται στην αλήθεια. Θα αναπτύξη δραστηριότητα και πρωτοβουλία. Θα υποταχθῇ στην αίτησιν της ομάδος και θα εκφέρει ελεύθερα την γνώμη του. Τέλος θα μπορέση, κατά τρόπο φυσικό και άβιαστο, να καλλιεργήσει την κρίσιν του, την φαντασία του, την μνήμη του και την βούλησιν του. 'Ιδιαίτερος δὲ τὸ ἐκλεπτύνη τὸ συναίσθημα πὸν ἀποτελεῖ ἰσχυρὸ κίνητρο δράσεως.

ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Υπό ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΑΤΣΙΚΑΡΗ
Διδασκαλίσσης Διπλωματούχου Παιδαγωγικών —

Ο Σχολικός Προσανατολισμός είναι το μέσον διά του οποίου βοηθούνται οι μαθηταί να προσαρμοσθούν εις το σχολικόν περιβάλλον, εις την έκλογήν του τύπου του σχολείου το οποίο πρέπει να ακολουθήσουν και να εκλέξουν το κατάλληλο δι' αὐτοὺς ἐπάγγελμα.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου τούτου εἶναι ἀπαραίτητος ἡ δημιουργία ἐιδικῆς ὑπηρεσίας εἰς κάθε σχολεῖον, τὸ ἔργον τῆς ὁποίας θὰ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ προσχολικά χρόνια τῶν παιδίων, συνεχίζεται εἰς τὰ σχολικά, τὰ πανεπιστημιακά καὶ προχωρεῖ πέραν ἀπὸ τὴν τακτοποίησιν τῶν εἰς ἐργασίαν ἢ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν Πανεπιστημιακῶν τῶν σπουδῶν, διὰ τὰς διαπιστωθῆ ἂν τὸ ἔργον τῆς ὑπηρεσίας ἦτο ἐπιτυχές. Οἱ διδάσκαλοι ἀναλαμβάνουν τὸ ἔργον αὐτὸ διαθέτοντες, εἰδικὰς σπουδὰς, ἱκανὸν χρόνον καὶ ἀπριόριστον ἀγάπην πρὸς τὸ παιδί καὶ τὸ ἔργον τῶν.

Πρώτη βαθμὶς τοῦ Σχολικοῦ Προσανατολισμοῦ εἶναι ἡ ὑπηρεσία καθοδηγήσεως γονέων καὶ παιδίων πρὶν ἀπὸ τὴν ἐγγραφήν τῶν παιδίων εἰς τὸ Δ. Σχολεῖον. Πρὶν ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῶν σχολείων ὁ ἀρμόδιος Δ)λος προσκαλεῖ τίς μῆτερες εἰς τὸ σχολεῖο μαζί με τὰ παιδιά ὥστε νὰ γίνη ἡ πρώτη ἐπαφή καὶ γνωριμία Δ)λου καὶ Γονέων, Δ)λου καὶ παιδίων καὶ μητέρων μεταξύ τῶν. Ἔτσι δίδονται πληροφορίαι πρὸς τοὺς Δ)λους σχετικὰ μετὰ τὸ παιδί ἐκ μέρους τῆς μητέρας καὶ ὁδηγεῖται πρὸς τοὺς γονεῖς ἐκ μέρους τῶν Δ)λων σχετικὰ μετὰ τὴν σωματικὴν, κοινωνικὴν καὶ συναισθηματικὴν προετοιμασίαν τῶν παιδίων διὰ τὸ σχολεῖον. Ἐντυπα με ἐρωτήσεις σχετικὰς μετὰ τὴν ὑγείαν τοῦ παιδιοῦ συμπληρώνονται

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 10)

ῶς, Μεγάλη Ἰδέα τῆς ἐποχῆς μας, τὸ Μορφωτικὸν Ἰδεῶδες τῆς Νεολαίας μας, χρειάζομεθα, ὅπως ἄλλοτε ἡ «Μεγάλη Ἰδέα», ἕνα ἐθνεγέρτη Ρήγα καὶ ἕνα «Ἀγίον Κοσμά, διὰ νὰ ἐμπνεύσουν τὴν Ἰδέαν καὶ νὰ κάνουν ζωντανὴ Παιδεία. Χρειάζομεθα «Κρατίστους εἰς τὴν ψυχὴν», διὰ νὰ κερδηθῇ ἡ μάχη τῆς Ε.Ο.Κ. «Κρατίστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων», κατὰ τὴν Θουκυδίδειον ρῆσιν (Περικλέους Ἐπιτάφιος 40, 3).

δ) Τὸ ἐρώτημα ἐντούτοις εἶναι: «Ἄν θὰ εὑρεθῶν οἱ Κρατίστοι τὴν ψυχὴν». Προφῆται δὲν εἴμεθα. «Χρέος μας», ὅμως, εἶναι νὰ ἐλπίζωμεν. Καὶ διότι: «Ἡ ἐλπίς οὐ κατασχύνει», ὅπως ἐπιτυχῶς κατέληξεν εἰς σχετικὴν του ὁμιλίαν ὁ Καθηγητὴς κ. Ἀλ. Τσιριντάνης, καὶ διότι διὰ τῆς ἐλπίδος, ὁδηγεῖται κανεὶς εἰς περισυλλογὴν καὶ ἐκφράσιν, ὁπότε ἐκφράζεται ἐκεῖνο πού συλλαμβάνει καὶ συλλαμβάνει ἐκεῖνο πὺ ἀπαφράζεται.

Ι. Α. ΚΙΤΣΑΡΑΣ

ἐκ μέρους τῶν γονέων. Tests διάφορα δίδονται εἰς τὸ παιδί, πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς νοημοσύνης τοῦ παιδιοῦ, τῆς ὀριμότητος δι' ἀνάγνωσιν καὶ ὀρίζονται συναντήσεις Δ)λου καὶ γονέων παιδίων τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν σωματικὰς ἢ ἄλλας ἀναπηρίας.

Δευτέρα βαθμὶς τοῦ σχ. προσανατολισμοῦ εἶναι ἐκείνη κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ παιδί βοηθεῖται διὰ νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὸ σχολικόν του περιβάλλον. Τήρησις δελτίου ἀτομικότητος, συχνὴ ἐπαφή μετὰ τοῦ μαθητοῦ καὶ λύσις τῶν προβλημάτων του θὰ τὸ βοηθήσουν νὰ προσαρμοσθῇ καὶ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν σχολικὴν του ἐργασίαν.

Τρίτη βαθμὶς εἶναι ἡ ἀσχολουμένη μετὰ τὴν προαγωγὴν τῶν μαθητῶν ἀπὸ τὸ Δ. Σχολεῖον εἰς τὸ Γυμνάσιον. Τὰ παιδιά τὰ ὁποῖα δὲν συνεχίζουν γυμνασιακὰς σπουδὰς εἶναι εἰς ἡλικίαν ἢ ὁποῖα δὲν ἐπιτρέπει τὸν ἐπαγγελματικὸν προσανατολισμόν. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ σχ. Προσανατολισμοῦ εἶναι δυνατόν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοὺς ἐργοδότες, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ προσλάβουν τοὺς μικροὺς πρὸς μαθητεῖαν καὶ ἐργασίαν καὶ τοὺς διαφωτίζουν ἐπὶ ζητημάτων σχετικῶν μετὰ τὸ παιδί. Ὁ Δ)λος εἶναι δυνατόν εἰς συγκεντρώσεις τῶν τελειοφοίτων τοῦ Σχολείου νὰ ὁμιλήσῃ διὰ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα καὶ νὰ τοὺς διαφωτίσῃ.

Μεγαλύτερη ὁμως ἀνάγκη τοῦ σχ. προσανατολισμοῦ ἔχουν οἱ μαθηταί οἱ ὁποῖοι πρόκειται νὰ ἀκολουθήσουν γυμνασιακὰς σπουδὰς καὶ ἰδίως εἰς τὰς χώρας ὅπου ὑπάρχει κατωτέρα καὶ ἀνωτέρα βαθμὶς Μ. Ἐκπαιδεύσεως. Οἱ γονεῖς συνεργαζόμενοι μετὰ τοὺς Δ)λους τῆς ὑπηρεσίας σχ. προσανατολισμοῦ φροντίζουν νὰ βοηθήσουν τοὺς νέους εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκλογὴν τοῦ τύπου τοῦ σχολείου τὸ ὁποῖο πρέπει ν' ἀκολουθήσουν. Οἱ Δ)λοι σύμβουλοι τηροῦν ἀτομικὸν φάκελλον δι' ἕκαστον μαθητὴν. Παρακολουθοῦν καὶ λύουν τὰ προβλήματα τῶν καὶ συγκεντρώνουν τὰ πορίσματα τῶν tests καθὼς καὶ τὴν βαθμολογίαν τῶν εἰς τὰς σχολικὰς τῶν ἐποδόσεις.

Τελευταία βαθμὶς τοῦ σχ. προσανατολισμοῦ εἶναι ὅταν τὸ παιδί πρόκειται νὰ τελειώσῃ τὰς Γυμνασιακὰς του σπουδὰς. Τότε ὀρισμένοι πρόκειται ν' ἀκολουθήσουν Πανεπιστημιακὰς σπουδὰς, ἔνῳ ἄλλοι διάφοροι ἐπαγγέλματα.

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν οἱ τελειόφοιτοι μελετοῦν τοὺς κανονισμοὺς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ μανθάνουν ποῖα προσόντα, βαθμολογίαν πρέπει νὰ ἔχουν προκειμένου νὰ ἀκολουθήσουν ἕνα κλάδο Πανεπιστημιακῶ. Ἀφοῦ καταλήξουν εἰς μίαν ἀπόφασιν συζητοῦν μετὰ τὸν ἐπὶ τοῦ σχ. προσανατολισμοῦ Δ)λόν τῶν καὶ κατασταλαίζουν εἰς ὀριστικὴν ἀπόφασιν ἀφοῦ

(Συνέχεια εἰς τὴν σελίδα 24)

Η ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ

Υπό του διδασκάλου κ. ΧΡΗΣΤΟΥ Γ. ΓΚΟΤΖΙΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Εἰς Ἑρωτηματολόγιον τοῦ κ. ΓΕΡΟΥ (Παιδαγωγοῦ)

ΘΕΜΑ: Ἑρευνα γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς διγλωσσίας στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο (Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 59.907/10-6-61 Δ) γρῆς τοῦ Υπουργείου Παιδείας — Υπηρεσία Μελετῶν καὶ συντονισμοῦ καὶ σχετικῆς κ. Ἐπιθεωρητοῦ).

ΕΡΩΤ. 1η: Ἐχετε παρατηρήσει στὰ παιδιὰ δυσκολίες, ὅταν γιὰ πρώτη φορά καταπιάνονται μὲ τὸ ἀναγνωστικὸ τῆς καθαρεύουσας; Εἶναι μόνον δυσκολίες γλωσσικῆς ἢ καὶ πνευματικῆς καὶ ποιῆς;

ΑΠΑΝ.: Ἡ μεταβολὴ καὶ ἡ ἐξέλιξη τῆς γλώσσας ἀποτελεῖ ὀργανικὴν πραγματικότητα γιὰ τὸ σχολικὸν καὶ γιὰ τὴν ἑκφραση σ' ἓνα λαό.

Οἱ μαθητὲς ὅταν ἔρχονται γιὰ πρώτη φορά ἀλλὰ καὶ συνέχεια σ' ἐπαφὴ μὲ τὴν καθαρεύουσα — μετὰ τὴν κατάκτησιν ἐμπειριῶν τῆς Δημοτικῆς — βρίσκονται στὴν πρώτη βασικὴ ἀντινομία τῆς ἀνέλιξης τῶν πνευματικῶν λειτουργιῶν, ἀντινομία ποὺ ἐπιφέρει πνευματικὲς καὶ γλωσσικὲς δυσκολίες στὴ σκόπησιν ἀγωγῆς καὶ στὴν εἰδολογικὴ μύρφωσιν. Ἡ γλωσσικὴ ἐμπειρία τοῦ παιδιοῦ ἀποκτημένη στὸ σπίτι, στὴν κοινωνία καὶ στὸ σχολεῖο, μὲ τὴν μετάδοσιν σ' ἄλλη μὲρφή γλώσσας δὲν δρῶνται τὸν φυσιολογικὸ δρόμον τῶν πνευματικῶν λειτουργιῶν — ἐντύπωση, ἀνάπλασιν, κατανόησιν — γιὰτὶ καὶ στὴν ἡλικίαν αὐτὴ εὐκόλως τὸ σπάσιμο τοῦ γλωσσικοῦ δεσμοῦ μὲ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ ἡχητικοῦ τύπου.

Αὐτὸ φαίνεται καθαρὰ στὴ δυσκολία τῆς ἑκφράσεως: διήγησιν, ἀναπαράστασιν γλωσσικῆς, διατύπωσιν ὁρισμῶν κλπ. καὶ στὴ δυσκολία τῆς πνευματικῆς κρίσεως, μνήμης, κατανόησιν, ἐκδόχυσιν, ποὺ παρουσιάζουν οἱ μαθητὲς στὴν πορεία καὶ ἐξέλιξιν τῆς διδασκαλίας.

ΕΡΩΤ. 2α: Παρουσιάζονται στὰ παιδιὰ ἀνωμαλίες συναισθηματικῆς ἢ ἠθικῆς κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τὴν μίαν γλῶσσαν στὴν ἄλλην; Π.χ. ἀπαγορευτοῦνται, γίνονται δυστακτικά ἢ δειλά, ἀποτραβιοῦνται στὸν ἑαυτὸ τους; Χάνουν τὴν ὁρεξὴ γιὰ διάβασμα ὑποκρίνονται; κλπ.

ΑΠΑΝ.: Ἡ ἀντίθεσις ποὺ ὑπάρχει στὴν ἡλικίαν τοῦ μεταδοτικοῦ σταδίου ἀπὸ τὴν ἡλικίαν τῆς κυριαρχίας τοῦ συναισθηματοῦ στὴν ἡλικίαν τῆς κρίσεως ἀπὸ τὴν μὲν μεριὰ καὶ τὴν ἄλλη ἀπὸ τὴν ἄλλη ποὺ κάνει ὁ μαθητὴς νὰ κατακτήσῃ τὸν πραγματικὸ ἐξωτερικὸ κόσμον, διατηρῶντας καὶ τὴν αὐτοτέλειά του, μαζί μὲ τὴν δυσπροσαρμοστικὰ ποὺ ἔρχεται σὺν συνέπειαν τῆς νομο-

τέλειας τῆς μάθησιν — ἀγωγῆς, δημιουργεῖ συναισθηματικὰς καὶ ἠθικὰς κρίσεις — ἀνωμαλίας καὶ κάνει παιδιὰ ὑποκριτικά, ψεύτικα — ἀτομικὴ ἀντισταθμικὴ ἀμύνα —, δειλά καὶ ἄδουλὰ, δυστακτικά καὶ ἐπιπόλαια.

ΕΡΩΤ. 3η: Οἱ δυσκολίες αὐτὲς καὶ οἱ τυχόν ἀνωμαλίες σταματοῦν ἢ τοῦλάχιστον λιγοστεύουν ὅσο προχωροῦμε σ' ἀνώτερες τάξεις;

ΑΠΑΝ.: Οἱ δυσκολίες αὐτὲς δὲν σταματοῦν οὐτε λιγοστεύουν στὶς ἀνώτερες τάξεις, γιὰτὶ προσθετικὰ — πολλὰς φορές ἔχει ἀριθμητικὰ, ἀλλὰ γεωμετρικὰ — ἀυξάνουν τὰ ὑψηλὰ νοήματα, τὰ σύνθετα ἀφηρημένα προβλήματα καὶ ἡ καθαρεύουσα συντελεῖ στὴν αὐξήσιν δυσκολιῶν: ἑκφραση, ἐντύπωση, κατανόησιν.

ΕΡΩΤ. 4η: Εἰδικώτερα σχετικά μὲ τὴ γλωσσικὴ διδασκαλία, τὸ φυσικὸ ἀρχικὸ ἀνακάτωμα γραμματικῶν τύπων τῆς καθαρεύουσας μὲ τύπους τῆς δημοτικῆς, στὶς κοινὲς μάλιστα λέξεις, ξεκαθαρίζει μὲ τὸν καιρὸ στὸ μυαλὸ τῶν παιδιῶν, ὥστε νὰ καταλήγουν στὸ τέλος σὲ ὁμοιόμορφη γλωσσικὴ μορφή;

ΑΠΑΝ.: Ἡ ὁμοιόμορφη γλωσσικὴ μορφή δὲν δημιουργεῖται μὲ τὴ σημερινὴν κατάστασιν τῶν ἀναγνωστικῶν καὶ ἄλλων δοθητικῶν διδλῶν. Τὸ φαινόμενον τῆς διγλωσσίας ποὺ παρουσιάζουν τὰ ἀναγνωστικά μας καὶ μόνον, εἶναι ἱκανὰ νὰ ἐπιφέρουν συσκοτισμὸ τῶν γραμματικῶν τύπων καὶ νὰ παρασύρουν καὶ μεγάλους ἀκόμη ἀπὸ τὴ συχνὴ χρῆσιν των, στὸ μπερδεμα τοῦ προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ λόγου καὶ περισσότερον στὴν ὀρθογραφία.

ΕΡΩΤ. 5η: Τὸ ἀνακάτωμα αὐτὸ τῶν δύο γλωσσικῶν μορφῶν καὶ τῶν δύο γραμματικῶν παρατηρήσεων ἂν ἔχη ἄμεσο ἀντίκτυπο πνευματικὸ ὡς πρὸς τὴν κρίσιν κατανόησιν τοῦ κειμένου (τὸ καταλαβαίνουν ἢ μαντεύουν μόνον), ὡς πρὸς τὴν προφορικὴ ἢ γραπτὴ ἑκφρασὴ τους;

ΑΠΑΝ.: Τὸ ἀνακάτωμα τῶν δύο γλωσσικῶν μορφῶν καὶ τῶν δύο γραμματικῶν, ἔχει ἄμεσο πνευματικὸ ἀντίκτυπον στὴν κρίσιν, στὴν κατανόησιν καὶ στὴν προφορικὴ καὶ γραπτὴ ἑκφραση τῶν μαθητῶν. ὅταν τὰ κείμενα εἶναι γραμμένα μὲ τὴ μορφή τῆς καθαρεύουσας. Ἰδιαίτερα στὶς ἐπαρχίας, ποὺ ὁ γλωσσικὸς καὶ

λεξιλογικὸς θησαυρὸς δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένος, ἡ δικτυαία ποὺ παρουσιάζουν οἱ μαθητὲς στὴν ἀπόδοσιν τοῦ κειμένου, στὴν κατανόησιν ἀριθμητικῶν ἐννοιῶν, στὴ δικτυώσιν ὁρισμῶν, κανόνων, νόμων τῆς Φύσεως. Πειραματικῆς καὶ Χημείας, εἶναι φανερὴ καὶ πολλὰς φορές ἀποκαριωτικῆς.

ΕΡΩΤ. 6η: Τὸ διάβασμα ἐνὸς κειμένου ἀπὸ τὰ παιδιά εἶναι τὸ ἴδιο σὲ κείμενο τῆς δημοτικῆς ἢ τῆς καθαρεύουσας, ἢ παρουσιάζει διαφορὰ καὶ ποία; Εἶναι τὸ ἴδιο σὲ παιδιά ἱκανὰ καὶ μέτρια, ἢ ποικίλει ἀνάλογα μετὰ τὴν πνευματικὴν τοὺς ἱκανότητα; Σὲ ποῖο κείμενο κάνουν περισσότερα λάθη ὀρθογραφίας, σὲ κείμενο καθαρεύουσας ἢ δημοτικῆς;

ΑΠΑΝ.: Τὸ διάβασμα τῆς πραγματικῆς δημοτικῆς γίνεται πολὺ εὐκολώτερα ἀπὸ τὰ παιδιά καὶ ἡ ἀπαγγελία καὶ ἡ γλωσσικὴ ἀπεικόνισις τῶν νοημάτων, παρουσιάζει καθαρότητα, ἀρμονικότητα, πληρότητα. Οἱ μαθητὲς μας γεύτηκαν καὶ δὲν χόρτασαν διδῆναι μετὰ ἔρως, πλαστικότητα, ζωντάνια, ἀρμονία καὶ καθαρότητα γιὰ νὰ κάνουν μετὰ ἀντικειμενικὴ σύγκρισιν. (Ὁ ὑπάρχουσα ἀτομικὴ διαφορὰ δὲν ἀλλοιώνουν τὰ παραπάνω συμπεράσματα. Ἐπιπτώσεις ποὺ δημιουργοῦν οἱ διαφορὰς αὗτὲς εἶναι φυσικὰ ἀνάλογα τῶν πνευματικῶν ἱκανότητων. Τὰ λάθη εἶναι περισσότερα ἐν τῇ μορφῇ τῆς καθαρεύουσας καὶ τὸ ὀρθογραφικὸν μας πρόβλημα ἔχει τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἐν γλωσσίᾳ μας καὶ παρουσιάζει στὴ διερεύνησίν του πολλὰς λύσεις.

ΕΡΩΤ. 7: Ἡ εἰσαγωγή τῆς καθαρεύουσας ἀπὸ τὴν Δ' μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀναστολὴ στὴν ὁμαλὴ γλωσσικὴ, πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἐξέλιξιν τοῦ παιδιοῦ ἢ ὄχι; Μποροῦμε μετὰ πειραματισμὸν νὰ σταθμίσουμε τὴν ἀναστολὴν αὐτὴν στὴ γλωσσικὴ, συναισθηματικὴ καὶ πνευματικὴ ἐξέλιξιν τοῦ παιδιοῦ; Ἐχετε νὰ ὑποδείξετε σχέδιον πειραματισμοῦ;

ΑΠΑΝ.: Βεβαίως γίνεται ἀναστολὴ στὴν ὁμαλὴ γλωσσικὴ, πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἐξέλιξιν τοῦ παιδιοῦ. Μποροῦμε μετὰ πειραματισμὸν νὰ σταθμίσουμε τὴν ἀναστολὴν αὐτὴν στὴ γλωσσικὴ, συναισθηματικὴ καὶ πνευματικὴ ἐξέλιξιν τοῦ παιδιοῦ ὡς ἑξῆς:

Νὰ σχηματίσουμε δύο ομάδες — τάξεις — μαθητῶν ἀπὸ τὴν Α' τάξιν ὡς τὴν ΣΤ'. Κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν μαθητῶν νὰ ἐξασφαλίσουμε τὰ ἴδια ἀντικειμενικὰ κριτήρια καὶ τίς ἴδιες περίπου προϋποθέσεις ἀγωγῆς καὶ διδασκαλίας. Στὴν μιὰ ομάδα νὰ διδάσκηται ἡ δημοτικὴ καὶ στὴν ἄλλη ἡ καθαρεύουσα. Νὰ δικτηρηθῇ τὸ ἀτομικὸν δελτίον ἀπὸ τὴν Α' τάξιν ὡς τὴν ΣΤ' τάξιν. Νὰ δημιουργηθοῦν. (τέστ) ἐξελικτικὰ καὶ ὁμοιόμορφα γιὰ τίς δύο ομάδες. Νὰ γίνωνται συγκριτικοὶ πίνακες ἐτήσιοι. Νὰ ἐξασφαλισθοῦν γιὰ ὅλα τὰ μαθήματα δοθητικὰ διδῆναι καθαρὰ δημοτικῆς καὶ καθαρεύουσας.

Νὰ ἐξαχθοῦν συμπεράσματα μερικὰ καὶ γενικὰ καὶ σχηματισθῇ ψυχολογικὸν σταθμικὸν ἀτομικὸν ἐν μὲν

νον μετὰ τέστ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴ γενικὴ εἰκόνα τοῦ πειραματισμοῦ ἐξελικτικὰ.

ΕΡΩΤ. 8η: Ἡ τυχὸν αὐτὴ ἀναστολὴ μπορεῖ, κατὰ τὴ γνώμην σας, νὰ περιορισθῇ, ἂν ἡ καθαρεύουσα μὴ μόνο στὴν Ε' καὶ ΣΤ' τάξιν, καὶ ἐκεῖ ὅμως μόνο γιὰ δίωρον ἑβδομαδιαῖον διάβασμα, χωρὶς καμμιὰ γραμματικὴ διδασκαλία, ἀλλὰ μετὰ μόνο σκοπὸν νὰ ἔχουν πάρει οἱ ἀπόφοιτοι κάποια ἰδέα ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ αὐτὴ μορφή;

Ἄν ἡ καθαρεύουσα μὴ μετὰ τὴ μορφήν ποὺ προτείνετε, δὲν θὰ ἐλάττωε τὰ παιδιά. Ἐπειδὴ δὲ ἡ καθαρεύουσα εἶναι μιὰ πραγματικότητα τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς σήμερον, ἡ νομοτέλεια τῆς ἀνάγκης αὐτῆς θὰ ὠφέλει τὴν εὐαρίθμους μόνο μαθητὰς.

ΕΡΩΤ. 9η: Νομίζετε ὅτι εἶναι δυνατόν ὁ μαθητὴς τοῦ ἐξάχρονου Δημοτικοῦ Σχολείου, ἂν καὶ τὰ ἐξὶ χρόνια διδάσκηται μόνο καθαρεύουσα, νὰ μάθῃ τὴ γλῶσσαν αὐτὴ ἔτσι ποὺ νὰ μπορῇ νὰ μεταχειρίζεται σωστὰ στὶς διαφορὰς ἀνάγκες τῆς ζωῆς του, νὰ τὴ μιλῇ, νὰ τὴ γράφῃ κλπ;

ΑΠΑΝ.: Ἄν καὶ στὰ ἐξὶ χρόνια τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου διδαχθῇ καθαρεύουσα, ὁ μαθητὴς δὲν μπορεῖ νὰ τὴ χρησιμοποιήσῃ σωστὰ, γιὰτὶ δὲν ἀποτελεῖ ὀργανικὴ συνέχεια τῆς μητρικῆς γλώσσας καὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἡλικίας αὐτῆς εἶναι ἐπιδεικτικὴ ἄλλης μορφῆς διδασκαλίας. Ἄλλωστε τοῦτο φαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀποφοίτων τοῦ Γυμνασίου.

ΕΡΩΤ. 6η: Εἶναι δυνατὴ ἡ συστηματικὴ διδασκαλία τῶν δύο γλωσσικῶν μορφῶν, τῆς Δημοτικῆς καὶ τῆς Καθαρεύουσας, μετὰ ὅλο τὸ γραμματικὸν καὶ συστηματικὸν τοὺς ὅπλισμόν στον Δημοτικὸν Σχολεῖον;

ΑΠΑΝ.: Δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ διδασκαλία καὶ τῶν δύο μορφῶν τῆς γλώσσας δημοτικῆς καὶ καθαρεύουσας, διότι τοῦτο ἀντιβαίνει στοὺς νόμους τῆς μάθησης, ψυχολογικοὺς καὶ διδακτικοὺς καὶ τὸ μόνο ποὺ θὰ πετυχαίναμε ἦταν ἡ ἀγραμματοσύνη καὶ τὸ πνευματικὸν σκότωμα τῶν μαθητῶν.

Στοχασμοί: Εἶναι ἀνάγκη ἀπὸ τὴ μακρόχρονη πάλιν τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων νὰ πηγάζῃ διὰ καλύτερον μπορεῖ νὰ δώσῃ ἡ πνευματικὴ μας κληρονομία. Πρέπει νὰ ἀγκαλιάσουμε τὰ δοκίμα στοιχεῖα τῆς παράδοσός μας, γιὰ νὰ συνθέσουμε ἕνα καινούργιον λόγο μετὰ νέα συστατικά, γιὰ νὰ μπορέσῃ ἡ Ἑλλάς νὰ κἀμῃ τὸ μισοσθυσμένον φάρος τῆς καὶ πάλιν φωτεινὸν καὶ ν' ἀρχίσῃ φωτίζοντας ἅπλιστα ξανά τὸν κόσμον μετὰ νέα δυναμάρια νὰ συνθέσῃ τὴν Ἑλληνικὴν πνευματικὴν τῆς μεῖζας. Τὸν γνώμονα τῆς πνευματικῆς μας ἀποστολῆς θὰ τὸν δροῦμε μέσα στὴ λαϊκὴ πραγματικότητα, καὶ οὐχὶ μέσα σὲ μιὰ κλειστὴν τάξιν. Οἱ σκοποὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, εὐχνοὶ καὶ ὠρμησμένοι στὴ λαϊκὴ δόξα, ν' ἀποτελέσουν τὴν τροφὴν τῆς νέας γενεᾶς μας. Θὰ χρειασθῇ μόνο ὁ στοχαστὴς, ὁ φιλόσοφος.

γος, ὁ ποιητής, καὶ μὲ τὴν σερμαγιά τοῦ λαοῦ. τὴν μὴ τρα τῆς δημιουργίας, νὰ συνθέσῃ σὲ μιὰ ἐνότητα τὸ ὅριμον πνευματικὸ τέκνον, εὐχρησμο καὶ ροδαλὸ, πλὴν τοῦ φωτός καὶ τῆς εὐκрасίας, τὴ γλώσσα ποὺ νὰ ἀκαλιάσῃ ὁλόκληρο τὸ λαϊκὸ Ἑλληνικὸ κόσμον.

Εἶναι μεγάλη αὐτὴ ἡ ὠδὴν τοῦ τοκετοῦ. ἀλλὰ ῥαία, ὕψηλὴ, δημιουργικὴ, ἀξία, ἀκατάληπτη. Ὡς γίνεται ἔξω ἀπὸ τὸ λαϊκὸ κλῆμα δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι «Πρωτοπορία» καὶ ἂν τέτοια εἶναι σίγουρα χρόνον νὰ σιμο θὰ φέρῃ καὶ ἀμφίδρομη ἀνταπόκριση στὴν ἐν καίεττα τοῦ τόπου μας. Δυστυχῶς τὸ πῶς δημιουργοὶ καὶ πῶς ὕψηλὸ δημιουργήματα τοῦ λαοῦ μας ἔρχονται: καὶ εἰς διανοούμενοι ἀποκοιμημένοι ἀπὸ τὸ λαό. ἀπὸ τῆς πραγματικότητος καὶ μὲ φιλολογικὴ καὶ λογοτεχνικὴ τέχνη ποὺ σκοποῦν, «προσχωνοῦν τὴ Θρακίαν τοῦ λαοῦ». Ὁ Δημοτικισμὸς εἶναι πνευματικὸ κίνημα. Ὡς δυστυχῶς περισσότερη πνευματικὴ ἐνέργεια χιτῶν στὴν ἀγῶνι τριδὴ μὲ τοὺς τύπους. Εὐτυχῶς ποὺ τὴν τουργικὴ τῆς γλώσσας δὲν μποροῦν οἱ τύποι νὰ ἀντικαταστήσουν. Οὐτε οἱ γλωσσασμήντορες τῆς δημοτικῆς διανοούμενοι μὲ τὰ ἄχαρα φορμαρίσματα μποροῦν νὰ ἀφαιρέσουν τὴ ζωντάνια καὶ δροσιὰ τῆς

γλώσσας, οὔτε οἱ καθαρευουσιάνοι μὲ τὰ κατακάθια τῆς ἀρχαιοπληξίας καὶ τὰ μεταποιημένα τυπικά της, δημιουργοῦν τὴ γλωσσικὴ πραγματικότητα.

Ἡ μεταβολὴ τῆς γλώσσας εἶναι ὀργανικὴ ἀνάγκη καὶ γίνεται μαζί μὲ τὴν πολιτιστικὴ ἀκμὴ καὶ πρόοδο, γιὰ τὴν χρειάζεται μέσον, ὀργανὸ κατάλληλο νὰ τὴν ἐκφράσῃ. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ γονιμοποιήσουμε τὸ γλωσσικὸ μας θησαυρὸ ὅχι μόνον μὲ τὴν τυπικότητα τῆς δημοτικῆς ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ψυχὴ της. Νὰ δώσουμε σύντομα στὰ Ἑλληνόπουλα πεζὰ καὶ ἐμμετρα λογοτεχνήματα, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ «φιλοκαλοῦν μετ' εὐτελείας» καὶ γευτοῦν τὸ μέλι τῆς σοφίας, τὴ χαρὰ τῆς λογοτεχνίας καὶ τὴν ἀνθρωπιά τοῦ πνεύματος. Νὰ δώσουμε στὰ Ἑλληνόπουλα δοθητικὰ διδῶν καὶ ἀναγνωστικὰ μὲ πραγματικὴ δημοτικὴ γλώσσα.

Ἡ μετάληψη ἀπ' ἐδῶ πρέπει ν' ἀρχίσῃ καὶ δοσπλατύτερα γίνεται ἡ ἐκλαίκευση τῶν πνευματικῶν κατακτήσεων, τόσο εὐκολώτερα οἱ ἀνθρώπινες ἀξίες θὰ θεμελιούνται.

Αὐτὸ εἶναι τὸ καθήκον τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων καὶ ἡσυχὴ θάχουν τὴ συνείδησή τους, ἂν ἔτσι ὀργανώσουν τὴ δράση τους, ποὺ εἶναι ἀνθρώπινος προορισμός.

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΓΚΟΤΖΙΟΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 24)

ΗΜΗΜΕΡΗΣΙΑ Η ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 21)

ΠΙΝΑΞ 4ος

Ἐμφαίνων τὴν κατανομήν τοῦ προτεινομένου εβδομαδιαίου ὥραριου ἐργασίας τῶν μὴ ἐχόντων διανοήσιν εκπαιδευτικῶν κατ' ὀργανικότητα σχολείων.

1. Μονοθεσίων Δημοτ. Σχολείων

5 ἡμέραι ἐπὶ 6 ὥρας καθ' ἑκάστην. Σύνολον 30 ὥρ.
1 ἡμέραι ἐπὶ 4 ὥρας καθ' ἑκάστην. Σύνολον 4 ὥρ.
Γενικὸν σύνολον 34 "

2. Διθεσίων Δημοτ. Σχολείων

4 ἡμέραι ἐπὶ 6 ὥρας καθ' ἑκάστην. Σύνολον 24 ὥρ.
2 ἡμέραι ἐπὶ 5 ὥρας καθ' ἑκάστην. Σύνολον 10 ὥρ.
Γενικὸν σύνολον 34 ὥρ.

3. Πολυθεσίων Δημ. Σχολείων

5 ὥραν καθ' ἑκάστην. Σύνολον 30 ὥρ.
Γενικὸν σύνολον 30 ὥρ.

ΠΙΝΑΞ 5ος

Ἐμφαίνων ἐνδεικτικῶς τὴν ἐναρξιν καὶ λήξιν τῶν μαθημάτων κατὰ τὴν προμεσημβρινήν λειτουργίαν τῶν σχολείων.

1. Μονοθεσίων Δημ. Σχολείων :

8 π.μ. — 2 π.μ. ἐπὶ 5 ἡμέρας
8 π.μ. — 12 π.μ. ἐπὶ 1 ἡμέραν

2. Διθεσίων Δημ. Σχολείων :

8 π.μ. — 2 π.μ. ἐπὶ 4 ἡμέρας
8 π.μ. — 1 π.μ. ἐπὶ 2 ἡμέρας

3. Πολυθεσίων Δημ. Σχολείων :

8 π.μ. — 1 π.μ. καθ' ἑκάστην.

ναὶ οἱ καλὲς μητέρες. Μητέρες ποὺ νὰ μένουν ἀλόβητες ἀπ' τὸ φθιγνὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς τέτοιες ποὺ νὰ στέκωνται μπροστὰ στοὺς ἀνδρες τοὺς μὲ πεθασμό, ἑνεαίνες ποὺ νὰ ἔχουν βαθειὰ συνείδησι στὸ ἅγιο μυστήριον τῆς μητρότητος.

«Σοφαὶ γυναῖκες ὠκοδόμησαν οἴκους, ἡ δὲ ἄφρων κατέσκαψε ταῖς χερσὶν αὐτῆς» παρ. ιδ' Δ). (7)

Μητέρες θέλετε νὰ δώσετε σωστὴ ἀγωγή στὸ παιδί, θέλετε νὰ ἔχετε κατάλευκο μέτωπο μπροστὰ στὸ Θεό, στὴν Πατρίδα καὶ τὸν ἄνθρωπον; Στραφῆτε μὲ περισσότερη μέριμνα στὸ παιδί. Ἄν ὅλες κάνετε τὸ καθήκον σας θὰ ἐτοιμάσετε τὴν ἀριστη κοινωνία.

Σὲ μιὰ ἐπ' τις μεγαλύτερες ἐκκλησίες τοῦ κόσμου ἀφιερωμένη στὴ ματρὶ στὴ μητέρα τοῦ Χριστοῦ, στὴ ἑπαινο καὶ ἔμπροσ ἀπὸ τὸ ἱερό εἶναι χαράγμενες δύο λέξεις Amore et ololore διπλ. ἀγάτα καὶ πόνα. Ὡστόσο εἰναι τὸ ἴδιο νὰ εἶναι χαράγμενα στὴ καρδιά κατὲς μητέρας, γιὰ αὐτὰ τὰ δύο ἀποτελοῦν τὸ αὐτιστικώτερο περιεχόμενό της. (8)

Στὸ ἔργο τῶν Ἑλληνίδων μητέρων σφραγίζεται ἡ δόξα καὶ τὸ ἀγαθὸ τῆς ὠραίας καὶ αἰώνιας ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΑΣ.

Γ. Γεωργίου Ἀντ. τῆς Διδασκαλίας καὶ Παιδ. Ἀθηνῶν 1963 σελ. 32 καὶ.

8. Γ. Σωφιστῶν Ἀντ. τῆς Παιδ. καὶ τῆς Παιδ. Ἀθηνῶν 20. 1960 σελ. 10.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΜΟΝΟΝ ΕΑΝ ΠΡΟΗΓΗΘΗ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΥΛΟΥ
Διδασκάλου μετεκπαιδευμένου

Ἡ παραμέλησις τῆς παιδείας ἀποτελεῖ κακὴν οἰκονομικὴν καὶ Κοινωνικὴν πολιτικὴν ἐνός Ἑθνους, εἶχεν εἶπει εἰς τὸ κογκρέσσον ὁ τότε ἀδοκῆτως καὶ ἀδίκως δολοφονηθεὶς Μεγαλὸς Ἀμερικανὸς Πρόεδρος Τζὼν Κέννεντυ, καθ' ἣν στιγμὴν ἐνεφάνιζεν τὸν προϋπολογισμὸν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, παρελθόντος οἰκονομικοῦ ἔτους, μὲ ἠύξημένας κατὰ πολὺ τὰς ὑπὲρ τῆς παιδείας δαπάνας.

Καὶ πόσον εἶχε δίκαιον ἰσχυροζόμενος αὐτὰ ὁ γενναῖος ἐκεῖνος πολιτικὸς καὶ ἀγνὸς ἱεραλιστῆς πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται εὐκόλως. Διότι εἰς τὴν ἐποχὴν μας κατέστη πλέον συνειδητὸν ὅτι μόνον ἡ παιδεία καὶ ἡ μόρφωσις γενικώτερον ἑνὸς λαοῦ, εἶναι εἰς θέσιν νὰ παρῶσχη εἰς αὐτὸν τὰ ἀναγκαῖα ὕλικά καὶ πνευματικὰ ἀγαθὰ, ἅτινα θὰ ἀνυψώσωσι τοῦτον εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς οἰκονομικῆς εὐμαρείας, πρὸς τὰ ὁποῖα ἕκαστος διακκῶς κατατείνει.

Ἀλλ' ἂν αὐτὰ ἰσχύουν διὰ πάντα λαὸν τῆς γῆς ἰσχύουν κατὰ μείζονα λόγον διὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅστις ἐξακολουθεῖ νὰ συγκαταλεγέται μετὰ τῶν χαμηλῶς ἱσταμένων λαῶν τῆς γῆς ἀπὸ ἀπόψεως μορφωτικῆς στάσεως καὶ οἰκονομικοτεχνικῆς ἀναπτύξεως. Τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ πολλῶν ἄλλων δυσμενῶν διὰ τὴν χώραν παραγόντων, ἀλλὰ κυρίως τῆς συνεχοῦς παραμελήσεως τῆς Παιδείας, καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ παρελθόν, ἐκ μέλους τῆς ἐπισήμου πολιτείας, ἥτις ἔθετε τὴν Παιδείαν εἰς δευτερεύουσαν γενικῶς μοῖραν ἐν αὐτῇ τῶν ἄλλων ἐθνικῶν προβλημάτων.

Εὐτυχῶς ὅμως ἐσχάτως, διὰ πρῶτην φοράν εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ αὕτη αὕτη ἡ Πολιτεία ἀναγνωρίζει πανηγουρικῶς τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς Παιδείας καὶ θεωρεῖ αὐτὴν ὡς ἀναγκαῖον σιθαρὸν ὑποβάθρον διὰ τὴν ὅλην ἀνάπτυξιν καὶ ἀναγέννησιν τῆς χώρας. Εἶναι πλήρες ἐλπίδων τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἐμπνευσμένος Πρωθυπουργὸς καὶ Ὑπουργὸς Παιδείας κ. Γεώργιος Παπανδρεῦ ἐξήγγειλεν ἤδη σειρὰν εὐεργετικῶν ὑπὲρ τῆς Παιδείας μέτρων, τὰ ὁποῖα ἔτυχον καθολικῆς ἐπιδοκιμασίας καὶ ἐχαιρετίσθησαν ὡς προσιωνίζοντα τὴν ἀπαρχὴν μιᾶς Νέας Ἑποχῆς διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Μεταξὺ τῶν μέτρων τούτων συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ χορηγηθὲν ἐπίδομα εἰς τοὺς διδασκάλους ἐκ πεντακοσίων περίπου δραχμῶν μηνιαίως διὰ τὴν μερικὴν ἐξύψωσιν τῆς φιλολογικῆς τῶν θέσεως.

Ἡ τοιαύτη ἐξύψωσις τῶν διδασκάλων ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ παλαιότερα καὶ καίρια αἰτήματα τοῦ Κλάδου τῶν, τὸ σπουδαιότερον δι' αὐτοὺς, διότι εἶναι γνωστὴ ἡ οἰκονομικὴ ἐξαθλίωσις εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον περιέλθει πρὸ πολλοῦ οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ περιπέτεται τὰς ὁποίας ὑπέστησαν κατὰ τὸ μακρότατον παρελθόν ἐξ αἰτίας τῆς ἀρνητικῆς στάσεως, ἐναντι τούτων, τῶν πολιτικῶν παραγόντων τῆς χώρας.

Εὐρεθέντες δὲ ἐν δεδικαιολογημένῃ ἀγανακτήσει δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀνεχθῶν περαιτέρω παράτασιν τῆς Κρατικῆς ἀδιαφορίας, πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐζήτησαν καὶ ζητοῦν ἀκόμη σήμερον τὴν ἄμεσον ἱκανοποίησιν τῶν δικαιῶν καὶ μετριοπαθῶν οἰκονομικῶν αἰτημάτων τῶν. Διότι ἄνευ τῆς ἱκανοποιήσεως αὐτῆς δὲν θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ δείξουν ἐνθουσιασμό, συνέπεια καὶ πίστη διὰ τὸ καλὸν τῶν παιδιῶν μας καὶ τοῦ τόπου.

Ἄν οἱ διδάσκαλοι δὲν τύχουν τῆς ἴσης ἐκείνης μετ'αχειρίσεως μετὰ τῶν ἄλλων ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἀναγέννησιν τῆς Παιδείας μας εἶναι καταδικασμένη ἐκ τῶν προτέρων εἰς ἀποτυχίαν.

Φορεῖς τοῦ δημιουργικοῦ πνεύματος διὰ τὴν Παιδείαν εἶναι μόνον οἱ διδάσκαλοι. Διδάσκαλοι ὅμως ἐξουθενωμένοι οἰκονομικῶς, κατατρυγόμενοι ἀπὸ τὰ στοιχειώδη προβλήματα τῆς ζωῆς, εὐρισκόμενοι εἰς τὸ περιθώριον τῆς κρατικῆς μηχανῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀρθοῦν εἰς τὸ ὕψος τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τῶν καὶ νὰ ἀναπλάσσουν τὴν Παιδείαν.

Καὶ ἂν ἀκόμη ἥλλαζαν ριζικῶς οἱ ἰσχύοντες μέχρι σήμερον εἰς τὰ Σχολεῖα ὅροι ἀπὸ ἀπόψεως διδακτηρίων, ἐποπτικῶν μέσων προγραμμάτων κ.λ.π. καὶ παρέμενεν ἄλυτον τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τοῦ διδασκάλου οὐδόλως θὰ ἐβελτιοῦτο ἡ κατάστασις τῆς Παιδείας.

Διότι εἰς τί θὰ ἐχρησίμευεν ἓνα ὠραιότατον καὶ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως συγχρονισμένον διδακτήριον, ὅταν ὁ διδάσκαλος, ὅστις ἐπρόκειτο νὰ διδάξῃ ἐντὸς αὐτοῦ ἐσπερίτω διαθέσεις καὶ δυνάμεις διὰ νὰ ἀναλάβῃ ἓνα τοιοῦτον ἔργον; Ἀναμφισετήτως μετὰ τοῦ μετρίου διδακτηρίου καὶ τοῦ ἐνθουσιώδους διδασκάλου ἀσυγκρίτως μεγαλύτεραν ἀξίαν ἔχει ὁ διδάσκαλος.

Ὁ καλὸς διδάσκαλος δύναται νὰ ἀναπλη-

Τὰ δημοτιυά μας τραγούδια καὶ ἡ Ἑθνικὴ τους σημασία

ὑπὸ τοῦ Μετεκπαιδευομένου Διδασκάλου ΦΩΤΙΟΥ ΠΑΝ. ΝΤΟΓΚΑ

Βασικὸν Γνώρισμῶς ἑνὸς Λαοῦ εἶναι τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα τὸν, αἱ παραδόσεις τὸν, αἱ προλήψεις τὸν καὶ, διὰ τὴν ἑλληνικὴν φύλιν ἡ Λαογραφία, ἀποτελεῖ ἕνα θεμελιώδες καὶ ἰδιόμορφον Βιολογικὸν στοιχεῖον τῆς. Ἰδιαιτέρως θέσιν εἰς τὴν ἐξέτισιν τῶν προβλημάτων, μετὰ τὰ ὅποια ἀπασχολεῖται καὶ ἐρευνᾷ ἡ Λαογραφία μας, κατέχει τὸ Δημοτικὸν μας τραγούδι. Τοῦτο δὲν ἐκρίθη ἀπὸ γνωστοὺς λόγους ποιητικῆς καὶ μουσικότητος, ἀλλὰ συνετέθη ἀπὸ ἀνώνυμους τραγουδιστὰς τοῦ Λαοῦ μας καὶ μετεδόθη ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τὰ Δημοτικά μας τραγούδια ἐδημιουργήθησαν ἐπὶ τοῦ Λαοῦ μας. Ἰδίως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας καὶ ἀποτέλουν συνέχουαν τῆς Ἰστορικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου μας, ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι τῆς ἀτελείωτης ἐλευθερίας.

Μετὰ τὰ τραγούδια αὐτὰ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς, ἐκφράζει τὰ πηγαῖα τὸν συναισθήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν οἰκογενειακὴν, τὴν Κοινωνικὴν, τὴν Ἑθνικὴν τὸν ζωήν. Ἐκδηλώνει τὸν πόνον τὸν, τὴν λύπην τὸν, τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ζωήν καὶ τὸν πόλεμον. Ἐκφράζει τὴν παλληκαριὰ καὶ τὰ μεγαλουργήματα τῶν προγόνων μας καὶ θαυμάζει τὰ δεινὰ τοὺς, κατὰ τὴν ἀσπτερινὴν περίοδον τῆς δουλείας.

Εἶναι γνωστὸν καθὼς εἰς τὰς τοπικὰς διαλέκτους τοῦ Μοριά, τῆς Ρωμυλίας, τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, τῆς Ἡπείρου, τῶν Νησιῶν, τῆς Κρήτης τῆς Κύπρου καὶ δι' αὐτὸ εἶναι πηρὴ Ἑθνικὸν ἐνθουσιασμὸν. Τὰ Δημοτικά τραγούδια ἐκπηγάζουν μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ Λαοῦ μας. Εἶναι ἡ μεγάλη Κληρονομία τοῦ ἔθνους μας, ἡ ὁποία ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἐκθεσιὰς τὸ μεγαλεῖον τῆς λαϊκῆς Ψυχῆς. Ὅταν ἤχουν εἰς τὰ ὦτα μας αἱ πονεμένα στροφὰί τὸν, αἱ παθητικαὶ τὸν ἑμνοδία καὶ ἡ ζωγνῆτος μουσικότης τὸν, αἰσθανόμεθα νὰ ἀνίστουν μέσα μας αἱ πολυτάραχοι καὶ ἐνδοξαί σιγῆς τοῦ Ἑθνικοῦ μας Βίου.

Αἰσθήματα ὁπερηφανείας καὶ ἀναπερήφσεως ἀναδίδονται ἀπὸ τὴν ψυχὴν μας, διότι εἰμεθα ἀπόγονοι τοῦ ἡρωικοῦ αὐτοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἀγωνίστηκε εἰς αὐτὸν τὸν ἀπόδοτον «Βράχον» τῆς Ἐλευθερίας ἐναντίον τῶσων Βασιλέων ἐν μέσῳ τῶν αἰώνων.

Χαιρόμεθα διὰ τὸν τόπον μας καὶ τὰ φυσικά τὸν κάλλη, ὅταν ἀκούομεν τὰ δημοτικά μας τραγούδια, νὰ ὕμνων τὴν πανοραμικὴν Ἑλληνικὴν φύσιν, τὰ νησιά μας, τὸν γαλανὸν μας οὐρανόν, τὸν ἡλιόφωτον μας ἥλιον.

Μετὰ τὰ τραγούδια αὐτὰ τὰ ὅποια ἔπλασεν ἡ λαϊκὴ μουσα καὶ τὰ ἐμελοποίησαν ἀνώνυμοι Ἑθνικοὶ μελωδοί, ψάλλεται ὁ πόθος τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν, ἡ ἀφοσίωσις τὸν εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ

ἡ πίστις τὸν πρὸς τὰ Ἑλληνοχριστιανικά Ἱδεώδη. Μετὰ αὐτὰ ἐκδηλώνεται ἡ βαθύτατος ἐμνοή τοῦ Λαοῦ μας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα καὶ πρὸς τοὺς Ἑρώτας τοῦ ἔθνους μας. Περιτολεῖται ἀπὸ συγκίνησιν καὶ ἐνθουσιασμὸν ὁ Λαὸς μας ὅταν ἀκούῃ τοὺς ἀντισχεδίου ἐκείνους στίχους, οἱ ὁποῖοι πηγάζουν ἀπὸ τὴν Ἰστορίαν μας, εἴτε ὡς τραγούδι εἴτε συνοδεία λαϊκῶν ὁργάνων ὡς ἡ λύρα, τὸ Βιολί, τὸ λαγούτο, τὸ Κλαρίνο, ἡ φλογέρα. Ὁ Ἰωάννης Ἀποστολάκης γράφει διὰ τὰ Δημοτικά μας τραγούδια. «Ὅσες φορές διαβάσω ἢ ἀκούω δημοτικὸ τραγούδι, ξανάρχεται ἐμπρὸς μου ὁ παιδικὸς μου Κόσμος!». Ὁ Γκαίτε λέγει, «Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς τραγουδοῦν ἐλεύθερα τὸ Δημοτικὸν τοῦ τραγούδι σὺν τῷ πονεῖ ἐπάνω στὸ γλαδί, χωρὶς νὰ περιμένῃ καμμιὰ ἀνταμοιβή, παρὰ μόνο τὸ ἴδιον τοῦ τραγούδι!». Ὁ δὲ Φωριέλ εἰς ἕνα σημεῖον τοῦ σχετικοῦ Βιβλίου τὸν γράφει: «Ὅτι ἔλεγε κανεὶς ἀκούων τὰ Δημοτικά Ἑλληνικά τραγούδια, ὅτι σκοπίμως ἐστιχογράφησαν διὰ νὰ κἀλλόνται εἰς τὰ ὄρη καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνονται ἢ νὰ παραινέωνται κατὰ τὸν πλέον ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ λαμπρὸν τρόπον, ἀπὸ τὴν ἡχὴ τῶν ὁργάνων!»,

Τὰ τραγούδια αὐτὰ τῆς λεβεντιάς καὶ τοῦ θρύλου εἶναι «Χειμῶροι ἀφροισμένοι πηγάζοντες οὐκ ἀπὸ χεῖλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἀπὸ Βράχων τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Οἴτης. Μέσα εἰς αὐτὰ καθρεπτίζεται τὸ συναισθηματὶ ἡ παρὰδοσις, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους» γράφει ὁ Ν. Πολίτης.

Τὸ πνεῦμα τῶν τραγουδιῶν αὐτῶν ἐκκινᾷ ἀπὸ τὸ Ὀμηρικὸν ἔπος, γίνεται ἐλεγεία καὶ θούριον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Κλασσικῆς Ἑλλάδος καὶ σημεῖον ἀνθίσαν κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ὅταν τὰ καλύτερα Παλληκαρία ἀπὸ ἀξιομακιστῶν καὶ στρατιώταις ἐστέλλοντο εἰς τὰς παρρησιαστικὰς φρουράς διὰ νὰ φυλάξουν τὰ σύνορα τῆς Μεγάλῃς μας Πατρίδος.

Ὁ λαὸς τότε ἐτραγουδοῦσε τὰ ἡρωικά τῶν Κατορθώματα καὶ μετὰ τὴν ἡρώδη χροῖματα περιέγραψε τὴν νοσταλγίαν τὸν, διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν παλληκαριῶν.

«Κωνσταντῖνος ὁ μικρὸς καὶ Ἀλέξης ἀντρεωμένος καὶ τὸ μικρὸν βλαχόπουλο ὁ κατ'οπολιεμίτης Ἀντίμα τῶν καὶ πίνοντες καὶ γλῆζουθενταῖον καὶ ἀντίμα ἔχοντες τοὺς μαύρους τοὺς στὸν πλάτανον δεμένους.

Τοῦ Κώστα τιμῶσι τὰ σίδερα τ' Ἀλέξη τὰ λιθάκια, καὶ τοῦ μικροῦ βλαχόπουλου τὰ δένδρα ξεριζώνεται...»

Τὰ τραγούδια αὐτὰ τὰ θαυμαζόμενα διὰ τὰς ἀδράς πεισματικὰς τῶν ὀνομάζοντο Ἀκροτικά.

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκικῆς σκλαβιάς τὰ δημοτικά τραγούδια ἔμειναν ὁ μηχανισμὸς καὶ τὸ σκλαβωμένον ἔθνος. Μετὰ αὐτὰ ἐξέσκησε ὁ Ρῆ-

γας Φερραϊός την φυλήν, να ανέβη εις τὰ βουνά διὰ νὰ ζήση «Κιῶλίτσα μιὰς ὁρας ἐλευθέρη ζωή...».

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τὸ λαϊκὸ Δημοτικὸ τραγούδι, ἦτο τὸ γλυκὺ σάλτισμα τὸ ὁποῖον ἐνεθουσίαζε, ὁ ἴσως ὁ ὁποῖος μετανοήσας πᾶς ψυχὴς εἰς τὸ ὑψηλὸν νόημα τῆς ἀνταρτηρώσεως. Οἱ Τούρκοι ὅταν ἤκουον τραγούδι, εἶπαν: «Ἀζούγεται τραγούδι, Γιουνάνοι ἔρχονται».

Μὲ τὴν ἀπλὴν, τὴν ἀνόθευτον καὶ τὴν διαυγαστὴν ταύτην δημοτικὴν ποιήσιν, τὸ σκλαβωμένο ἔθνος μας, ἐθάρρηνε τὸν μαρτυρικὸν θάνατον πομαίων τῆς Ἐλευθερίας μας, ὡς τοῦ θρυλικοῦ Κατακτινῶν.

«Ἐχετε γειά γηρία βουνά καὶ δημοσεφές βουνούλες
κι' ἐσεῖς Τζουμέρκα κι' Ἀγραφα πᾶληκαριῶν λημέ-
ρια,

ἂν ἦτε τὴν γενναῖα μου, ἂν ἦτε καὶ τὸν γυνὴ μου
εἰπέτε πῶς μὲ ἔπαισαν μὲ προδοσιὰ κι' ἀπάτη
Ἀρρωστημένο μ' ἤρπανε, ξαριμάτωτο στὸ στρώμα».

Ἡ πιρὴ τότε σκλαβιά καὶ τὰ σκληρὰ βάσανα τῆς
ζωῆς, ὁ θάνατος προσφύλων προσώπων συνετέλεσαν
ὥστε νὰ πλεχθοῦν τὰ μοιρολόγια τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ
ποῦ μὲ τὸν ὀμηρικὸν ποταμὸν τοῦ λαϊκοῦ πόνου, ζάμ-
νουν καὶ τὶς πέτρες νὰ ριγίσουν.

«Ποῦ νὰ θαλθῶν τὰ δάκρυά μου γιὰ τὸν ξεχωρισμὸ
σου;

Ἄν πέσουνε στὴ μαύρη γῆ, χορταί δὲν φυτρώνει.

Ἄν πέσουνε στὸν ποταμὸ, ὁ ποταμὸς θὰ σπύρει.

Ἄν πέσουνε στὴ θάλασσα πνίγονται τὰ ζαράβια,

Κι' ἂν τὰ σφαλίσω στὴν καρδιά γυήγορα σ' ἀντα-
μῶνω!!!».

Ὁ μεγαλύτερος ὁμῶς πόνος τοῦ σκλάβου Ἑλλήνος
ἦτο ὁ πόνος τῆς Ἐλευθερίας. Ἀδούλωτοι ἦνθα ἔπαι-
ναν τὸ καριόφι καὶ ἀνέβαιναν εἰς τὰ βουνά. Ἡ πλε-
φτουριά ἦτο τὸ καμάρι καὶ ἡ ἐλπίδα τοῦ σκλάβου ρα-
γιά. Τὰ κατορθώματά τῆς τὰ ἔφαλε μὲ αὐτὰ τὰ Δημο-
τικὰ τραγούδια, εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι ζωγραφισμένη ἡ
Ἐθνικὴ ἐπισημάνει.

«Λάμπουν τὰ χιόνια στὰ βουνά, λάμπουν καὶ στὰ λαγ-
κάδια,

Λάμπουν καὶ τὰ ἀλκυονίδες σπαθιά τῶν Κολοκοτρω-
ναίων,

Πῶχουν τ' ἀσῆμα τὰ ποτὰ τὶς ἀσημένιες Πύλες

Τὶς πέντε ἀράδες τὰ κομπιά, τὶς ἔξι τὰ τσιπριζιά,

Ὅπου δὲν καταδέχονται τὴν γῆ, νὰ τὴν πατήσουν.

Καβάλλα τρώνε τὸ γραμὶ, καβάλλα πολεμᾶνε

Καβάλλα πᾶν στὴν Ἐκκλησιά, Καβάλλα προσκυνᾶνε.

Καβάλλα παίρνουν ἀντίδομα ἀπ' τοῦ παπᾶ τὸ χέρι».

Ὁ χώρος τῆς μελέτης αὐτῆς ἴσως δὲν ἐπιτρέπει
ἀνθολόγησιν καὶ ἄλλων Δημοτικῶν μας τραγουδιῶν,
τὰ ὁποῖα ἀκτινοβολοῦν συγκίνησιν, ἐθνικὸν παλμόν καὶ
ἀγωνιστικὴν διάθεσιν καὶ τὰ ὁποῖα διακρίνονται διὰ

τὴν διαύγειάν των, τὴν ἐπιγραμματικὴν των συντο-
μίαν, τὴν πλαστικὴν τὸν δύναμιν, τὸ αἰσθημα τῆς λα-
τρείας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φύσιν, τὴν ἀγάπην πρὸς
τὴν ζωὴν, τὸ γαλήνιον ἀντίκτυμμα τοῦ θανάτου, τὸν
πόνον τὴν ἐγκαρτέησιν καὶ τὴν ἐλπίδα, τὴν φλογε-
ρὰν ἀγάπην πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν.

Τὰ Δημοτικά μας τραγούδια κατέχουν ὑπέρροχον
θέσιν εἰς τὸ πνευματικὸν κεντράριον τοῦ Ἑλληνικοῦ
ἔθνους.

Εἰς τὸ Δημοτικὸ τραγούδι, ἐγκλείεται ὅλον τὸ βά-
θος, τὸ πλάτος, ἡ σημασία, ἡ ὁμορφία καὶ ἡ ἔκφρασις
τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Μία Γαλλὴ διανοουμένη ἔγραφε: «Λέν συνήντησα
ποθεννὰ ἄλλου, λαὸν νὰ τραγουδᾷ τὴν Ἱστορίαν του
τόσο ζωντανά. Μοῦ φέρνεται εἰς τὴν φαντασίαν τὰς θαυ-
μασιὰς ἡρωϊκῆς μορφῆς τοῦ Σουλίου. Μὲ τὰ τραγού-
δια σας, Ἑλλήνες, ἀνανεώνετε τὴν φυλὴν σας. Εἰσθε
ἕνας θιμωμένος λαός!!!».

Εἰς σύγχρονον διατρεπὴς Ἑλλήν Ἀκαδημαϊκὸς
λέγει διὰ τὸ Δημοτικὸ μας τραγούδι: «Οἱ πόνοι καὶ
οἱ χαρὲς τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς ἀπόσταξαν τὸ πανευ-
διαστο ἐξείν οὐδόσταμα ποῦ καλεῖται δημοτικὸ τρα-
γούδι. Οὐδενὸς ἄλλου λαοῦ τὰ δημιουργήματα δὲν ἡμ-
ποροῦν νὰ συγκριθοῦν μαζί του».

Μποροῦμε νὰ ἔχουμε τὴν πρὸ δίκαιη ἐθνικὴ ὑπε-
ρφάνεια καὶ τὴν πρὸ σταθερὴν φυλετικὴν αὐτοπεποι-
θισιν.

Ἀγραφο, φτερουγιστό, ἄπιαστο, ἀνυπόταχτο τὸ
Δημοτικὸ μας τραγούδι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς σκλαβι-
ᾶς, ἔγινε τῆς Ἐθνικῆς μας ἀγωγῆς ἡ Καινὴ Διαθήκη.
Ἐπλάσε τὴν Ἑλληνικὴν λεβεντιά!».

Τρίστη λοιπὸν εἶναι ἡ ἐθνικὴ σημασία τῶν Δη-
μοτικῶν μας τραγουδιῶν.

Ἡ πλέον φωτεινὴ μορφή τῆς Ἑλληνικῆς παραδό-
σεως εἶναι τὰ τραγούδια μας αὐτὰ τὰ ὁποῖα κρατοῦν
ἁσθεστον τὴν φλόγα τῆς ἀγάτης πρὸς ὅτι εἶναι ΕΛ-
ΛΑΔΑ.

Ἀς στραφῶμεν περισσύτερον πρὸς τὰ Δημοτικά
μας τραγούδια, πρὸς τὴν μεγάλην αὐτὴν πατρογονι-
κὴν Κληρονομίαν ἀντιλοῦντες Ἐθνικὴν πίστιν, φυλε-
τικὴν δύναμιν καὶ Ἑλληνογέννητον πνευματικὸν φῶς.

Ἡμεῖς οἱ Διδάσκαλοι, οἱ διαπαιστωμένοι ἀγῶν ψυχῶν,
οἱ διακινῶνται τῶν Μεγάλων ἰδεῶν τοῦ ἔθνους, οἱ
βαθύτατοι στοχασταὶ καὶ λάτραι τοῦ Ἑλληνοχριστια-
νικοῦ πνεύματος, ἄς μελετήσωμεν βαθύτατα τὴν Δη-
μοτικὴν μας ποιήσιν. Ἡ ἐνεργητικὴ, ἐπίδρασις τῆς
ἐπὶ τῆς μαθητευομένης νεότητος εἶναι πολὺ μεγάλη.

Τὸ Δημοτικὸ τραγούδι διαπλάττει καὶ ἀναμορφώ-
ναι τὴν νέαν γενεάν ἀπὸ παιδαγωγικῆς, διδακτικῆς καὶ
Ψυχολογικῆς ἀπόψεως.

Ἀς καταστῶμεν συλλέκται, ἀνθολόγοι καὶ βαθυ-
στόχαστοι μελετηταὶ τῆς Δημοτικῆς μας ποιήσεως, τῆς
ὁποίας ὁ γλυκύτερος ἦχος, τὸ ἀπρὸςποίητον καὶ τὸ
ὀλοκαύσαν μέτρον, ἐκπηγάζουν μέσα ἀπὸ τὴν αἰώνιαν
νέαν καὶ ὡραίαν Ἑλληνικὴν μας Πατριδα.

Φώτιος Παν. Ντόγκας.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

«ΠΟΙΚΙΛΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ»

Του κ. Π. ΓΑΛΙΩΤΟΥ (Επιθ) του Σχολείου

Τὰ «Ποικίλα καὶ Διαφορὰ» τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ κ. Π. Γαλιώτου, πού ἐξέδωκεν ὁ Ἐκδοτ. Οἶκος Ι. Κυμπανῆ, εἶναι ἓνα βιβλίον μέ συναίσθημα καὶ ὑποκειμενισμόν. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη ἀντρέπει θαρρῶς καὶ στὴ πρὸ αὐστηρὴ κριτικὴ.

Πάντα πόνο καὶ δακρὺν συναντᾷς στὰ «Ποικίλα καὶ διαφορὰ». Πόνος γιὰ ὅσα βλέπει στραβά κα' ἀνίσταται ὁ συγγραφεὺς καὶ δακρὺν σάν ἐξυλισμὸν ἀπὸ τὴν εὐθύνῃ πού δυνάτον νῆχη, ἀνάμεσα στὰ κοινωνικὰ σύνολα, σάν ἄνωτερος εκπαιδευτικὸς λειτουργός. Διότι φαίνεται πὺς εἶναι δάσκαλος κα' ἐπιθεωρητὴς μεγάλῃς εὐθύνης ὁ κ. Γαλιώτης. Καὶ ἀνθρώπος ἀρχῶν μέ σταθερὴ κατεῦθυνσι πρὸς τίς αἰώνιες κα' ἀνυπόληπτες ἠθικὰς ἀξίες. Βιώματά του εἶναι οἱ γονεῖς του, τ' ἀδελφία του, ἡ οἰκογένειά του, τὸ ἔργο του, οἱ μαθηταὶ του κα' οἱ διδάσκαλοι τῶν σχολείων πού ἐπιθεωρεῖ, οἱ φτωχοὶ κα' οἱ ὑπὸ ἀνθρώπων τοῦ θοῦνοῦ καὶ τοῦ κάμπου. Ἀναζητῶντας, στὰ γραμμένα του, τὴν αἰλουσιτικὴν του προσαρμογὴν, ἡμπορῶ νὰ πῶ πὺς τὴν βροῖσκω στὴν ἐπιθυμία του νὰ ἐξυπηρετῇ πρὸ πολλῶν, τὸ κοινωνικὸν ἰδανικόν γιὰτί σ' ὅλους τοὺς παιδαγωγικοὺς ἀκροβατισμοὺς τῶν διηγήσεών του ἀφήνει νὰ διαφαίνεται μιὰ κοινωνικοπαιδαγωγικὴ ἀπόκλισις. Γι' αὐτὸ τὸ βιβλίον του πρέπει νὰ τὸ διαβάσουν ὅχι μόνον οἱ δάσκαλοι ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς. Μόνον πὺς

πρὸ πολλῶν θὰ τοῦ ταίριαζεν ὁ τίτλος «Ὅλα διδάσκουν» γιὰ νὰ τραβῇ πρὸ πολλῶν τὸν διδασκόφιλον καὶ γιὰτί πραγματικὰ καὶ τὰ 17 διηγήματά του διδάσκουν καὶ ἐξασφαλίζουν, κατὰ κάποιον τρόπο συνοχήν, ἀν καὶ τὸ βιβλίον δὲν εἶναι συνεχοῦς ὅλης. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι διαβάζοντας τὸ ἓνα, πὺς νὰ διαβάσῃς μέ τὴν ἰδίαν ἢ καὶ καλύτερην ὁρεξὶ καὶ τὸ ἄλλο καὶ τὸ διάβασμά του γίνεται ὡς τὸ τέλος πολλοῦ εὐχάριστο.

Τὰ εἶπα διηγήματα. Καλύτερα νὰ τὰ ἔλεγα «χρονολογικὰ ἡμετήρια» γιὰτί ὅλα εἶναι πραγματικὰ γεγονότα μέ σύντομη διήγησιν, ἔντονη καὶ μικροπερίοδη, χωρίς φανταστικὰ στοιχεῖα πού θάδιναν σπινθηρώδη καὶ διηγηματικώτερη πλοκήν στὸ λόγο. Γιὰτί τὸ βιβλίον αὐτὸ νομίζω πὺς δὲν φιλοδοξεῖ λογοτεχνικὰς δάφνες. Οἱ περισσότερες διηγήσεις του εἶναι ἐντυπώσεις διασπαρτες μέσα στὸ χρόνον. Τὸ λάθος τοῦ συγγραφέα εἶναι πού δὲν τίς ἐβαλε σὲ χρονολογικὴ σειρά, γιὰ νὰ μπορῇ ὁ ἀναγνώστης νὰ σχηματίσῃ ἐξελικτικὰ τὴν πνευματικὴν φυσιογνωμίαν του. Καλύτερα θὰ ἦταν ἐπίσης νὰ γραφόταν ὅλες αἱ διηγήσεις στὸν τίτλόν τῶν «Ἐγὼ κα' ἓνα μνημὸν κα' καὶ τοῦ «Ὁ φίλος μου ὁ Σαραντής» καὶ νὰ παραλείπονταν ἐκεῖνες οἱ κωχερὲς παιδαγωγικὰς καὶ ἔθνικιστικὰς διηγήσεις. Γιὰτί αὐτὲς οἱ διὸ περιέχουν καὶ πατρίδα καὶ ἔθνος καὶ ἀγοιγὴ καὶ κοινωνία, ὥστε νὰ μὴ σοῦ ἐπιτρέπουν νὰ τίς χαρακτηρίσῃς μονόπλευρα. Φαίνεται πὺς γιὰ τέτοιες διηγήσεις ἔχει ἀρκετὰς ἱκανότητες ὁ ἀξιότιμος κ. Γαλιώτης, καὶ τοῦτο εἶναι πολὺ εὐχάριστο καὶ ὠφέλιμον γιὰ ὅλους μας καὶ γενικώτερον γιὰ τὰ «Γράμματα».

Γ. Γεωργίου

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 27)

ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

ὅλοι συναντηθοῦν μέ τοὺς γονεῖς τοῦ μαθητοῦ.

Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν δίδονται ἐρωτηματολόγια πρὸς τοὺς τελειοφοίτους διὰ τῶν ὁποίων ἐξακριβώνονται τὰ διαφέροντά των, οἱ ἱκανότητές καὶ δεξιότητές των. Οἱ ἴδιοι μελετοῦν εἰδικὰ ἔντυπα μέ πληροφορίας σχετικὰς μέ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα. Γίνονται εἰς αὐτοὺς γνωστὰ τὰ ἐπαγγέλματα τῆς περιοχῆς. Ὁ μαθητὴς γράφει ἔκθεσιν περὶ τοῦ ἐπαγγέλματος πού προτιμᾷ. Γίνονται ἐπισκέψεις εἰς ἐργοστάσια κλπ. ἐπιχειρήσεις καὶ ὁ σχ. σύμβουλος ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μέ τοὺς ἐργοδοτὰς τῆς περιοχῆς καὶ φροντίζει ὅπως οἱ νέοι τοποθετηθοῦν εἰς τὰ κατάλληλα τμήματα ἢ ἐργασίας. Ἐδῶ τὸ ἔργον τοῦ σχ. προσανατολισμοῦ εἶναι παρεμφερές πρὸς τὸ τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ εἰς τὸ ὁποῖον ἔρχεται νὰ βοηθήσῃ.

Ἀφοῦ οἱ νέοι τοποθετηθοῦν εἰς ἐργασίας ὁ σχ. προσανατολισμὸς μετὰ ἀπὸ καιρὸν ἐρευνᾷ διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ ἐάν οἱ ἐργοδοταὶ εἶναι ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸν ὑπάλληλον ἢ ἐργάτην των καὶ ἐάν ὁ ἐργάτης ἢ ὑπάλληλος ἐκ μέτρων τῶν ἐργοδοτῶν των.

Αὐτὸ εἶναι ἐν ὀλίγοις τὸ ἔργον τοῦ σχ. προσανατολισμοῦ ὃ ὁποῖος βοηθᾷ τὸν μαθη-

τὴν νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὸ σχολικὸν περιβάλλον εἰδικῶς καὶ γενικῶς τὸν προπαρασκευάζει διὰ τὴν ζωὴν, ἀφοῦ τὸν βοηθᾷ νὰ ἐκλέξῃ τὸν τύπον τοῦ σχολείου πού τοῦ ἀρμόζει καὶ τὸ ἐπάγγελμα ἢ τίς σπουδὰς πού εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τὴν ἀτομικότητά του.

Ἀθῆναι τῇ 12-4-1964

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 18)

ΠΡΕΠΕΙ Ν' ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

μεῖς νὰ διατάσῃς νὰ τὸν κάμῃς ἱκανόν, μέ τὴν ἀγωγήν, νὰ χρησιμοποιῇ τὴν νόμιμην τὴν θεσμοθετημένην ἐλευθερίαν, πού πραγματικὰ κατέχει.

Τὰ μέσα γιὰ νὰ τὸν κάμῃς εἶναι στὰ χέρια σου καὶ οἱ λόγοι γι' αὐτὸ εἶναι πολὺ πιεστικοί».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ

Ἐπιθεωρητὴς Δημ. Σχολ. Ε' Περ. Θεσ/νίκης.

Ἡ τσερούσα διάλεξις ἔλαβε χώραν τὴν 23-2-1964 εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Θεσσαλονίκης, ὡς πρώτη τῆς σειράς τῶν διαλέξεων, τὰς ὁποίας ὀργάνωσε ὁ Σύλλογος Ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν τῆς Ε' Ἐκπαιδευτικῆς Περιφέρειας Θεσσαλονίκης, διὰ τὸ ἔτος 1964.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΛΕΙΑ

Και πορεία διδασκαλίας του μαθήματος της Αριθμητικής εις τας ανωτέρας τάξεις του Δημοτικού Σχολείου

ΧΡΗΣΤΟΥ Ι. ΤΣΑΚΩΝΑ
Διδασκάλου Ν. Μανολάδος

«Τί ἄν οὖν εἴη, ὦ Γλαύκων, μάθημα ψυχῆς ὁλοκὴν ἀπὸ τοῦ γιγνομένου ἐπὶ τὸ ὄν». (Ποῖον, λοιπόν, ἀγαπᾷτε Γλαύκων θάνατον τὸ μάθημα ποῦ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ σύρῃ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν γένεσιν εἰς τὸ ὄν, τοῦ-έστιν τὴν ἀλήθειαν, τὴν οὐσίαν).

Τὸ πρόβλημα λίαν σοδαρόν. Δυσκολώτατον δέ, διότι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν διερευνᾶται ἡ ἐξέυρεσις μαθήματος πρὸς διαμόρφωσιν φιλοσόφων. Τοιοῦτους θέλει ὁ Πλάτων τοὺς Κυδερνήτας. Ἀκριδῶς, διότι τούτων μόνον ἡ ζωὴ εἶναι ἀγαθὴ καὶ ἔμψρων.

Ποῖον μάθημα, λοιπόν, ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ποικιλοτρόπως, ἀνελλιπῶς καὶ σταθερῶς. Ἦτοι ἔχει τὴν μεγίστην Παιδαγωγικὴν ἀξίαν.

Διὰ διαλογικῆς διερευνήσεως εὐρίσκει, πῶς εἶναι ἐκεῖνον «ὃ πᾶσαι προσχρῶνται τέχναι τε καὶ διάνοιαι καὶ ἐπιστήμαι, ὃ καὶ παντὶ ἐν πρώτοις ἀνάγκην μανθάνειν». Δηλαδή «Τὸ ἐν καὶ τὰ δύο καὶ τὰ τρία, διαγιγνώσκειν». Ὁ ἀριθμὸς καὶ ὁ λογισμὸς, λοιπόν. Ὁ ἀριθμὸς ὡς ποσότης, μέγεθος, πλῆθος, πρὸς κατανόησιν, ἀπαιτεῖ τὴν συμμετοχὴν τῆς διανοίας, τοῦ λογισμοῦ.

Ἡ ἀριθμητικὴ κατὰ Πλάτωνα εἶναι τὸ πρῶτον μάθημα ποῦ προκαλεῖ τὴν διάνοιαν. Διὰ τοῦτο συνιστᾷ τὴν ὑποχρεωτικὴν σπουδὴν ταύτην. Πάντες ἐξ αὐτῆς ὠφελοῦνται. «Οἱ τε φύσει Λογιστικοὶ εἰς πάντα τὰ μαθήματα ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὀρεῖται φύονται, οἱ τε ὀραδαῖς, ἂν ἐν τούτῳ παιδευθῶσι καὶ γυμνάσωνται κἂν μηδὲν ἄλλο ὠφελήθωσιν, ὅμως εἰς γε τὸ ὀξύτεροι αὐτοὶ αὐτῶν γίγνεσθαι πάντας ἐπιδιδόσκειν».

Ὁ δὲ Hume διὰ τὸ αὐτὸ μάθημα ἔλεγε τὸ τοιμηρόν τοῦτο «εἰς τὸ πῦρ πᾶν ὅτι δὲν ἀποτελεῖ ἡ Μαθηματικὰ Πορίσματα ἢ Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν γεγονότων καὶ τῆς Πραγματικότητος».

Τέλος ὁ Valery ἐτόνισεν, «πῶς θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν ὅλοι αἱ συνδιαλέξεις, ὅλοι αἱ συνομιλίες τῶν ἀνθρώπων θὰ γίνωνται εἰς τὴν Μαθηματικὴν γλῶσσαν. Θὰ λέγουν «καλημέρα» μὲ ἓνα Ἀλγεβρικὸν τύπον». Καὶ προχωρῶν τονίζει, πῶς ἡ ἀριθμητικὴ εἶναι ἡ πλέον ἀπαραίτητος γιὰ τὸν ἀνθρώπινον δόξον Ἐπιστήμη, πηγὴ μονήμων καὶ ἀσφαλῶν γνώσεων.

Κατόπιν τῶν ὡς ἄνω πληροφοριῶν τῆς Πλατωνικῆς αὐθεντίας, τῶν Hume καὶ Valery τί δύναται νὰ προσθέσῃ τις. Τὸ μόνον ποῦ δύναται νὰ πράξῃ εἶναι νὰ προσδῇ εἰς μερικὴν ἀνάγνωσιν τούτων. Τοῦτο θὰ τοιμηρῶμεν πρὸς διαπίστωσιν τῆς πολλαπλῆς Παιδαγωγικῆς ἀξίας τῆς ἀριθμητικῆς.

Ἡ ἀντιμετώπισις τῶν πάσης φύσεως ἀναγκῶν τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ λογαρίθμου καὶ ἀριθμῶν παρὰ παντὶ ἀνθρώπῳ. Ἀνθρώπος ἀναγκάστως διαδίδει Ἀνευ ἀριθμῆσεως, ὅχι Ἀντὶ σχέσεως τοῦ μετὰ

τῶν συνανθρώπων ἐπιβάλλει ἐπίλυσιν προβλημάτων, ὡς εἶναι τὰ τῆς ἀγοραπωλησίας, ἡ μέτρησις καὶ ὁ καθορισμὸς τοῦ Χρόνου, ἡ ὀρθὴ ἐκτίμησις τῶν ἀποστάσεων, ἡ Χρονικὴ καλλιέργεια, ἡ ποσοτικὴ χρῆσις.

Πάντα ταῦτα ἀποτελοῦν τὴν πρώτην Παιδαγωγικὴν ἀξίαν τῆς ἀριθμητικῆς. Πρόκειται περὶ τῆς Πρακτικῆς ἢ ἄλλως ὀλικῆς ἀξίας.

Ἰδιαιτέρως δὲ ἡ ἀριθμητικὴ χωρεῖ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐξέλιξιν τῶν τριῶν ἐκφάνσεων τῆς ψυχῆς, τοῦτέστι τῶν τριῶν σπουδαιότερων ψυχικῶν λειτουργιῶν τῆς Νοήσεως, τῆς Βουλῆσεως καὶ τοῦ Συναισθήματος. Τὰ μέγιστα συμβάλλει καὶ εἰς τὴν σφρηλάτησιν τοῦ χαρακτήρος.

Ἄς θεωρήσωμεν πρῶτον τὴν Νόησιν.

Ταύτης ἐκλεπτύνει καὶ καθιστᾷ εὐστροφον τὴν ἀντίληψιν. Ὁ μαθητὴς σχηματίζει μίαν - Α - ἀντίληψιν περὶ τῶν ἀριθμῶν, μίαν σκέψιν περὶ τοῦ προβλήματος. Καθορίζει τρόπους ἐνεργείας εἰς τὰς προβαλλομένας ἀριθμητικὰς ἀπορίας. Μετὰ ταῦτα καλεῖται καὶ συγκρίνει τὴν ἰδικὴν του σκέψιν, ἀντίληψιν μετὰ τῶν τοιούτων τῶν συμμαθητῶν του. Οὕτω πλουτίζει καὶ καλλιεργεῖ τὴν ἀντιληπτικὴν του ἰκανότητα.

Ἀσχεῖ εἰς ἀφάνταστον σημεῖον τὴν μνήμην.

Ὡς γνωστὸν ἔχομεν δύο εἴδη ἀριθμῆσεων. Τὴν ἀπὸ μνήμης καὶ τὴν γραπτὴν ἀρίθμησην. Εἰς τὴν ἀπὸ μνήμης ἀρίθμησην τὰ μάλιστα ἐνισχύεται ἡ μνήμη. Φανταζόμεθα τὸν μικρὸν ποῦ λογαριάζει $15+13=10+10+5+3=28$. Ἡ $50-18=50-10-8=32$. Εἰς δὲ τὴν γραπτὴν ἀρίθμησην ὑποχρεοῦται νὰ ἀπομνημονεύῃ τὸ πρόβλημα, τὴν πλοκὴν τούτου. τοὺς ἀριθμοὺς, νὰ ἀναπλάτῃ προηγουμένας σχέσεις καὶ πράξεις προβλημάτων, ν' ἀπομνημονεύῃ τὸν Πυθαγόρειον πίνακα, τύπους, κανόνες, νὰ διατηρῇ ἕσασιν τούτους, νὰ ἐντυπώνῃ νέας ἀριθμητικὰς ἐννοίας καὶ πράξεις. Δι' ὅλων τούτων ἡ ἀριθμητικὴ καθίσταται ἡ σπουδαιότερα τροφὸς τῆς μνήμης.

Κατ' ἀρίστον τρόπον ὑπηρετεῖ τὴν φαντασίαν, προβαλλομένου τοῦ προβλήματος ὁ μαθητὴς εἰκάζει σχέδια ἐνεργείας καὶ λύσεις. Πολλάκις ἀναιρεῖ ταῦτα ὡς μὴ κατάλληλα καὶ μηχανεύεται φαντασιούμενος ἄλλα. Οὕτω ἐπιστρατεύεται καὶ ὀξύνεται ἡ φαντασία. Καθίσταται πλέον ἡ δημιουργικὴ, παραγωγικὴ εἰς ἀπαντα τὰ εἴδη τῆς τὴν πρόσθεσιν, ἀφάρισιν καὶ σύνθεσιν.

Ἐνισχύει καὶ τονώνει τὴν προσοχὴν. Ὁ Μαθητὴς εἰς τὴν λύσιν τῶν ἀριθμητικῶν ἀποριῶν ὑποχρεοῦται νὰ συγκεντρώσῃ τὴν προσοχὴν του ἀκεραίαν εἰς τὴν ἀριθμητικὴν του ἀπορίαν. Ὀλόκληρον τὸ φωτεινὸν πεδίον τῆς συνειδήσεώς του... καταυγάζεται ἀπὸ τὴν προσθεμένην ἀριθμητικὴν ἀιχμάντιαν. Ἐκουσίως καὶ εἰς ὀφθαλμὸν ἐντασιν προσκολλᾶται ἡ προσοχὴ ἐπὶ

του προβλήματος ή της άσκήσεως ή της έννοιας του αριθμού. Άπλη και άπειροελαχίστου χρόνου διάσπασις ταύτης έχει ως επακόλουθον την πλάνην. Ούτως έθίζεται ο Μαθητής εις έκουσίαν και διαρκή προσήλωσιν επί του αὐτοῦ αντικειμένου.

Άφυπνίζει τὸ ένδοιαφέρον. Είλημμένα τὰ αριθμητικὰ προβλήματα εκ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ περιέχοντος τοῦ Μαθητοῦ, ὁμιλοῦν θαυότατα εις τὴν ψυχὴν του καὶ άφυπνίζουν τὸ ένδοιαφέρον του. Άφυπνισθὲν πλέον ὁδηγεῖται πρὸς τὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς τοῦ ἰδίου Μαθητοῦ εξέλιξεως.

Άναπτύσσει τὴν κριτικὴν Ικανότητα τοῦ τροφίμου. Καλεῖται ὁ Μαθητής νὰ κρίνῃ τὴν συμπερούσαν πρᾶξιν, νὰ κρίνῃ τὴν ἀσφαλεστέραν καὶ συντομωτέραν λύσιν. Καταστρώνει σχέδια καὶ προδίνει εις ἐπιλογὴν τοῦ καλλιτέρου. Έξευρίσκει συμπερούσας ἐνεργείας. Οὕτως ἀναπτύσσεται ἡ κρίσις τοῦ Μαθητοῦ.

Καλλιεργεῖ τὸν ἐπαγωγικὸν καὶ παραγωγικὸν συλλογισμόν. Έκ τῶν πολλῶν παραδειγμάτων ἐξάγεται ὁ κανὼν Π.Χ. Τὸ - 1 - κιλὸ σιτάρι ἔχει τρεῖς δραχμάς. Τὰ 10 κιλὰ πόσο ἔχουν; Τὸ - 1 - μέτρον ὕφασματος ἔχει 12 δραχμάς. Τὰ - 8 - μέτρα πόσο ἔχουν; Καὶ εις τὴν πρώτην καὶ εις τὴν δευτέραν περιπτώσιν γνωρίζομεν τὴν τιμὴν τῆς μιᾶς μονάδος καὶ ζητοῦμεν νὰ εὗρωμεν τὴν τιμὴν τῶν πολλῶν μονάδων. Κάμνομεν πολλαπλασιασμοῦν. Άρα καὶ εις ἐκάστην ἄλλην παρομοίαν περιπτώσιν κάμνομεν πολ.)ισμόν. Οὕτως ἐθίζεται ὁ τρώφιμος νὰ προβαίνει εκ τῶν παραδειγμάτων εις τοὺς κανόνας, εκ τῶν φαινομένων εις τοὺς Νόμους καὶ νὰ ἐργάζεται ἐπαγωγικῶς. Κυρίως ὅσον χρόνον θὰ ἀνελλίσσεται ψυχικοπνευματικῶς.

Οὐδόλως ὑστερεῖ εις τὴν δημιουργίαν τῶν έννοιῶν. Αἱ ποσοτικαὶ έννοιαι εἶναι προῖον τῆς ἀριθμητικῆς.

Γενικῶς τὸ μάθημα τῆς ἀριθμητικῆς προάγει τὴν νόησιν, δίδει κατὰ τὸν Δημ. Λάμπαν «Ὁ σχηματισμὸς τῶν έννοιῶν τῶν ἀριθμῶν, ἡ μετὰ λόγου σύνδεσις των, ἡ ἐξαγωγή καὶ ἐφαρμογὴ τῶν σχετικῶν ἀριθμητικῶν κανόνων εἶναι καθαρὰ νοητικαὶ ἐργασίαι. Άναγκαστικὰ σχεδὸν προϊόντα κρίσεων καὶ συλλογισμῶν».

Τώρα ἂς ἴδωμεν τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀριθμητικῆς ἐπὶ τῆς βουλήσεως.

Προβαλλόμενον τοῦ προβλήματος ὁ Μαθητής μεριμνᾷ διὰ τὴν λύσιν του. Άποτυγχάνων ἐπιμένει καὶ μηχανεύεται ἕτερον τρόπον, προσπαθεῖ, ἐμμένει καὶ ὑπομένει πρὸς ἐπίτευξιν καὶ ἀποπεράτωσιν τοῦ σκοποῦ του. Έλέγχει τὰς σκέψεις του καὶ τὰ σχέδιά του. Εὐρίσκει τὸν πρὸς ὀρθὸν καὶ σύντομον τρόπον. Ἰδοὺ λοιπόν, τίθεται εις ἕκαστον ἀριθμητικὸν πρόβλημα ἕνας σκοπὸς τὸν ὅποιον ἐντυνευδῆτως γνωρίζει ὁ Μαθητής π.χ. (Πόσα χρήματα εἰσέπραξε ὁ γεωργός) προδίνει οὗτος εις τὴν σχετικὴν διάσκεψιν ἀνακαλῶν εις τὸ πνεῦμα του ἄλλας παραστάσεις καὶ ἐπιλέγει τὴν καταλληλοτέραν, ἀποφαίνεται καὶ ἐκτελεῖ τὸ σκοπὸν του. Καὶ αὐτὸ γίνεται πολλάκις. Οὕτως ἰσχυροποιεῖται ἡ βούλησις διὰ τῆς ἀριθμητικῆς.

Άς θεωρήσωμεν τὴν τρίτην ψυχικὴν λειτουργίαν τὸ συναίσθημα.

Άληθῶς τὸ συναίσθημα γιὰ νὰ τονωθῇ ἀπαιτεῖ ἰσχυρὰν συγκίνησιν προκαλουμένην εκ θαυμασμοῦ, χαρᾶς, λύπης. Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ὑφίστανται τὰ συναισθηματικὰ περιεχομένου Μαθήματα ὡς εἶναι ἡ Ἴστορία, τὰ Θρησκευτικά, ἡ ἀνάγνωσις, τὸ παραμῦθι,

τὸ εὐαγγέλιον. Άλλὰ ποῖος ἐξ ἡμῶν δὲν ἠσθάνθη μεγίστην χαρὰν λύων ἐπιτυχῶς ἕνα πρόβλημα ἢ ἀφατον λύπην ἀπὸ μίαν ἀποτυχίαν κατὰ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων; Πόσοι καὶ πόσοι τῶν Μαθητῶν μας δὲν ἀποκτοῦν αὐτὸ πού λέγομεν αὐτοσυναίσθημα κατόπιν ἐπιτυχῶς λύσεως προβλήματος, ἢ ἀσκήσεως. Δὲν εἶναι λοιπὸν τονωτικὸν μάθημα καὶ τοῦ συναισθήματος ἰδίᾳ τοῦ Αὐτοσυναίσθηματος. Τὶ καὶ ἂν φαίνεται ψυχρὸν, λογικὸν μάθημα. Κρούει καὶ τοῦτο ἰσχυρῶς καὶ ἁρμονικῶς τὰ συναισθηματικὰς χορδὰς τῶν τροφίμων ἐπὶ τὰ βελτίῳ.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν σφυρηλάτησιν τοῦ χαρακτῆρος ἐνέχει μεγίστην σπουδαιότητα.

Ἡ ἀριθμητικὴ ἀξιοὶ τάξιν εις τὴν σκέψιν, τάξιν εις τὴν διάταξιν καὶ καταστροφῶν τοῦ προβλήματος, αὐστηρὰν πειθαρχίαν εις τὴν σειρὰν τῶν ἐνεργειῶν, ἀκριθεὶς ἐκτέλεσιν τῶν πράξεων, ἱερὰν προσήλωσιν εις τὸ πρόβλημα. Δὲν συγχωρεῖ παραλείψεις καὶ δὲν ἀνέχεται συμβιβασμούς. Άπαιτεῖ ζωηρὰν παρατηρητικότητα καὶ εὐστροφίαν. Καταπολεμεῖ τὴν προχειρότητα καὶ ἐπιπολαιότητα, γνώρισμα, δυστυχῶς, ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἐπιπόλαιος οὐδέποτε θὰ λύσῃ πρόβλημα καὶ ἰθὺς δώσῃ ἀπάντησιν εις τὴν ἀριθμητικὴν ἀπορίαν. Ἰδοὺ ἡ ἀριθμητικὴ σμίλη, πού σμιλεῦει τὸν χαρακτήρα.

Ένιοι τῶν Παιδαγωγῶν, δίδει ἡ ἀριθμητικὴ δὲν γνωρίζει ὑποχωρήσεις καὶ ἀμφιταλαντεύσεις, ἀλλὰ ἐν αὐτῇ 1+1 κάνουν 2 ἢ 5X5 κάνουν 25 ὡς καὶ τοῦ Θεανθρώπου ἡ σύστασις τὸ Ναί, Ναί καὶ τὸ Οὐ, Οὐ, προσδίδουν εις τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὸ χάρισμα τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως τῶν τροφίμων.

Άσφαλῶς εὐρίσκονται ἐν δικαίῳ. Αἱ ἀριθμητικαὶ πράξεις οὐδένα ἀδικοῦν. Οὐδεμίαν προτίμησιν ἐκδηλώνουν. Οὐδεμίαν ἐξέγερσιν ἐπιτρέπουν. Οἱ πάντες διὰ τῆς ἀριθμητικῆς ἐργάζονται ἠθικῶς. Χρησιμοποιουμένη δὲ καταλλήλως καὶ ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων εις τὰς σχέσεις τῶν Μαθητῶν ἠθικοποιεῖ τοὺτους. Δικαία, λοιπόν, ἡ ἐπιγραφὴς εις τὴν εἰσοδὸν τῆς σχολῆς τοῦ Πλάτωνος. «Οὐδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσίστω».

Όσα ἐξετέθησαν ἀπὸ τῆς πρακτικῆς ἢ ὕλικῆς ἀξίας τῆς παρουσίας μελέτης καὶ ἐντεῦθεν ἀποτελοῦν τὴν ἄλλην Παιδαγωγικὴν ἀξίαν τῆς ἀριθμητικῆς τὴν εἰδολογικὴν, τοῦτέστιν τὴν Μορφωτικὴν.

Κατὰ ταῦτα ἡ Παιδαγωγικὴ τῆς ἀριθμητικῆς συνίσταται εκ τῆς Πρακτικῆς καὶ εἰδολογικῆς ὑπηρετήσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος

Έξ ὧν ἀνεφέρθησαν τεκμαίρεται ὁ σκοπὸς τοῦ μαθήματος. Εἶναι οὗτος διττός. Πρακτικὸς καὶ Εἰδολογικός. Διὰ μὲν τοῦ πρώτου ἀποσκοποῦμεν εις τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν τροφίμων διὰ τοιούτων καὶ τοσούτων ἀριθμητικῶν ἐφοδίων, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίζουν ἐπιτυχῶς τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς. Διὰ δὲ τοῦ δευτέρου ἀποβλέπομεν εις τὴν Ψυχοπνευματικὴν ἐξέλιξιν καὶ Ἠθικὴν διάπλασιν τῶν μαθητῶν.

Ὅτι ἐπομεν διὰ τὴν Παιδαγωγικὴν ἀξίαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἀριθμητικῆς ἐπεκτείνεται καὶ εις τὴν Γεωμετρίαν.

Ἀρχαί ποὺ διέπουν τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀριθμητικῆς

Πρὶν ἐκθέσωμεν τὴν Πορείαν διδασκαλίας τῆς ἀριθμητικῆς καλὸν εἶναι νὰ εἰπωμέν τινα διὰ τὰς διδασκαλίας ἀρχάς ποὺ διέπουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος.

1) Ἡ ἀρχὴ τῆς ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ. Οἱ ἀριθμοὶ ἔχουν κατόπιν τῶν πραγμάτων. Τὰ πράγματα προϋπῆρξαν. Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι σύμβολα τῆς ποσότητος, τοῦ μεγέθους, τῆς τάξεως τῶν πραγμάτων. Ἐχουν συμβολικὴν σημασίαν. Ὡς ἐκ τούτου εἶναι ἀφηρημένα σύμβολα, τελειῶς ξένα πρὸς τὸ παιδικὸν διαφύρον καὶ τὴν ψυχοπνευματικὴν ἐνάγκην τῶν μικρῶν μαθητῶν. Ἐνα παράδειγμα. Ὁ ἀριθμὸς - 5 - καρύδια δὲν ὁμιλεῖ. Ἐνῶ - 5 - καρύδια ἀρραδιασμένα ὁμιλοῦν μ' εὐγλωττίαν καὶ σαγήνην.

Ὁ Διδάσκαλος ποὺ ἀγαπᾷ τὸ μάθημα καὶ τὸ παιδί καὶ διδάσκει ΕΠΟΠΤΙΚΑ. Ὡς μέσα θὰ χρησιμοποιῇ κατὰ ταῦτα τὰ πράγματα καὶ ἀντικείμενα ὡς ὑπάρχουν εἰς τὴν ζωὴν π.χ. καρύδια, φασόλια, μῆλα, ἀμύγδαλα, καρμιέλλες, λουλούδια, βελανίδια, μέτρον. Κατόπιν ἐργάζονται τὰ ἀπεικασματα τῶν χαρτονομισμάτων, τὰ ξυλίκια, τὸ Ρωσικὸν ἀριθμητήριον, οἱ πίνακες Khunel καὶ τελευταίως αἱ ράβδοι Kuisenaire.

2) Ἡ ἀρχὴ τῆς ΑΥΤΕΝΕΡΓΕΙΑΣ. Καὶ εἰς τὴν ἀπὸ Μνήμης ἀριθμῶσιν καὶ εἰς τὴν γραπτὴν τοιαύτην ἢ ἐντυνεϊδῆτος καὶ ἐκουσία προσπάθεια τῶν μαθητῶν εἶναι ἀπαραίτητος, εἶναι ἀδήριτος ἀνάγκη. Μόνον τότε ἐπιτυγχάνομεν ἀπολύτως τοῦ ἐπιδιδωκομένου σκοποῦ μας. Ἡ εὐχάριστος συμμετοχὴ τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸ μάθημα, ἡ πρότασις ὑπὸ τούτου σκέψεως καὶ σχεδίου λύσεως, ἡ προβολὴ προβλημάτων ὑπὸ τούτου δημιουργουμένων ζηλοῖ ΑΥΤΕΝΕΡΓΕΙΑΝ. Αὐτενεργεῖ δὲ ὁ μαθητὴς, ὅταν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὸ μάθημα, ὅταν αἱ ἀριθμητικαὶ ἀπορίαι εἶναι ἀνάλογοι τῶν δυνάμεων τοῦ καὶ τοῦ κύκλου τῶν διαφερόντων του, ὅταν ὁ διδάσκαλος εἶναι ἐπιδέξιος.

Ἡ ΑΥΤΕΝΕΡΓΕΙΑ εἶναι βασικὴ καὶ οὐσιώδης διδασκαλικὴ ἀρχή.

3) Ἡ ΠΑΙΔΟΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΡΧΗ. Ὁ Χρυσόστομος τονίζει «Ἀθρόον μάθημα φύσις ἀνθρώπων οὐ δέχεται». Συνεπῶς νὰ μὴ δίδεται δύσπεπτος πνευματικὴ τροφή εἰς τὸν μαθητὴν λόγῳ τῆς ποσότητος ἢ ποιότητος. Ἀλλ' ἀνάλογος τοῦ Πνευματικοῦ τῶν στομάχου. Εἰσέτι νὰ μὴ ἐκίνομεν εἰς νέαν ἐνότητα πρὶν ἢ κατανῶσθαι ἢ προηγουμένην ὕλην. Διότι, πῶς θὰ διδάξωμεν Τόκους, ἂν οἱ μαθηταὶ ἀγνοοῦν ἢ ἔχουν ἀμφισβόλιας εἰς τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τῆς Συνθέτου Μεθόδου τῶν τριῶν; «Ἀνοίας ἔσται πολλῆς τὰ πρότερα μὴ ἐνθόντα καλῶς ἐφ' ἑτέρα ἔχειν τοὺς μαθητάς».

Ἄρα θὰ προσφέρωμεν ἀνάλογον τῶν δυνάμεων τῶν μαθητῶν ἀριθμητικὴν ὕλην καὶ θὰ βαίνωμεν μὲ ἀρκετὴν περίσκεψιν καὶ σύνεσιν.

4) Ἀρχὴ ΤΗΣ ΚΑΙΜΑΚΩΣΕΩΣ. Διὰ ταύτης νοοῦμεν τὴν ἐκ τῶν ἀπλῶν πρὸς τὰ σύνθετα, τῶν ἐγγύς πρὸς τὰ μακράν, τοῦ εύκόλου πρὸς τὸ δύσκολον, πορείαν.

5) Ἡ ΕΠΑΓΩΓΙΚΗ ἀρχή. Πάντοτε εἰς τὴν ἀριθμητικὴν θὰ βαίνωμεν ἐκ τῶν παραδειγμάτων πρὸς τὸν κανόνα, πρὸς τὸν Τύπον. Οὐδέποτε ἀπαγωγικῶς. Ἡ ἐπαγωγικὴ ἀρχὴ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ μαθήματος καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ μαθητοῦ.

6) Ἡ ἀρχὴ τῆς ΕΡΓΑΣΙΑΣ. Καιρὸς πλέον νὰ πιστεύωμεν, πῶς τὸ σύστημα τοῦ ἐργάζεσθαι δέον νὰ εἶναι κοινὸν εἰς διδάσκαλον καὶ μαθητάς. Νὰ ἐθισθοῦν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν μὲ σύστημα, τάξιν καὶ σχεδίων ἐργασίαν. Ὁ τρόπος τοῦ ἐργάζεσθαι κατὰ Ἐξαρχόπουλον «Ὁξύνει τὴν διάνοιαν ἀποτινάσσει ἀπ' αὐτῆς τὴν νάρκην καὶ τὴν ἀδράνειαν καὶ ὑποδοσθεῖ αὐτήν, ὅπως πρὸς λύσιν ἐκάστου ζητήματος χωρεῖ ὠργνωμένη, πειθαρχοῦσα καὶ ζωντρά». Εἰς δὲ τὸ μάθημα τῆς ἀριθμητικῆς συνίσταται εἰς τὸν ὀρθὸν τρόπον συγκρίσεως, ἀποδείξεως, μετρήσεως, ἐκτιμήσεως μεγεθῶν καὶ ἀποστάσεων, ἐξαγωγῆς κανόνων καὶ τύπων.

Θὰ ἡδυνάμεθα νὰ γράψωμεν εἰς τὴν μετόπην τοῦ Σχολείου ὡς τὴν μόνην σύστασιν διὰ τὸν διδάσκαλον, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀρχὰς διδασκαλίας τὴν ἐκ τριῶν λέξεων πρότασιν ΑΥΤΕΝΕΡΓΟΣ ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.

Πορεία διδασκαλίας

Εὐρίσκομεν ἰδανικὴν τὴν τριμερῆ πορείαν. Ἦτοι τὴν προβληματοποίησιν, τὴν ἐπεξεργασίαν ἢ ἐμβάθυνσιν καὶ τὴν ἐμπέδωσιν ἢ ἀσκήσιν.

Προβληματοποίησις

Ἀριθμητικαὶ σχέσεις ὑπάρχουν πλεῖστοι δοαὶ μεταξὺ τῶν μαθητῶν, μαθητριῶν καὶ διδασκάλων, μαθητριῶν καὶ ὑφασματαεμπόρων, τῶν γονέων τῶν μαθητῶν, τοῦ σχολείου καὶ τῶν ἐργατῶν, τοῦ σχολείου καὶ τῶν διδασκάλων ἢ τῶν παντὸς εἶδους ἐμπόρων. Εἰσέτι ἡ ἀριθμητικὴ ὑφίσταται εἰς τὰς σχέσεις τῶν γονέων καὶ τῶν Τραπεζῶν, τῶν Συνεταιρισμῶν τῶν Σχολείων ἢ μὴ. Ὁ διδάσκαλος μεταχειρίζεται μίαν τοιαύτην ἀριθμητικὴν σχέσιν καὶ τὴν προβάλλει ὡς ἀριθμητικὴν ἀπορίαν. Δυνατὸν τοιοῦτόν τι νὰ πράξῃ καὶ εἰς τῶν μαθητῶν, ὅπερ καὶ τὸ ἰδανικώτερον. Διότι ὁ διδάσκαλος ἔχει προγραμματίσει τὴν ὕλην καὶ προμελετήσῃ τὴν σειράν τῆς προσφορᾶς τῆς ὕλης κατὰ κύριον λόγον οὗτος θέτει τὴν ἀριθμητικὴν ἀπορίαν ὡς ἀσκήσιν ἢ πρόβλημα.

Τὸ ἐναυσμα τῆς διδασκαλίας δυνατὸν νὰ ἐπιτελῇ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόβλημα ἢ μὰ συζητήσεως σχετικὴ μὲ τὴν ἐντὸς ὀλίγου προβαλλομένην ἀριθμητικὴν ἀπορίαν.

Ἐνταῦθα λήγει τὸ πρῶτον στάδιον τῆς πορείας ἢ τοι ἡ προβληματοποίησις.

Ἐπεξεργασία ἢ πρόσληψις

Τὸ πρόβλημα γεγραμμένον εἰς τὸν μαυροπίνακα ὑπὸ τινος τῶν μαθητῶν ἐπαναλαμβάνεται ὑφ' ἑνὸς καὶ δύο μαθητῶν πρὸς κατανόησιν. Ἐπαναλαμβάνουν τὴν κατανόησιν. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται ἂν διὰ τοῦ προβλήματος προεκλήθῃ ἀνάγκη καὶ σχετικὴ ἀγωνία διὰ τὴν λύσιν του. Ὁ διδάσκων ὀφείλει νὰ πεισθῇ, ὅτι ἡ τάξις ἅπασα κατενόησε τὸ πρόβλημα. Μετὰ ταῦτα καλοῦνται ἅπαντες οἱ μαθηταὶ νὰ καθορίσουν σχεδίων ἐνεργείας καὶ νὰ εἰπουν τὴν ἀκολουθητέαν ὁδὸν πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος. Εἶναι αὐτὸ ποὺ λέγομεν σχέψιν. Ἄν τὸ πρόβλημα ἐπιτρέπῃ τὴν ἀπὸ μνήμης ἐξα-

γωγὴν τοῦ συμπεράσματος, ἐφελομεν νὰ τὸ ζητῶμεν. Καὶ πρέπει νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἀπὸ μνήμης ἐξαγωγή τοῦ συμπεράσματος. Κυρίως διότι οὕτως οἱ μαθηταὶ ἐνισχύονται ἠθικῶς καὶ ἐπιμένουν νὰ μηχανεύωνται τρόπους προκειμένου νὰ φθάσουν καὶ γραπτῶς εἰς τὸ ἀποτέλεσμα. Ἐνα παράδειγμα. Ἐχομεν νὰ διδάξωμεν τὴν ἐνότητα διαιρέσειν κλάσματος διὰ ἀκεραίου. Ἰδοὺ ἀριθμητικὴ ἀπορία. Ἐνας πατέρας ἔδωκε πὰ τέσσαρα παιδιὰ τοῦ 4) 5 τοῦ ἑκατοστάριου καὶ τὰ μοιρασθῶν. Πόσες δραχμὲς θὰ πάρῃ τὸ καθένα. Εὐκόλα τὸ παιδί, ὁ μαθητὴς, θὰ τὸ ἐρῇ ἐργαζόμενον ἀπὸ μνήμης. Ἀμέσως νὰ δώσωμεν εἰς ἓνα ἄλλο χρήματα 4) 5 τοῦ ἑκατοστάριου καὶ ἐπαληθεύσῃ τὴν λύσιν.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ἀφήσωμεν τοὺς μαθητὰς νὰ ἐργάζωνται ἀπὸ μνήμης ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον χωρὶς νὰ σημειώσουν οὐδὲν καλοῦμεν τοὺς ν' ἀνακινώσουν τὰς σκέψεις των, ὅσον ἀφορᾷ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος. Διὰ διολογικῆς πάντοτε συζητήσεως ἐγκρίνουν ἀπορρίπτουν προτεινόμενον σχέδιον καὶ ἀκολουθεῖαν ὁδόν. Σκοπὸς μας νὰ εὐρωμεν τὸ ἀκοπώτερον σχέδιον καὶ τὴν συντομωτέραν ὁδόν. Ἐφ' ὅσον ἐφευρεθῇ καὶ γίνῃ ὅφ' ὧν ἀποδεχτὸν ὁ ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος μαθητὴς χωρεῖ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν. Οἱ μαθηταὶ παρακολουθοῦν καὶ ἂν παραστῇ ἀνάγκη ἐπεμβαίνουν, ὧν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ προσοχὴ ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος. Κατόπιν τούτου ὁ διδάσκων ἢ εἰς τῶν μαθητῶν θέτει καὶ ἑτέραν ὁμοίαν τῆς πρώτης ἀριθμητικὴν ἀπορίαν. Τώρα οἱ μαθηταὶ μετὰ τὴν κατανόησιν βεβαίως τοῦ προβλήματος, καλοῦνται ὅλοι νὰ προβοῦν εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἀπὸ μνήμης πρῶτον, ἐπὶ τοῦ προχείρου ὕστερον, συμφώνως πρὸς τὸ προηγούμενον παράδειγμα. Εἰς τῶν μαθητῶν θὰ λύῃ ταυτοχρόνως τοῦτο ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος τῇ ἐποπτεῖα τοῦ διδάσκοντος. Τοῦτο, διότι οἱ μὲν ἀδύνατοι ἐνισχύονται προσπαθοῦντες καὶ δὲν ἀποθαρρύνονται, οἱ δὲ ἰσχυροὶ ἔχουν εἰς τὸ τέλος μέτρον καὶ σχέδιον συγχρίσεως. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὁ ἐπιδέξιός διδάσκαλος περιέρχεται καὶ ἐνισχύει ἢ τονώνει τοὺς μαθητὰς του. Ἀμα δὲ διαπιστώνει τὴν πραγματικὴν θέσιν τῶν μαθητῶν ἔναντι τῆς ἀριθμητικῆς ἐνότητος. Μετὰ ταῦτα τίθεται καὶ τρίτη σχετικὴ ἀριθμητικὴ ἀπορία, τὴν ὅποιαν οἱ μαθηταὶ λύουν ἅπαντες ἐπὶ τοῦ προχείρου ἀμιλλώμενοι διὰ τὴν ἀρίστην λύσιν καὶ τὴν πρῶτην θέσιν.

Ἐνταῦθα λήγει καὶ ἡ δευτέρα φάσις ἡ καλουμένη ΠΡΟΣΛΗΨΙΣ ἢ ΕΜΒΑΘΥΝΣΙΣ.

Εἰσερχόμεθα ἤδη εἰς τὴν ἐμπέδωσιν ἢ ἀσκησιν. Οἱ Ἰησοῦται ἐτόνιζον κάποτε. «Ἀσκήσεις, ἀσκήσεις, ἀσκήσεις».

Τὰ πρὸς ἀσκήσιν προβλήματα ἀνατίθενται παρὰ τοῦ διδάσκοντος καὶ δημιουργοῦνται τοιαῦτα παρὰ τῶν μαθητῶν. Καὶ αἱ δύο περιπτώσεις θὰ ἰσχύουν. Εἰς τοῦτο μόνον ἐπιμένομεν. Οἱ μαθηταὶ νὰ ἀπομνημονεύουν τὰ προβλήματα. Καὶ πρὸς καλλιέργειαν τῆς μνήμης καὶ πρὸς κατανόησιν τοῦ προβλήματος. Εἶναι λυπηρὸν καὶ ἀστοχον νὰ ἄγνοῃ ὁ μαθητὴς τὸ πρόβλημα. Ἡ ἀπομνημόνευσις τοῦ προβλήματος μαρτυρεῖ κατανόησιν τοῦτου. Ἄν ὅχι πάντοτε, ὅμως περισσοτέρως φορὰς ἀπὸ τῆς περιπτώσεως τῆς ὑπαγορεύσεως.

Κατὰ τὴν ἐξέτασιν σκηνίζεται ἓνας μαθητὴς. Ὑπαγορεύει εἰς ἑαυτὸν τὸ πρόβλημα καὶ τὸ γράφει ἐπὶ τοῦ πίνακος. Ἡ ὑπαγόρευσις γίνεται εἰς τόνον ἐπὶ ἄκρον

πάντων. Καταστρώνει τὸ πρόβλημα καὶ ἀνακινῶναι τὸ σχέδιον καὶ τὴν ἀκολουθεῖαν ὁδὸν πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος. Ἐνταῦθα συνδιαλέγονται οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθοῦς σκέψεως. Εἶτα ὁ ἐπὶ τοῦ πίνακος ἐρωτᾷ τοὺς συμμαθητὰς του «τί εὐρήκατε». Τὰ ἀποτελέσματα τῶν συμμαθητῶν του γράφει εἰς μίαν γωνίαν τοῦ πίνακος. Εἰς τοῦτο προβαίνομεν, ἵνα οἱ μαθηταὶ παρακολουθοῦν μὲ ἀδιάπτωτον διαφέρον τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος προκειμένου νὰ διαπιστώσων τὸ ἐρῶν ἢ μὴ τῆς λύσεώς των. Ἄλλως, διότι οὐδεὶς γνωρίζει τὸ ἀποτέλεσμά των, ἀδιαφοροῦν. Εἰς τὴν πρῶτην περίπτωσιν αὐτοεξερωτώνται. Ἀρα ἔχω σωστὴ λύσιν;

Κατόπιν τούτων προβαίνει ὁ μαθητὴς εἰς τὴν λύσιν. Μετὰ ταύτην ἐπαινοῦνται οἱ ὁρθῶς ἐργασθέντες καὶ δεκνύεται ἡ ἐρῶν ὁδὸς εἰς τοὺς πλανηθέντας. Πάντοτε ἡ διόρθωσις θὰ τελῇται οὐχὶ εἰς ἀτμόσφαιραν βεβαρυμένην, ἀλλ' εἰς ἀτμόσφαιραν εἰς τὴν ὅποιαν θὰ πνέῃ ἄνεμος τοῦ «οὐδεὶς ἀσφαλτος». Διόρθωσις ἐνισχυτικὴ, ἐνθαρρυντικὴ, παιδαγωγοῦσα.

Εἰσέτι προτείνομεν, ὅπως οἱ μαθηταὶ γράφουν τὸ πρόβλημα διὰ μελάνης, λύουν δὲ τοῦτο διὰ μολυβδῶ γραφίδος. Οὕτως εὐχερῶς δύνανται νὰ διαγράψουν (σθῆνουν) καὶ νὰ γράψουν τὴν ὁρθὴν λύσιν κατὰ τὴν ὥραν ποῦ θὰ λύεται τὸ πρόβλημα εἰς τὸν πίνακα. Ἡ μελάνη ὡς γνωστὸν δυσκόλως σθῆνεται καὶ κατὰ τὴν διόρθωσιν προκαλεῖ τὴν γνωστὴν ἀκαλαίσθητον ἐμφάνισιν καὶ τὸ δυσανάγνωστον.

Ἄν προσθέσωμεν, ὅτι κατὰ τὴν παράδοσιν πρέπει νὰ σκηνώνονται οἱ ἀριστεῖς τῶν μαθητῶν κατὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἄνευ οὐδεμίας ἐξαιρέσεως νομιζομεν πῶς τελειώνει καὶ ἡ τρίτη φάσις.

Τελειώνομεν.

Ὑποχρεούμεθα νὰ τονίσωμε, πῶς ἡ βάσις τῆς ἀριθμητικῆς ἐπιτυχίας εὐρίσκειται εἰς τὴν αἰσθητοποίησιν τῶν δύο πρώτων δεκάδων εἰς τὴν πρῶτην τάξιν, τῶν δέκα πρώτων τοιούτων εἰς τὴν δευτέραν τάξιν καὶ τῶν δέκα πρώτων ἑκατοντάδων εἰς τὴν Γ' τάξιν. Ἄν εἰς τὰς τρεῖς πρώτας τάξεις κατανοηθοῦν αἱ ἀριθμητικαὶ ἔννοιαι ὅφ' ὅλας τῶν τὰς μορφὰς (Ποσότης, ἀπόστασις, μέγεθος, ὄγκος, χρόνος), αἱ ἀριθμητικαὶ πράξεις καὶ τὸ ὁρθὸν σύστημα σκέψεως καὶ ἐργασίας, τὸ ἀριθμητικὸν Ἀνάκτορον ἔχει θεμελιωθῇ, κτισθῇ καὶ ὁρρωθῇ κατὰ τρόπον ἀντισεισμικόν. Μένουν πιά τὰ ἐπιχρίσματα.

Ἀσφαλῶς οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἐπιθυμεῖ νὰ εἰπωμεν διὰ τοῦτον «αὐτὸς ἔρα». Τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιότητα τοῦ Πυθαγόρου. Εἰσέτι, ὅτι ἐλέγχῃ δὲν ἀποτελεῖ τὸ «ἀπαξ λεχθέν». Εἶπομεν, ὅτι ἡ πείρα καὶ ἡ μελέτη μᾶς προσεπόρισεν.

Εἰς τὸ νοῦν μας καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ὡς ἐκπαιδευτικὸν ὡς ἔχομεν τὸν ὁρισμὸν τῆς ἐκπαίδευσως κατὰ τὸν Arnold «Ἐκπαίδευσις εἶναι ἡ ἱκανότης τοῦ πράττειν τὸ πρῆπον εἰς τὴν πρέπουσαν ὥραν καὶ κατὰ τὴν πρέποντα τρόπον».

Τοῦτον εἶναι εὐκόλον. Ἀρκεῖ ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὰ μικρὰ ἑλληνόπουλα, τὴν Κοινωνίαν ποῦ ὑπηρετοῦμε καὶ τὸ ἔθνος μας νὰ ἐργίξῃ τὰ ὅρια τοῦ πάθους. Τότε, καὶ μόνον τότε, θὰ εὐρωμεν τὸ σημεῖον, τῆς Παιδείας ψυχῆς, ὅπου θὰ θέσωμεν τὸν μοχλὸν μας καὶ θὰ τὴν κινήσωμεν πρὸς ἐξέλιξιν καὶ θὰ εἰμεθα παν-

αυτοχείς. "Πουχοι θα αναφωνήσωμεν εἰς τὸ τέλος τὸ τοῦ Παύλου. «Τὸ ἔργον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα ἀποκείται μοι, ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος». Τοῦτο τοῦτο θὰ ἀποτελῇ τὴν μόνην καὶ πλήρη ἀμοιβή μας ἐν καὶ κατὰ Μέγα Βασίλειον διὰ τὸν καλὸν διδάσκαλον δὲν ὑφίσταται ἀποζημίωσις.

ΕΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ἀριστοτέλους Πολιτεία Ἐκδοσις Πατινίου.
2. Εἰδικὴ Διδακτικὴ, Βασ. Τσιρίμπα Γ'. Ἐκδ. 1940.
3. > > Ἀντωνίου Τσιρίμπα.
4. > > Δημ. Λάμψας.
5. > > Ἀντ. Ἰσηγὼν Ρόδος 1933.
6. > > Τισ. Παπαθεοδώρου.
7. > > Παν. Κυροντζῆ Α' τόμος.
8. Εἰδικὴ Διδακτικὴ, Ν. Καραχρήστου.
9. Σημειώσεις Εἰδ. Διδασκ. Πανεπ. 1958)1959)1960.
10. Γενικὴ Διδακτικὴ, Ν. Ἐξαρχοπούλου 2 Τόμοι.

11. Ἡ Μάθησις, Ν. Μετανίτου.
12. Τὸ Μεθοδολογικὸν Πρόβλημα, Ν. Πετρούλακη.
13. Τὸ σύγχρονον Σχολεῖον, Ν. Παντελιού.
14. Κοινωνιολογικὴ Παιδ(κ)ή, Ν. Καραχρήστου.
15. Λογικὴ, Ψυχολογ. καὶ Μεθόδ. Ἀριθμητ. Χρ. Κεφάλαια.
16. Ἱστορία Παιδ(κ)ῆς, Δημ. Μωραΐτη.
17. > > Ἀντ. Τσιρίμπα.
18. Σύγχρονος Πρακτικὴ Παιδ(κ)ή, Σπ. Παγιατάκη.
19. Ψυχολογία τοῦ Παιδός, 2. Τόμοι Ν. Ἐξαρχοπούλου.
20. Παιδαγωγικὴ Ψυχολογία, Σπ. Παγιατάκη.
21. Ἡ Ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, Κ. Σπεταιέρη.
22. Ἐκπαίδυσις καὶ Κοινωνία, Εὐάγγ. Σαδδοπούλου.
23. Ἡ Τέχνη τοῦ διδάσκειν, μεταφράσις Περιωδικά.
1. Ἐπιστημονικὸν Βῆμα τοῦ Διδασκάλου.
2. Ἑλληνοχριστιανικὴ Ἀγωγή.
3. Σχολεῖον καὶ ζωή.
4. Νέον Σχολεῖον.
5. Σχολικά Χρονικά.

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 22)

25 ΜΑΘΗΤΑΙ ΣΕ ΚΑΘΕ ΤΑΞΗ

ἐφαρμογὴν τὴν αὐτενέργεια τῶν μαθητῶν, νὰ συμπιάνῃ ψυχικὰς ἐκδηλώσεις, γὰρ νὰ ἐνισχύῃ δυνάμεις καὶ νὰ θεραπεύῃ ἀνάγκας. Βρίσκεται στὴ δύσκολη θέση νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ρόλο τοῦ ὁδηγοῦ, τοῦ ἐμπιστοῦ συνεργάτη, τοῦ ψυχγεγέρτη· φωνάζει καὶ ἀγριεῖ, γὰρ νὰ ἐπιβληθῇ χρησιμοποιοῦν τὴν αὐταρχικὴν ἐξουσίαν καὶ γίνεται φύλακας ἢ ἐπιστάτης σ' ἓνα ψυχρὸ ἐργαστάσιον, ὅπου τὰ παιδιὰ φθάνουν νὰ εἶναι περιττωμένα σὲ μιὰ καταθλιπτικὴ ἐργασία, ἀπὸ τὴν ὁποία λείπει κάθε παιδαγωγοῦσα ἀνθρωπιά.

Οἱ συνέπειες ὅλων αὐτῶν εἶναι βαρύτεραι γὰρ τοὺς μαθητὰς καὶ γὰρ τοὺς ἐκπαιδευτικούς λειτουργούς. Οἱ μαθηταὶ στὴν πνευματικὴ μόρφωσιν τῶν παιδιῶν μένουν ἀκάλυπτοι ἀπὸ τὰς τάξεων καὶ τὸ ποσοστὸ τῶν ἀπορριπτομένων εἶναι μεγάλο. Ἡ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ ὑγεία τρυφερῶν ὑπαύξεων δεινὰ δοκιμάζεται. Ὁ ὅριμος τῶν χαρακτήρων διαστρεβλῶνεται καὶ ἡ ἠθικὴ αὐτονομία περιορίζεται. Ἐντονη εἶναι ἡ ὀλιβερὴ ἀντίρρηση στὶς παιδικὰς καὶ ἐφηβικὰς συνειδήσεις ὅτι ἡ πολιτεία ἀδιαφορεῖ γὰρ τὴν ἐκπαίδευσιν, ἐνῷ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἔθνικοῦ φρονήματος διασαλεύεται. Τὰ σχολεῖα μας κατανοοῦν νὰ προσφέρουν στὴν κοινωνίαν τοὺς περισσότερους ἀποφοίτους ἡμιμαθεῖς, ἀγράμματους, ἀδύνατοι, ἀδρανεῖς, ἀδούλους, ἀσταθεῖς καὶ ἀνικάνους νὰ παρακολουθοῦν δημιουργικὰ τὶς σύγχρονες ἐξελίξεις. Ὁ ἐκπαιδευτικὸς, πού ἐργάζεται στὴν ὑπερφορτωμένη τάξιν, διαπιστώνει τὰ πενιχρὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας του, μένει ἀνικανοποίητος, κατατρώγεται καὶ κάμνεται ἀπὸ τὴν ἀπογοήτευσιν.

Ἀντιμετωπίζοντας τὶς ἀδιάκοπα ἀναγεννώμενες δυσκολίες καὶ τὸν θόρυβο τῆς πληθωρικοῦς τάξεώς του, καὶ ὁλόκληρη μέρα, ἕναν ὁλόκληρον χρόνον, αἰσθάνεται τὴν κόπωση τῶν νεύρων του καὶ πληρώνει τὸ βαρὺ τίμημα αὐτῆς τῆς καταστάσεως ὀδηγούμενος στὴν νευρολογικὴ κλινικὴ, στὰ σανατόρια, στὰ καρδιολογικὰ ἐργαστήρια φθάνει νὰ γίνῃ ἓνας ἀδιάφορος ἐργάτης τῆς παιδείας.

Γὰρ νὰ ἐξασφαλίσωμε τὴν πλήρη μόρφωσιν τῶν παιδιῶν μας καὶ τὴν σωματικὴ καὶ ψυχικὴ τὸν ὑγείαν, καὶ νὰ ἐργάζωνται οἱ ἐκπαιδευτικοὶ μας μετ' ὑψικῆς ἡλικίας καὶ ὑγείας, πού εἶναι τόσο ἀπαραίτητες γὰρ τὴν ἀνάγκη τῶν παιδιῶν μας, εἶναι ἀνάγκη οἱ σχολικαὶς τάξεις νὰ μὴ ἔχουν περισσότερους ἀπὸ 25 μαθητὰς.

Οἱ σχολικαὶς τάξεις μετ' 25 μαθητὰς ἐπιτρέπουν τὴν ἄνετη διδασκαλία, τὴν ἐργαστηριακὴν μορφήν μαθητικῆς ἐργασίας καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν μαθητῶν σὲ ὀλιγομελεῖς ομάδας γὰρ τὴν ἔρευνα καὶ τὴν ὁργάνωσιν τῆς σχολικῆς ζωῆς. Εἶναι τάξεις, πού καθοδηγοῦνται εὐκόλως, πού ἐλέγχονται ἄνετα καὶ παρακολουθοῦνται λεπτομερικὰ. Σ' αὐτὰς, ὁ κάθε μαθητὴς δὲν εἶναι ἓνα κεφάλαιον πού ἀριθμεῖται στὸ κοπάδι, ἀλλὰ ἓνα ἐξελισσόμενο ἀνθρώπινον πρόσωπον, πού βρίσκει τὴν κατάλληλὴν παιδαγωγίαν, γὰρ νὰ παρουσιάσῃ τὶς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς του δυνάμεις.

Οἱ τάξεις μετ' 25 μαθητὰς εἶναι τάξεις, πού τὶς δικαιούνται τὰ παιδιὰ τῶν εὐρύτερων λαϊκῶν μαζῶν, πού δὲν μποροῦν νὰ φοιτοῦν σὲ ἰδιωτικὰ σχολεῖα, ἀλλὰ πού ζοῦν σὲ πολιτείας πού φιλοδοξοῦν νὰ ἐγκαθιδρύσων τὴν κοινωνικὴν δημοκρατίαν.

Οἱ ἐκπαιδευτικοί, οἱ γονεῖς καὶ ὅσοι κατανοοῦν τὴν σημασίαν τῆς καλῆς λειτουργίας τῆς ἐκπαιδεύσεως γὰρ τὴν ὁμαλὴν καὶ εὐτυχὴ πορείαν τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν πραγμάτων τῆς χώρας μας θὰ πρέπει νὰ προβάλλουν τὸ ἐκπαιδευτικὸν αἷμα: 25 μαθηταὶ σὲ καθετὰ τὴν τῶν σχολείων στοιχειώδους, μέσης, ἐπαγγελματικῆς καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως. Στὰ νομοθετικὰ μέτρα, πού θὰ ληφθοῦν ὑπὲρ τῆς παιδείας, τὸ αἷμα τοῦτο πρέπει πρῶτον νὰ βρῇ τὴν ἱκανοποίησιν του. Εἶναι αἷμα ζωτικῆς σημασίας. Κανένα ἄλλο μέτρο γὰρ τὴν βελτίωσιν τῆς παιδείας δὲν μπορεῖ νὰ καρποφορήσῃ καὶ καμμιά παιδαγωγικὴ ἔρευνα καὶ κανένας πειραματισμὸς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐνεργηθῇ, ἂν δὲν λύσωμε πρῶτον τὸ πρόβλημα τῶν ὑπερφορτωμένων τάξεων στὰ σχολεῖα μας καὶ ἂν δὲν φθάσωμε νὰ ἔχωμε 25 μαθητὰς σὲ κάθε τάξιν. Ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γὰρ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος εἶναι ἡ προσαγωγή καὶ ἰδρύσις νέων σχολείων, ἡ ἀνέγερσις νέων αἰθουσῶν καὶ νέων διδαστηρίων καὶ ἡ προετοιμασία ἀναλόγου ἀριθμοῦ ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν. Οἱ προϋποθέσεις ὅμως αὐτὰς δὲν ἐκτελούνται ἀπὸ τὴν μιὰ μέραν στὴν ἄλλην. Ἀπαιτοῦνται χρόνος καὶ δαπάναι. Γι' αὐτὸ πρέπει, τὸ συντομώτερον, ν' ἀρχίσωμε. Καὶ θ' ἀρχίσωμε ἀμέσως, ἂν συνειδητοποιήσῃ τὸ αἷμα: 25 μαθηταὶ σὲ καθετὰ τὴν τάξιν.

Κων(τ)ίνος Κίτσος

Διδάκτωρ τῆς Παιδαγωγικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γενεύης, Ἐποικιοφυλικῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Ἰωαννίνων.

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟΝ

Διδασκάλου ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΖΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ ἐξῆς σημεία θὰ ἐξετάσωμεν κατὰ τὴν διαπραγμάτευσιν τοῦ ὡς ἄνω θέματος: Ἀφόρμησιν, προσυζητήσιν, ἀπαγγελίαν, ἀπόδοσιν νοήματος, φρονηματιστικὴν ἐπεξεργασίαν, καλαισθητικὴν ἐμβάθυνσιν, ἱστορικὴν ἐπεξεργασίαν καὶ τέλος ἑκφράσιν τοῦ ποιήματος. Πάντα ὅσα συνθέτουν τὴν πορείαν διδασκαλίας τοῦ ποιήματος καθ' ἡμᾶς.

1) Ἀφόρμησις: Κυρίως ἀφόρμησιν λαμβάνομεν ἀπὸ τὴν ἀναγνωστικὴν ἐνότητα τῆς ὁποίας συνέχεια ἔρχεται τὸ ποίημα. Τὸ ποίημα διδάσκεται σχεδὸν πάντοτε ὕστερα ἀπὸ ἀναγνωστικὴν, ἱστορικὴν, θρησκευτικὴν ἢ ἄλλην ἐνότητα καὶ οὕτω ἡ ἀφόρμησις καθίσταται εὐχερὴς διὰ τὸν διδάσκαλον καὶ τοὺς μαθητάς. Ἀφόρμησιν ἐπίσης, λαμβάνομεν ἀπὸ τὰς ἐποχάς. Μίαν π.χ. ἀνοιξιάτικην ἡμέραν δυνάμεθα ν' ἀπαγγείλωμεν ἐν σχετικῶν μὲ τὴν ἀνοξίν ποίημα. Αἱ καιρικαὶ συνθήκαι χρησιμοποιοῦνται πολλάκις ὡς ἀφόρμησις. Ἐπίσης ἀφόρμησιν μᾶς παρέχουν ὁ ἀτομικὸς ὁ οἰκογενειακὸς καὶ ὁ κοινωνικὸς βίος τῶν μαθητῶν, τὰ σχετικὰ αὐτῶν δηλ. διώματα παιγνίδια, ἀσχολία κ.ἄ. Τέλος, αἱ ἑορταστικαὶ τελεταὶ ὅπως ἡ 25ῃ Μαρτίου, ἡ ἑορτὴ τῆς Μητέρας, ἡ ἑορτὴ τῆς ἀποταμιεύσεως κ.ἄ. δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἐρεθίσματα διὰ τὴν νέαν ὕλιν. Γενικῶς, ἀφόρμησιν λαμβάνομεν ἀπ' ὅτι δῆποτε δύναται νὰ συγκινήσῃ τὴν παιδικὴν ψυχὴν.

2) Προσυζήτησις: Μετὰ τὴν ἀφόρμησιν ἔρχεται ἡ προσυζήτησις. Λέγοντες προσυζητήσιν ἐννοοῦμεν τὴν συζήτησιν διδασκάλου καὶ μαθητῶν ἢ ὁποία λαμβάνει χώραν πρὸ πάσης ἄλλης ἐργασίας μὲ σκοπὸν νὰ δημιουργηθῇ ἡ ψυχικὴ προπαρασκευὴ τῶν μαθητῶν διὰ τὸ διδασκόμενον ποίημα. Περὶ τοῦ ἂν πρέπει νὰ γίνεταί αὕτη ἡ ἔχει ὑπάρχον διὰφοροὶ ἀντίθετοι γνώ-

μαι. Ὑπάρχουν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται κάθε εἰδος προσυζήτησιν καὶ θέλουν ὅπως ἡ διδασκαλία τοῦ ποιήματος ἀρχίξῃ μὲ τὴν ἀπαγγελίαν. Οὗτοι ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ ποίημα εἶναι ἐν καλλιτέχνημα καὶ τοιοῦτον οὐδὲν εἶδος εἰσαγωγῆς ἐπιδέχεται. Κάθε ἀνάλυσις — λέγουσιν — εἶναι περιττὴ διότι καταστρέφει τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ὥραίου. Οἱ μετριοπαθέστεροι τῆς ἀρνητικῆς ἀπόψεως λέγουσιν ὅτι τὸ ποίημα δὲν εἶναι ἀνάγκη προσυζητήσεως - προπαρασκευῆς, διότι εἶναι πάντοτε μιᾶς ἀναγνωστικῆς ἢ ἄλλης ἐνότητος ἢ ἐνὸς διώματος καὶ κατὰ συνέπειαν ἔχει δημιουργηθῇ ἢ κατάλληλος ἀτμόσφαιρα. Καὶ μᾶς ἐρωτοῦν: Ὅταν προὑπάρχουν αἱ σχετικαὶ ἐνότητες, ἡ φύσις, τὰ θέματα τῶν παιδιῶν τί χρειάζονται αἱ προσυζητήσεις. Αἱ ὁποῖαι μάλιστα ἂν εἶναι κατώτεροι τοῦ περιεχομένου τοῦ ποιήματος δύνανται νὰ ἐπιφέρουν βλάβην; Ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ τ' ἀντίθετα πρεσβεύοντες. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι φρονοῦν ὅτι ἡ προσυζήτησις καὶ γενικώτερα ἡ ψυχικὴ προπαρασκευὴ τῶν παιδιῶν εἶναι ἀπαραίτητος εἰς πᾶσαν διδασκαλίαν τοῦ ποιήματος εἰς — ὡς ἰσχυρίζονται — δημιουργεῖ τὴν κατάλληλον ψυχικὴν διάθεσιν ἣτις προετοιμάζει τὸν μαθητὴν νὰ δεχθῇ τὸ ποίημα καὶ εἰσάγει αὐτὸν εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ ποιήματος. Τέλος ὑπάρχουν ἐκεῖνοι οἱ παιδαγωγοὶ οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι ἡ προπαρασκευὴ ν' ἀνατίθεται κατ' οἶκον, νὰ ἐτοιμάζον δηλαδὴ οἱ μαθηταὶ τὸ ποίημα μόνον τῶν κατ' οἶκον καὶ τὴν ἐπομένην ν' ἀρχίξῃ διδασκαλία αὐτοῦ εἰς τὸ Σχολεῖον. Ἐξετάζοντες προσεκτικώτερον τὰς ἀνωτέρω διισταμένας ἀπόψεις ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἐξῆς:

(Συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον)

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 31)

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΜΟΝΟΝ ΕΑΝ ΠΡΟΗΓΗΘΗ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

ρῶση ὡς ἓνα σημεῖον τὸ κακὸν σχολεῖον ἢ νὰ παρακάμψῃ ἓνα ἐμπόδιον, ἐνῶ ἀντιστρόφως τὸ καλὸν σχολεῖον οὐδέποτε εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν κακὸν διδάσκαλον. Ἡ ἱστορία μας παρέχει εἰς ἡμᾶς πλεῖστα ὅσα παραδείγματα καθ' ἃ ἐμεγαλουργήσαν διδάσκαλοι ἱκανοὶ καὶ στερούμενοι καταλλήλων σχολείων εὐρεθέντες πολλάκις πρὸ ἀντιξῶν συνθηκῶν.

Τὸ ἀξίωμα τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ πίστις παντός Ἑλλήνος ἐνδιαφερομένου διὰ τὴν Παι-

δείαν, μετὰ τῆς ὁποίας εἶναι συνυφασμένοι καὶ τὸ μέλον τῆς Πατρίδος μας. Πρέπει πρῶτη ἡ πολιτεία νὰ λάβῃ ἄμεσα μέτρα διὰ τὸν διδάσκαλον ἐὰν ὄντως προσδοκᾷ νὰ ἴδῃ καρποφόρα ἀποτελέσματα ἐκ τῆς Παιδείας καὶ νὰ ἀτενίσῃ τὸ οἰκονομικὸν πνευματικὸν καὶ πολιτιστικὸν οἰκοδόμημα τῆς Ἑλλάδος τόσο ὑψηλὰ ὅσον ἐκείνων τῶν προηγμένων χωρῶν τῆς γῆς.

Οἱ Ἕλληνες διδάσκαλοι πρέπει νὰ προηγηθοῦν εἰς τὴν ἀναμενομένην ἐπανάστασιν εἰς τὴν Παιδείαν. Καὶ ἀναμένουν τοῦτο ἐναγωνίως ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸν Γεώργιον Παπανδρέου τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά ἐγγίζει τόσο τὴν ψυχὴν τῶν διδασκάλων, διακηρύξαντος, ἄλλωστε, ἐπιγραμματικῶς, ὅτι «πρῶτη ὑπόθεσις τῆς Παιδείας εἶναι ὁ Διδάσκαλος».

ΚΑΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ ΟΕ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ 1964-1965

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

- Καμπανά : Παλαιά Διαθήκη Γ τάξεως
Νέα πολychρωμος έκδοσις όρσσε
Καμπανά : Καινή Διαθήκη Δ τάξεως
Νέα πολychρωμος έκδοσις όρσσε
Καμπανά : 'Εκκλησιαστική 'Ιστορία Ε τάξεως
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδείας
Καμπανά : Κατήχσεις Λειτουργική ΣΤ τάξεως
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδ. 150494/59
Καμπανά : Εύαγγελικά περικοπαι Ε-ΣΤ τάξεως
Καμπανά : Προσευχές
(Για τις κατώτερες τάξεις του Δημ. Σχολείου)
Καμπανά : Καινή Διαθήκη Νέα έκδοσις
Καμπανά : 'Εκκλησιαστική 'Ιστορία Ε τάξεως
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδείας 150493/59
Καμπανά : Θρύλοι για το Χριστό (Ελεύθερο θρησκ. αντίγραφο)
Καμπανά : 'Ιστορικός Χάρτης της Παλαιστίνης
'Από της αρχαιότερης εποχής μέχρι σήμερα, διακοσμημένος
και με πολychρωμες εικόνες (όρσσε).

2. ΙΣΤΟΡΙΚΑ

- Καμπανά : 'Ηρωες 'Αρχαίων 'Ελλήνων Γ τάξεως
Νέα πολychρωμος έκδοσις όρσσε
Καμπανά : 'Ιστορία 'Αρχαίας 'Ελλάδος Δ τάξεως
Νέα πολychρωμος έκδοσις όρσσε
Καμπανά : 'Ελληνική 'Ιστορία Γ Δ' Ιον έτος Συν'λιας
Νέα πολychρωμος έκδοσις όρσσε
Καμπανά : 'Ελληνική 'Ιστορία Γ Δ' 2ον έτος Συν'λιας
Νέα πολychρωμος έκδοσις όρσσε
Καμπανά : Βυζαντινή 'Ιστορία Ε τάξεως
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδείας
Καμπανά : 'Ιστορία Νέας 'Ελλάδος ΣΤ τάξεως
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδείας
Καμπανά : 'Αγωγή του Πολίτου Ε'
Καμπανά : 'Αγωγή Πολίτου ΣΤ. τάξεως
Καμπανά : 'Ελληνική 'Ιστορία Δ'
Καμπανά : Βυζαντινή 'Ιστορία Ε τάξεως 'Εγκριμένη παρά
του 'Υπ. Παιδείας απόφ. 67001/56

3. ΓΛΩΣΣΙΚΑ

- Καμπανά : Λογικές 'Ασκήσεις Α' και Β' τάξεως
Έκδοσις νέα πολychρωμος όρσσε
Καμπανά : Γραμματική Δημοτικής, πλήρης δι'όλας τας τάξ.
Έκδοσις νέα πολychρωμος όρσσε
Καμπανά : Γραμματική Καθαρευούσης Ε' και ΣΤ' τάξ.
Έκδοσις νέα πολychρωμος όρσσε
Καμπανά : 'Εκθέσεις (άνωτέρων τάξεων δημ. σχολείων και
κατωτέρων τάξεων γυμνασίων)
Καμπανά : 'Ορθογραφικών Λεξικών Δημοτικ. - Καθαρευουσ.
Καμπανά : Παιδικές 'Εκθέσεις Δ' Ε' τάξεως
Καμπανά : Παιδικές 'Εκθέσεις ΣΤ τάξεως
Καμπανά : 'Εκθέσεις κατωτ. τάξεων
Καμπανά : 'Οδηγός (Τέστ) 'Αλφαβηταρίου
Καμπανά - Γαρυφαλάκη : Καλός 'Οδηγός 'Αναγν/κού Γ' τάξ.
Καμπανά - Γαρυφαλάκη : Καλός 'Οδηγός 'Αναγν/κού Δ' τάξ.
Καμπανά - Γαρυφαλάκη : Καλός 'Οδηγός 'Αναγν/κού Ε' τάξ.
Καμπανά - Γαρυφαλάκη : Καλός 'Οδηγός 'Αναγν/κού ΣΤ' τάξ.
Καμπανά : Τετράδιον Γραμματικής (τεύχος Α')
Καμπανά : Τετράδιον Γραμματικής (τεύχος Β')

4. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

- Καμπανά : 'Η 'Αριθμητική μου Α' τάξεως Έκδοσις νέα
Καμπανά : 'Η 'Αριθμητική μου Β' τάξεως πολychρωμος
Καμπανά : 'Η 'Αριθμητική μου Γ' τάξεως όρσσε
Καμπανά : 'Η 'Αριθμητική μου Δ' τάξεως
Καμπανά : Μεθοδ. 'Αριθμητική Ε' και ΣΤ τάξεως
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδείας 61152/52
Καμπανά : Γεωμετρία Ε' και ΣΤ τάξεως
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδείας 61152/52
Καμπανά : Τετράδιον 'Αριθμητικής Α' (τεύχος Α')

- 'Ηλ. Καμπανά : Τετράδιον 'Αριθμητικής Β' (τεύχος Α')
'Ηλ. Καμπανά : Τετράδιον 'Αριθμητικής Β' (τεύχος Β')
'Ηλ. Καμπανά : Τετράδιον 'Αριθμητικής Γ'
'Ηλ. Καμπανά : Τετράδιον 'Αριθμητικής Δ'
'Ηλ. Καμπανά : Τετράδιον 'Αριθμητικής Ε'
'Ηλ. Καμπανά : Τετράδιον 'Αριθμητικής ΣΤ'
'Ηλ. Καμπανά : Τετράδιον Γεωμετρίας Ε'
'Ηλ. Καμπανά : Τετράδιον Γεωμετρίας ΣΤ'
Σκυροπούλου : Νέα 'Αριθμητική Γ' τάξεως
Σκυροπούλου : Νέα 'Αριθμητική Δ' τάξεως

5. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ

- Καμπανά : Πατριδογνωσία Γ' τάξεως Έκδοσις νέα όρσσε
Καμπανά : 'Η Πρωτεύουσα της 'Ελλάδος
'Ελεύθερο και πανεπιστημιακό αντίγραφο, που δίνει όλες τις
δυνατότητες για να γνωρίσωμε την 'Αθήνα.
Καμπανά : Γεωγραφία Στερεάς 'Ελλάδος
Έκδοσις νέα όρσσε, με το Νέο Πρόγραμμα διὰ το διαμέ-
ρισμα της Στερεάς 'Ελλάδος
Καμπανά : Σύγχρονη Γεωγραφία 'Ελλάδος Γ Δ' Δημοτικού
Έκδοσις νέα, έγχρωμος, όταν βελτιωμένη, πληθυσμοί
πολεών και πόλεων με την 'Απογραφή του 1961
Καμπανά : Νέα Γεωγραφία 'Ηπειρών Ε' τάξεως
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδείας 80318/55
Καμπανά : Νέα Γεωγραφία Ευρώπης ΣΤ τάξεως
'Εγκριμένη, νέα, πλήρης, έπιμελημένη με υπευθυνότητα
Καμπανά : Πατριδογνωσία Α' τάξεως Έκδοσις νέα όρσσε
Καμπανά : Πατριδογνωσία Β' τάξεως Έκδοσις νέα όρσσε
Καμπανά : Γεωγραφία Ευρώπης ΣΤ' τάξεως
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδείας 124062/55
Καμπανά : Λέσβος - Λήμνος Τοπική Γεωγραφία

6. ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΑ

- Καμπανά : Φυσική 'Ιστορία Γ' τάξ. (και Ιον έτος Γ Δ')
Έκδοσις όρσσε με πλήρη την 'Ορυκτολογία του Ε.Α.Π.
Καμπανά : Φυσική 'Ιστορία Δ' τάξ. (και 2ον έτος Γ Δ')
Έκδοσις όρσσε με πλήρη την 'Ορυκτολογία του Ε.Α.Π.
Καμπανά : Φυσική 'Ιστορία Ε' τάξεως
Νέα, τελείως ανακαινισμένη, Έκδοσις πολychρωμος όρσσε
Καμπανά : Φυσική 'Ιστορία ΣΤ' τάξεως
Νέα, τελείως ανακαινισμένη, Έκδοσις πολychρωμος όρσσε
Καμπανά : Φυτολογία - 'Ορυκτολογία Ε' ΣΤ'
(Ιον έτος Συν'λιας) Έκδοσις νέα, πολychρωμος όρσσε
Καμπανά : Ζωολογία - Ανθρωπολογία Ε' ΣΤ'
(2ον έτος Συν'λιας) Έκδοσις νέα, πολychρωμος όρσσε
Καμπανά : Φυσική Πειραματική - Χημεία Ε'
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδ. 108343/55. Κυκλοφορεί σε
νέα πολychρωμο έκδοσι.
Καμπανά : Φυσική Πειραματική - Χημεία ΣΤ'
Έκδοσις πολychρωμος, έπιμενισμένη πολychρωμος
Καμπανά : Φυσική Πειραματική - Χημεία Ε' ΣΤ' Ιον έτος
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδ. 108343/55
Καμπανά : Φυσική Πειραματική - Χημεία Ε' ΣΤ' 2ον έτος
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδ. 108343/55
Καμπανά : Φυσική Πειραματική - Χημεία ΣΤ'
'Εγκριμένη υπό 'Υπ. Παιδ. 108344/55

7. ΤΕΧΝΙΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- Καμπανά : Χαρτογραφία Ε' τάξεως
Καμπανά : Χαρτογραφία ΣΤ' τάξεως
Βλαχιά-Κανάκη-Φράγκου : Χαρτογραφία 'Ελλάδος Α'
Βλαχιά-Κανάκη-Φράγκου : Χαρτογραφία 'Ελλάδος Β' τεύχος
Καμπανά : 'Ιχνογραφία Δημοτικού Σχολείου
Καμπανά : Καλλιγραφία όρθης γραφής
Καμπανά : Χαρτοτεχνία γεωμετρικών σωμάτων
Καμπανά : Χαρτούφαντική (βιβλίον)
Καμπανά : Χαρτούφαντική (σχέδια 1-20)
Καμπανά : Μικτός Γεωγρ. χάρτης 'Ελλάδος
Καμπανά : Μικτός Γεωγρ. χάρτης Ευρώπης
Καμπανά : Μικτός Γεωγρ. χάρτης 'Ασίας
Καμπανά : Μικτός Γεωγρ. χάρτης 'Αφρικής
Καμπανά : Μικτός Γεωγρ. χάρτης 'Αμερικής
Καμπανά : Μικτός Γεωγρ. χάρτης Κρήτης
Καμπανά : Μικτός Γεωγρ. χάρτης Παλαιστήνης

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο.

ΠΛΗΡΗΣ ΣΕΙΡΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΜΑΣ 1964-1965 ΚΑΤΑ ΤΑΞΕΙΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Α' ΤΑΞΕΩΣ

Καλός 'Οδηγός 'Αλφαβηταρίου	Καμπανά
Λεκτικές 'Ασκήσεις Α' Β'	Καμπανά
Προσευχές Α' Β' Γ'	Σ κ ό π α
Η 'Αριθμητική μου Α'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Α 1	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Α 2	Καμπανά
Πατριδογνωσία Α'	Γεωργίου
Ίχνογραφία Νο 1	Καμπανά

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Β' ΤΑΞΕΩΣ

Λεκτικές 'Ασκήσεις Α' Β'	Καμπανά
Γράψαι και Μιλᾶ Β'	Αντ λου
Προσευχές Α' Β' Γ'	Σ κ ό π α
Η 'Αριθμητική μου Β'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Β 1	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Β 2	Καμπανά
Πατριδογνωσία Β'	Γεωργίου
Καλλιγραφία Νο 1 κ' Νο 2	Καμπανά
Ίχνογραφία Νο 2	Καμπανά

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Γ' ΤΑΞΕΩΣ

Παλαιά Διαθήκη Γ'	Καμπανά
Χάρτης Παλαιστίνης	Καμπανά
Προσευχές Α' Β' Γ'	Σ κ ό π α
Η 'Αριθμητική μου Γ'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Γ'	Καμπανά
Αριθμητική Γ'	Σπυρ λου
Γραμματική Δημοτικής Γ' Δ'	Καμπανά
Καλός 'Οδηγός Γ'	Καμπανά
Ορθογραφικόν Λεξικόν	Καμπανά
Πατριδογνωσία Γ'	Καμπανά
Γεωγραφία 'Ελλάδος Γ' Δ'	Καμπανά
Χαρτογραφία 'Ελλάδος Α' τεύχ.	Β λ α χ ι ᾱ
Χαρτογραφία 'Ελλάδος Β' τεύχ.	Β λ α χ ι ᾱ
Χάρτης 'Ελλάδος	Καμπανά
Πρωτεύουσα τῆς 'Ελλάδος	Καμπανά
Γεωγραφία Στερεάς 'Ελλάδος	Καμπανά
Φυσική 'Ιστορία Γ'	Καμπανά
Καλλιγραφία Νο 3	Καμπανά
Ίχνογραφία Νο 3	Καμπανά
Χαρτούφαντική Νο 1 - 10	Καμπανά

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Δ' ΤΑΞΕΩΣ

Καινή Διαθήκη Δ'	Καμπανά
Καινή Διαθήκη Δ'	Γεωργίου
Ίστορία 'Αρχαίας 'Ελλάδος Δ'	Καμπανά
Ελληνική Ίστορία Δ'	Γεωργίου
Η 'Αριθμητική μου Δ'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Δ'	Καμπανά
Αριθμητική Δ'	Σπυρ λου
Γραμματική Δημοτικής Γ' Δ'	Καμπανά
Καλός 'Οδηγός Δ'	Καμπανά
Εκθέσεις Δ'	Χ' γιάννη
Ορθογραφικόν Λεξικόν	Καμπανά
Γεωγραφία 'Ελλάδος Γ' Δ'	Καμπανά
Χαρτογραφία 'Ελλάδος Α' τεύχ.	Β λ α χ ι ᾱ
Χαρτογραφία 'Ελλάδος Β' τεύχ.	Β λ α χ ι ᾱ
Χάρτης 'Ελλάδος	Καμπανά
Πρωτεύουσα τῆς 'Ελλάδος	Καμπανά
Γεωγραφία Στερεάς 'Ελλάδος	Καμπανά
Φυσική 'Ιστορία Δ'	Καμπανά
Καλλιγραφία Νο 4	Καμπανά
Ίχνογραφία Νο 4	Καμπανά
Χαρτούφαντική Νο 1 - 10	Καμπανά

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Γ' & Δ' ΤΑΞΕΩΣ

(1^{ον} ΕΤΟΣ ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ)

Παλαιά Διαθήκη	Καμπανά
Χάρτης Παλαιστίνης	Καμπανά
Προσευχές Α' Β' Γ'	Σ κ ό π α
Ίστορία Γ' Δ' 1ον έτος	Καμπανά
Η 'Αριθμητική μου Γ'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Γ'	Καμπανά
Η 'Αριθμητική μου Δ'	Καμπανά

Τετράδιον 'Αριθμητικής Δ'	Καμπανά
Γραμματική Δημοτικής Γ' Δ'	Καμπανά
Καλός 'Οδηγός Γ'	Καμπανά
Ορθογραφικόν Λεξικόν	Καμπανά
Γεωγραφία 'Ελλάδος Γ' Δ'	Καμπανά
Χαρτογραφία 'Ελλάδος Α' τεύχ.	Β λ α χ ι ᾱ
Χαρτογραφία 'Ελλάδος Β' τεύχ.	Β λ α χ ι ᾱ
Χάρτης 'Ελλάδος	Καμπανά
Πρωτεύουσα τῆς 'Ελλάδος	Καμπανά
Γεωγραφία Στερεάς 'Ελλάδος	Καμπανά
Φυσική 'Ιστορία Γ' κ' 1ον έτος	Καμπανά
Καλλιγραφία Νο 3	Καμπανά
Ίχνογραφία Νο 3	Καμπανά
Χαρτούφαντική Νο 1 - 10	Καμπανά

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Γ' & Δ' ΤΑΞΕΩΣ

(2^{ον} ΕΤΟΣ ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ)

Καινή Διαθήκη	Καμπανά
Καινή Διαθήκη	Γεωργίου
Ίστορία Γ' Δ' 2ον έτος	Καμπανά
Αριθμητική Γ'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Γ'	Καμπανά
Αριθμητική Δ'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Δ'	Καμπανά
Γραμματική Δημοτικής Γ' Δ'	Καμπανά
Καλός 'Οδηγός Δ'	Καμπανά
Ορθογραφικόν Λεξικόν	Καμπανά
Γεωγραφία 'Ελλάδος Γ' Δ'	Καμπανά
Χαρτογραφία 'Ελλάδος Α' τεύχ.	Β λ α χ ι ᾱ
Χαρτογραφία 'Ελλάδος Β' τεύχ.	Β λ α χ ι ᾱ
Χάρτης 'Ελλάδος	Καμπανά
Πρωτεύουσα τῆς 'Ελλάδος	Καμπανά
Γεωγραφία Στερεάς 'Ελλάδος	Καμπανά
Φυσική 'Ιστορία Δ' κ' 2ον έτος	Καμπανά
Καλλιγραφία Νο 4	Καμπανά
Ίχνογραφία Νο 4	Καμπανά
Χαρτούφαντική Νο 1 - 10	Καμπανά

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Ε' ΤΑΞΕΩΣ

Εκκλησιαστική Ίστορία Ε'	Καμπανά
Εκκλησιαστική Ίστορία Ε'	Παρούση
Ευαγγέλιο Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Βυζαντινή Ίστορία Ε'	Καμπανά
Βυζαντινή Ίστορία Ε'	Πεν τέ
Αριθμητική Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Ε'	Καμπανά
Γεωμετρία Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Τετράδιον Γεωμετρίας Ε'	Καμπανά
Καλός 'Οδηγός Ε'	Καμπανά
Γραμματική Καθαρευούσης Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Τετράδιον Γραμματικής Καθ. Α' τ.	Καμπανά
Εκθέσεις Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Ορθογραφικόν Λεξικόν	Καμπανά
Άγωγή Πολίτου Ε'	Καμπανά
Γεωγραφία 'Ηπείρων Ε'	Καμπανά
Χαρτογραφία Ε'	Καμπανά
Χάρτης 'Ασίας	Καμπανά
Χάρτης 'Αμερικής	Καμπανά
Χάρτης 'Αφρικής	Καμπανά
Πρωτεύουσα τῆς 'Ελλάδος	Καμπανά
Φυσική 'Ιστορία Ε'	Καμπανά
Φυσική Χημεία Ε'	Καμπανά
Καλλιγραφία Νο 5	Καμπανά
Ίχνογραφία Νο 5	Καμπανά
Χαρτούφαντική Νο 11 - 20	Καμπανά

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ

Κατήχησις Λειτουργική ΣΤ'	Καμπανά
Ευαγγέλιο Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Ίστορία Νέας 'Ελλάδος ΣΤ'	Καμπανά
Αριθμητική Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής ΣΤ'	Καμπανά
Γεωμετρία Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Τετράδιον Γεωμετρίας ΣΤ'	Καμπανά
Καλός 'Οδηγός ΣΤ'	Καμπανά

Γραμματική Καθαρευούσης Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Τετράδιον Γραμματικής Καθ. Β' τ.	Καμπανά
Εκθέσεις Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Ορθογραφικόν Λεξικόν	Καμπανά
Άγωγή Πολίτου Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Γεωγραφία Εύρώπης ΣΤ'	Καμπανά
Γεωγραφία Εύρώπης ΣΤ'	Καμπανά
Χαρτογραφία ΣΤ'	Καμπανά
Χάρτης Εύρώπης	Καμπανά
Πρωτεύουσα τῆς 'Ελλάδος	Καμπανά
Φυσική Ίστορία ΣΤ'	Καμπανά
Φυσική Χημεία ΣΤ'	Καμπανά
Καλλιγραφία Νο 6	Καμπανά
Ίχνογραφία Νο 6	Καμπανά
Χαρτούφαντική Νο 11 - 20	Καμπανά

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ

(1^{ον} ΕΤΟΣ ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ)

Εκκλησιαστική Ίστορία Ε'	Καμπανά
Εκκλησιαστική Ίστορία Ε'	Καμπανά
Ευαγγέλιο Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Βυζαντινή Ίστορία Ε'	Καμπανά
Βυζαντινή Ίστορία Ε'	Καμπανά
Αριθμητική Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Ε'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής ΣΤ'	Καμπανά
Γεωμετρία Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Τετράδιον Γεωμετρίας Ε'	Καμπανά
Τετράδιον Γεωμετρίας ΣΤ'	Καμπανά
Καλός 'Οδηγός Ε'	Καμπανά
Γραμματική Καθαρευούσης	Καμπανά
Τετράδιον Γραμματικής Καθ. Α' τ.	Καμπανά
Εκθέσεις Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Ορθογραφικόν Λεξικόν	Καμπανά
Άγωγή Πολίτου Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Γεωγραφία 'Ηπείρων Ε'	Καμπανά
Χαρτογραφία Α'	Καμπανά
Χάρτης 'Ασίας	Καμπανά
Χάρτης 'Αμερικής	Καμπανά
Χάρτης 'Αφρικής	Καμπανά
Φυσική Ίστορία Ε' ΣΤ' 1ον έτος	Καμπανά
Φυσική Χημεία Ε' ΣΤ' 1ον έτος	Καμπανά
Καλλιγραφία Νο 5	Καμπανά
Ίχνογραφία Νο 5	Καμπανά
Χαρτούφαντική Νο 11 - 20	Καμπανά

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ

(2^{ον} ΕΤΟΣ ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ)

Κατήχησις Λειτουργική ΣΤ'	Καμπανά
Ευαγγέλιο Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Ίστορία Νέας 'Ελλάδος ΣΤ'	Καμπανά
Αριθμητική Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής Ε'	Καμπανά
Τετράδιον 'Αριθμητικής ΣΤ'	Καμπανά
Γεωμετρία Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Τετράδιον Γεωμετρίας Ε'	Καμπανά
Τετράδιον Γεωμετρίας ΣΤ'	Καμπανά
Καλός 'Οδηγός ΣΤ'	Καμπανά
Γραμματική Καθαρευούσης	Καμπανά
Τετράδιον Γραμματικής Καθ. Β' τ.	Καμπανά
Εκθέσεις Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Ορθογραφικόν Λεξικόν	Καμπανά
Άγωγή Πολίτου Ε' ΣΤ'	Καμπανά
Γεωγραφία Εύρώπης ΣΤ'	Καμπανά
Γεωγραφία Εύρώπης ΣΤ'	Καμπανά
Χαρτογραφία ΣΤ'	Καμπανά
Χάρτης Εύρώπης	Καμπανά
Φυσική Ίστορία Ε' ΣΤ' 2ον έτος	Καμπανά
Φυσική Χημεία Ε' ΣΤ' 2ον έτος	Καμπανά
Καλλιγραφία Νο 6	Καμπανά
Ίχνογραφία Νο 6	Καμπανά
Χαρτούφαντική Νο 11 - 20	Καμπανά

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

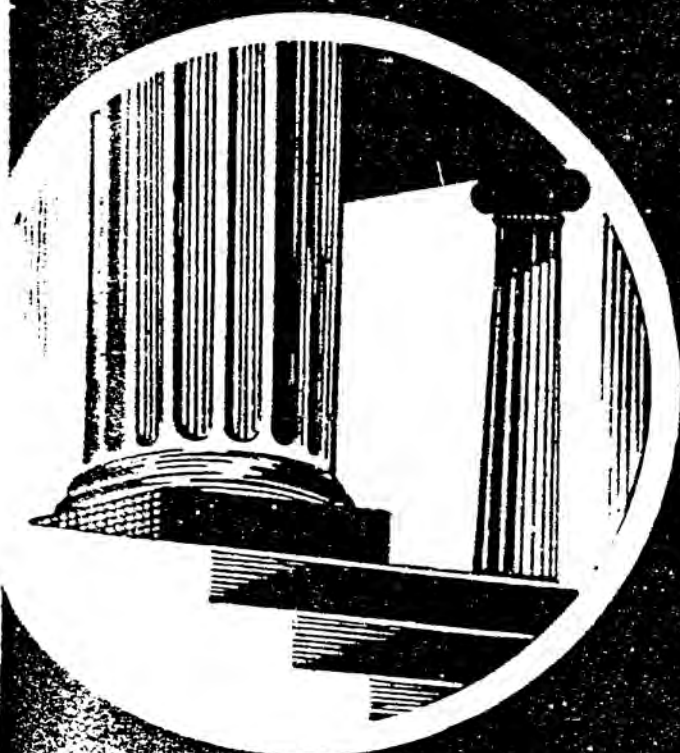
- Μιά έκδοση γιά ότι άφορά τόν Διδάσκαλο όλόκληρο τό σχολικό έτος
- Μιά θερμή συμπράσταση στό δύσκολο έργο του Διδασκάλου
- Μιά μελετημένη εργασία, προσφορά του Οίκου ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ πρωτοπόρου στις σχολικές εκδόσεις

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΒΗΜΑ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΛΟΓΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗΣ
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Εύρ. Σούρλα : Πατριδο-εθνικά Πανθεϊ- στικά ~~παιδιά~~	1
Ι. Κιτσαρά : 'Η Κοινὴ ἡτορὰ καὶ ἡ Ἐ- θνικὴ μετ' ἡδεία	3
Δημ. Σομαρᾶ : Πρέπει ν' ἀλλάξουμε ἀγω- γὴ καὶ τεχνολογία	11
Κ. Χανιώτου : 'Ημῆμερ καὶ ἡ ἡμερησία λειτουργία τῶν Σχολείων	19
Κ. Κίτσου : 25 Μαΐτις καὶ κάθε τάξη	22
Γ. Ἀραβανῆ : 'Η συμβολὴ καὶ μᾶλλον στὴν σύγχρονη ζωὴ	23
Β. Γεωργακοῦλια : Τὸ μᾶλλον καὶ Γεωγραφίας καὶ ἡ σχέση αὐτῶν	24
Αἰκ. Χαραλαμποπού- λου — Καταικάρη : Σχολικὰ ~~καταναλωτισμὸς~~	27
Χ. Γκότζιου : 'Η διγλωσσία	28
Θ. Διονυσοπούλου : Πραγματικὴ ἀναγεννησις τῆς Παίδευ. μόνον ἐὰν προ- ηγηθῇ ἡ ἀνακάλυψις	31
Φ. Ντόγκα : Τὰ δημοτικὰ καὶ τραγοῦδια καὶ ἡ ἔκφρασις τῶν σημασιῶν	32
Χ. Τσάκωνα : Παιδαγωγικὰ ἀξία καὶ πο- ρεία διδασκαλίας τοῦ μαθη- ματος τῆς ἀριθμητικῆς εἰς τὰς ἀνωτάτας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου	35
Α. Τζιμοπούλου : 'Η διδασκαλία τοῦ ποιήματος εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον	40

ΕΤΟΣ ΙΑ — ΤΕΥΧΟΣ 9η — 10ον

ΜΑΪΟΣ — ΙΟΥΝΟΣ 1964

ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ:

I. Αί νέαι Παιδαγωγικαί ἐυδόσεις

1. G. Muller: Καθ. Παν. Ἡ Φιλοσοφία τῆς Παιδείας	Δραχ.	40
2. Σπ. Παγιατάκη: Παιδαγωγικὴ Χαρακτηρολογία	»	60
» » : Παιδαγωγικὴ Ψυχολογία	»	70
3. Ν. Πετρουλάκη: Γενικὴ Διδακτικὴ	»	80
4. Ἑλπ. Σταματάκη: Ἡ Ἐπιμόρφωσις τῶν Ἐνηλίκων	»	40
5. Γ. Ρούσκα: Τὰ καθυστερημένα καὶ δύσκολα παιδιά	»	60
6. Γ. Κυριαζοπούλου: Προβλήματα Διδακτικῆς	»	25
7. Δ. Καρατζίνα: Ἡ Μέθοδος CUISENAIRE	»	30
8. Τ. Τριανταφύλλου: Τὸ Πρόγραμμα τοῦ Φουλμπράϊτ καὶ τὸ Ἀμερικανικὸν Ἐκπαιδευτικὸν Σύστημα	»	30
9. Εὐθ. Θεοδωροπούλου: Ἐφηρμοσμένοι Ὑποδ. Διδασκαλίας	»	30
10. Εὐθ. » : Ψυχολογία Ἐπαγγελματικῆς Προσαρμογῆς	»	50
11. Εὐθ. » : Ψυχολογία Ψυχ. Υγιεινῆς	»	70
12. Εὐθ. » : Ἰσχύουσα Νομοθεσία	»	60
13. Ἰω. Χαραλαμποπούλου: Ψυχικὴ Ὑγιεινὴ	»	40
14. Κ. Μαλούκου: Ἐνιαία Διδασκαλία καὶ Πρώτη Ἀνάγνωσις	»	60
15. Δ. Σίσκου: Πεκτραγμένα μιᾶς Διαιτίας (θέματα παιδαγ. συνεδρίων).	»	60
16. Ἀντ. Τακά: Διδασκαλία τοῦ Ποιήματος	»	30
17. Κ. Ἀλιφιερᾶκη: Βασικαὶ Ἀρχαὶ Εἰδικῆς Διδακτικῆς	»	50
18. Κ. » : Εἰκόνες μιᾶς Ζωῆς	»	50
19. Δ. Τσιγκάλου: Ἡ Πρώτη Τάξις	»	25
20. Ζάχου - Παπακωνσταντίνου: Ἡ Ἀγωγή τῶν Παιδιῶν μας	»	50
21. Σταθοπούλου: Αἱ Βιβλιοθήκαι	»	30
22. Β. Μπινιῶρη: Πῶς ἐφήρμοσα τὴν Ὀλ. Μέθοδο καὶ Ἐνιαία Δ)λία	»	70
23. Κοκκίνη κτλ.: Ἡ Ἐνιαία Συγκ. Διδασκαλία καὶ ἡ Ὀλικὴ Μέθοδος στὴν πράξιν	»	70

Ἀπαραίτητοι διὰ τοὺς κ.κ. Ἐκπαιδευτικοὺς καὶ τὰς Σχολικὰς Βιβλιοθήκας. Ἀποστέλλονται ἰὺθγ. ἱερὸν εἰς τοὺς ἐμβάζοντας τὴν ἀξίαν τῶν, ἐλεύθερα ἐξόδων εἰς τὴν διεύθυνσιν Ἰω. Καμπανᾶ ὁδὸς Λέκκα 25 (Τ. 125)

II. Παιδαγωγικὴ καὶ Ψυχολογικὴ Ἐπιθεώρησις

Τὸ πλέον ἔγκυρον Περιοδικὸν μὲ πλουσιωτάτην συνεργασίαν, ἐπικαιρότητα ὕλης καὶ πολυτελεῆ ἐμφάνισιν. Ἐνημερώνει τοὺς κ.κ. Ἐκπαιδευτικοὺς σ' ὅλα τὰ ἐπίκαιρα θέματα τῆς Παιδείας.

Ἐκυκλοφόρησε τὸ 7ο τεύχος (Μαρτίου - Ἀπριλίου 1964). Συνδρομὴ ἑτησία: Διὰ Σχολικὰς Ἐφορίας δραχ. 75, Ἐκπαιδευτικοὺς 60, Σπουδαστὰς Παιδ. Ἀκαδημιῶν 50.

Ἐμβάσματα Ἀν. Μακρῆν, ὁδὸς Λέκκα 25, (Τ. 125).

Σημ. Οἱ ἐγγράφοντες 6 συνδρομητὰς καὶ ἐμβάζοντες τὴν ἀξίαν τῶν συνδρομῶν, ἐγγράφονται συνδρομηταὶ δωρεάν.

III. Σχολιαί Θεατρίαι 'Ευδόσεις διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἐξετάσεων

1. Γαβαλᾶ - Ντούζου - Παπανδρέου:	Σχολικὲς Γιορτὲς ἁδ. ὀρχ. 50, δεμ. ὀρχ.	75
	(Συνιστᾶται παρὰ τοῦ Ὑπουργ. Παιδείας)	
2. Κικῆς 'Αδαμαντιάδου:	'Απ' Ὅλα γιὰ ὅλα τὰ παιδιὰ	» 35
3. Αἰκ. Χρυσουλάκη:	Παιδικοὶ Παλμοὶ	» 15
4. 'Ιω. Μοσχονᾶ:	Γιορτὴ στὸ Σχολεῖο μας	» 12
5. Π. Ἀντωνοπούλου:	Παιδικὴ Φλογέρα	» 25
6. Δ. Δάνου:	Χαρούμενες Γιορτὲς	» 20
7. Χρ. Χριστοπούλου:	'Η Παιδικὴ Ψυχὴ ἐπὶ Σκηνῆς	» 40
8. Δ. Κουτσουβάλα:	Σχολικὸν Μορφωτικὸν Θέατρον	» 20
9. Θ. Κούκου:	Σχολικὴ Σκηνή	» 10

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Ἐγκεκριμένη ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου.

Συνεργασία δέκα ἐξ κορυφαίων Ἑλλήνων Συγγραφέων. Πρόλογος Ἀκαδημαϊκοῦ Σπύρου Μελά. Καταπληκτικὴ ἑκδόσις σὲ σχῆμα καὶ πολυτέλεια. Περιλαμβάνει εἰκοσιτέσσαρα ἔργα γιὰ ὅλες τὶς Σχολικὲς Γιορτὲς. Ὁ πολυτιμότερος βοηθὸς τοῦ δασκάλου στὸ δύσκολο ἔργο του. Γιὰ τὰ τριάντα χρόνια ὑπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς πρώτης «Ἑλληνικῆς Παιδικῆς Σκηνῆς» διατίθενται ἀπὸ σήμερον 1.000 ἀντίτυπα τῆς παρούσης ἐκδόσεως ἀντὶ δραχ. 150 μόνον μὲ δραχ. 100. Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ καλὰ βιβλιοπωλεῖα. Κεντρικὴ πώλησις: Παν. Ἀθ. Κλεισιούνης, Νεοφ. Μεταξᾶ 29 (Τ. 109) Ἀθῆναι.

Ἰω. Καρπανᾶ

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

ΕΒΔΟΜΗ ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
(ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ - ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ)
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗΣ

σελ. 500

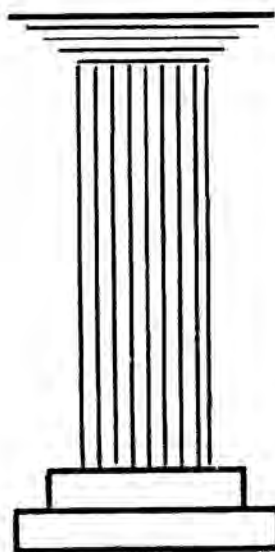
Δραχ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ — ΕΚΔΟΤΗΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ 15Α - ΤΗΛ. 236.547 - 221.316

ΑΘΗΝΑΙ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΔΗΜ. ΚΟΥΤΣΟΥΒΑΛΑΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ
ΔΗΜ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΗΜ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΣ
ΕΥΑΓ. ΔΟΥΓΑΛΗΣ
ΓΕΩΡΓ. ΚΑΝΑΡΙΟΣ
ΧΑΡ. ΑΜΟΙΡΙΔΗΣ
ΑΝΑΣΤ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Πρόεδρος
Α' Αντιπρόεδρος
Β' Αντιπρόεδρος
Γεν. Γραμματεὺς
Ειδ. Γραμματεὺς
Ταμίας
Μέλος
Μέλος